

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

**Τα «Καθολικά Σχολεία» στην Ελλάδα:
Ιστορία, Θεσμοί και Εκπαιδευτικές Πρακτικές**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της Παλαιολόγου Φωτεινής- Αικατερίνης

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Γαζή Φωτεινή, αναπληρώτρια καθηγήτρια (επιβλέπουσα)

Καρακατσάνη Δέσποινα, αναπληρώτρια καθηγήτρια

Παπαδιαμαντάκη Παναγιώτα, επίκουρη καθηγήτρια

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2014.

Copyright © Παλαιολόγου Φωτεινή -Αικατερίνη, 2014.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των υποχρεώσεων μου για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Κοινωνικές Διακρίσεις Μετανάστευση και Ιδιότητα του Πολίτη» του τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με στήριξαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου και συνέβαλαν στην υλοποίησή της παρούσας εργασίας.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κυρία Έφη Γαζή για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της σε όλα τα στάδια εκπόνησης της παρούσας έρευνας, για τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις της αλλά και την υποστήριξή της σε ανθρώπινο επίπεδο.

Αισθάνομαι ιδιαίτερη ανάγκη να ευχαριστήσω τη διεύθυνση και τους καθηγητές της ελληνογαλλικής σχολής Jeanne d'Arc, χωρίς τη βοήθεια των οποίων η εργασία αυτή δε θα ήταν εφικτή. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω και σε κάθε έναν ξεχωριστά από όσους δέχτηκαν να λάβουν μέρος στην παρούσα έρευνα.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την υποψήφια διδάκτωρ και αδελφική μου φίλη Ανδρουτσοπούλου Βασιλική για την ουσιαστική συμπαράσταση της και τις πολύτιμες συμβουλές της.

Το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στους γονείς μου, για την ολόψυχη αγάπη τους, τη διαχρονική τους συμπαράσταση και την υλική και ηθική στήριξη των επιλογών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία μελετάται η ίδρυση ξενόγλωσσων σχολείων από καθολικά μοναχικά Τάγματα στην Ελλάδα και οι διαφορές των εν λόγω σχολείων με τα ελληνόγλωσσα. Δίνεται έμφαση στην ιδιαίτερη φυσιογνωμία τους, εξαιτίας της γαλλικής γλώσσας και του διαφορετικού δόγματος.

Παρουσιάζονται επίσης, οι εκπαιδευτικές πρακτικές που ακολούθησαν τα σχολεία αυτά από την ίδρυση τους και ακολουθούν μέχρι σήμερα, καθώς και η απήχηση του έργου τους στην ελληνική κοινωνία. Τα σχολεία αυτά αντιμετωπίζονται ορισμένες φορές με προκατάληψη εξαιτίας, κυρίως, της άγνοιας του κόσμου για την οργάνωση και τη λειτουργία τους.

Πρόκειται λοιπόν για μια εργασία βασισμένη σε δευτερογενή κυρίως βιβλιογραφία στο ιστορικό της μέρος καθώς και σε περιορισμένο αρχειακό υλικό. Διεξήχθη επίσης ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένο ερωτηματολόγιο συνεντεύξεων. Για τους σκοπούς της έρευνας πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με δεκατέσσερις απόφοιτους ελληνογαλλικών σχολείων της Αθήνας, και των δύο φύλων, διαφόρων ηλικιών, τόσο ορθοδόξων όσο και καθολικών.

ABSTRACT

In this paper we study the establishment of foreign schools of Catholic monastic orders in Greece and the differences of these schools with the Greek language schools, respectively. Emphasis is given on the special character because of the French language and the different doctrine.

Also, the followed educational practices by these schools since their establishment until nowadays are featured/presented, as well as the impact of their work in Greek society. Sometimes these schools are treated with prejudice, mainly because of the ignorance of the world for their organization and operation.

So this is a paper based mainly on secondary literature on its historical part, as well as on a limited archival material. A qualitative research with a semi-structured interview+questionnaire was also performed. For the purposes of the survey, fourteen graduates of Greek-French School of Athens, of both sexes, different ages, both Orthodox and Catholic were interviewed.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
----------------------	----------

ΜΕΡΟΣ 1^ο:

1.Τα «καθολικά» σχολεία στην Ελλάδα.....	9
1.1 Τάγμα των Αδερφών Ουρσουλίνων (Ursulines).....	12
1.2 Τάγμα των Πατέρων της Αποστολής (Λαζαριστές/ Ιερείς της Αποστολής) και Τάγμα των Αδερφών του Ελέους (Lazaristes/ Sacerdotes Missionis).....	16
1.3 Τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως (Sœurs de Saint- Joseph de l' Apparition).....	19
1.4 Τάγμα του Φραγκίσκου του Σαλεσίου (Les Salésiens).....	28
1.5 Τάγμα των Αδερφών Χριστιανικών Σχολείων /Δελασάλ (Les Frères des Ecoles Chrétienues/ Lassaliens).....	30
1.6 Τάγμα των Αδελφών Μαριανών (Les Frères Maristes).....	44
1.7 Λοιπά Μοναχικά Τάγματα τα οποία έχουν εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια και των οποίων τα σχολεία στην Ελλάδα δε λειτουργούν πλέον:	
1.7.1 Τάγμα των Αδελφών του Αγίου Ιωσήφ της Λυών (Sœurs de Saint- Joseph de Lyon).....	49
1.7.2 Αδελφές Φραγκισκιανές Ιεραπόστολοι της Ασίζης (Suore del Giglio).....	51
1.7.3 Αδελφές της Παναγίας της Ευσπλαχνίας/ Αδελφές της Συμπόνιας (Soeurs de Notre Dame de la Compassion).....	52
1.7.4 Αδελφές Φραγκισκιανές της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού της Μάλτας (Soeurs de Sacre- Cœur de Jésus).....	53
1.7.5 Αδελφές του Ελέους της Αμιάντου Σύλληψης της Ivrea.....	54
1.7.6 Αδελφές Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού της Gemora.....	54
1.7.7 Αδελφές Ζηλώτριες της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού.....	54
1.7.8 Αδελφές Φραγκισκανές.....	55
1.7.9 Αδελφές Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Αμιάντης Καρδιάς της Παναγίας (Φραγκισκανές Ιεραποστολοι της Αιγύπτου).....	55
1.7.10 Αδελφές του Καλού Ποιμένος (Soeurs de la Charité du Bon Pasteur).....	55

1.7.11 Ιεραπόστολοι της Καθολικής Αποστολής (Sociétés des Missions africaines de Lyon).....	55
2. Τα «ξένα» σχολεία στην Ελλάδα.....	56
2.1 Νομοθετικές ρυθμίσεις και κρατική παρέμβαση.....	60
2.2 Η Θρησκευτική εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	74
 ΜΕΡΟΣ 2^ο:	
3.1 Ερευνητικό ερώτημα και υποθέσεις εργασίας.....	80
3.2 Η Ημι-δομημένη Συνέντευξη.....	80
4.1 Το δείγμα της έρευνας.....	81
4.2 Η διαδικασία συλλογής δεδομένων.....	82
4.3 Ανάλυση και Ερμηνεία των Δεδομένων.....	84
5. Συμπεράσματα έρευνας.....	96
 ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	
A.ΠΗΓΕΣ.....	101
B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	104
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	107

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η καθολική εκπαίδευση αποτέλεσε, ειδικότερα κατά τα παρελθόντα έτη, το πιο ενδεδειγμένο, ποθητό και πειστικότερο πιστοποιητικό «καλής» ανατροφής και καταξίωσης για τα μεγάλα αστικά κέντρα και συνιστά πλέον ένα αναπόσπαστο κομμάτι της Παιδείας στην Ελλάδα. Ωστόσο, τόσο τα λαϊκά στρώματα όσο και η επίσημη Εκκλησία, φοβούμενη την πιθανή αλλοίωση της εθνικής ταυτότητας και του θρησκευματος, επεδίωξε το κλείσιμο τους.

Οι Σχολές των καθολικών Καλογραιών και Μοναχών ιδρύθηκαν σε περιοχές που υπήρχε έντονο το καθολικό στοιχείο, τα παιδιά του οποίου αποτέλεσαν και τους πρώτους μαθητές τους. Πολύ γρήγορα όμως η πλειοψηφία του μαθητικού πληθυσμού τους αποτελούνταν από ελληνόπαιδα ορθόδοξου δόγματος. Συγχρόνως στις σχολές αυτές φοιτούσαν μαθητές και μαθήτριες και από άλλα Ευρωπαϊκά κράτη, την Αίγυπτο και την Αμερική. Ως προς το θρήσκευμα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν και πολυπολιτισμικά, καθώς εκτός από Ορθόδοξους και Καθολικούς μαθητές, συναντάμε επίσης Προτεστάντες, Μωαμεθανούς, Εβραίους, Βουδιστές και Άθεους.

Βιβλιογραφία που να καλύπτει ολοκληρωμένα την ιστορία της καθολικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, δυστυχώς δεν υπάρχει. Βιβλιογραφική παράγωγή όμως για τα καθολικά σχολεία υπάρχει με σημαντικά όμως δομικά προβλήματα, ξεκινώντας ακόμη και από το πώς πρέπει να χαρακτηριστούν τα εν λόγω σχολεία. Ο Χαράλαμπος Χαρίτος στο «Χρονικό της Σχολής των Καλογραιών του Βόλου», επιλέγει ως υπότιτλο τη Συμβολή στην ιστορία της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, προτάσσοντας το γεγονός της εκτεταμένης διδασκαλίας των γαλλικών ή ακόμα και της χρήσης τους ως κύριας γλώσσας μέσα στο σχολείο. Η Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστερίου επιλέγει τον πιο γενικό όρο «ξένα σχολεία», η Μαρία Ρούσση χρησιμοποιεί τον πιο σύνθετο όρο στα γαλλικά «*écoles de langues et écoles confessionnelles en Grèce*», δηλαδή σχολεία γλωσσών και δόγματος, ενώ η Ελένη Φουρναράκη την ουδέτερη διατύπωση «σχολεία κοριτσιών που ιδρύθηκαν από Καθολικούς».¹ Στην παρούσα εργασία επικράτησε ο όρος «Καθολικά Σχολεία», όχι

¹ Καβαλλιεράκης Στ., *Καθολικά-Γαλλικά Σχολεία στην Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα*, http://www.academia.edu/4123825/%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%91-%CE%93%CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%91_%CE%A3%CE%A7%CE%9F%CE%9B%CE%95%CE%99%CE%91_%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D_%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91_%CE%A4%CE%9F_%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9F_%CE%9C%CE%99%CE%A3%CE%9F_%CE%A4%CE%9F%CE%A5_19%CE%BF%CF%85_%CE%91%CE%99%CE%A9%CE%9D%CE%91 (πρόσβαση στις 20/8/2014).

λόγω του θρησκευτικού τους προσανατολισμού, αλλά επειδή έτσι είναι ευρέως γνωστά.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια δευτερογενή έρευνα με ιστορικό και εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Χρησιμοποιήθηκαν βιβλία, παραπομπές, λευκώματα και πρακτικά συνεδρίων των ίδιων των μοναχικών Ταγμάτων. Γίνεται μια προσπάθεια να αποτυπωθεί η οργάνωσή των ξενόγλωσσων σχολείων στην Ελλάδα και οι διαφορές που τυχόν έχουν με τα ελληνόγλωσσα σχολεία. Ξεκινώντας από την ιστορία του κάθε μοναχικού Τάγματος, μελετάται η δράση του στον ελλαδικό χώρο και η σημερινή του παρουσία εφόσον υπάρχει. Στη συνέχεια εξετάζονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις του ελληνικού κράτους σχετικά με την ιδιωτική εκπαίδευση και τα ξένα σχολεία, οι οποίες επηρέασαν και επηρεάζουν τα σχολεία που διαπραγματευόμαστε.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας πραγματοποιείται μια ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις αποφοίτων των σχολείων αυτών, διαφόρων ηλικιών και δόγματος, σε μια προσπάθεια να διερευνηθεί η ιδιαιτερότητα των εν λόγω σχολείων όσον αφορά τη γλώσσα και το θρήσκευμα, οι πολιτικές διακρίσεων εάν και εφόσον παρατηρήθηκαν, τόσο μεταξύ των μαθητών όσο και από την πλευρά της διεύθυνσης του σχολείου ή των καθηγητών, καθώς και η προκατάληψη που συνήθως τα συνοδεύει.

Με την παρούσα εργασία, μπορεί κάθε ενδιαφερόμενος να γνωρίσει την ιστορία των σχολείων που ιδρύθηκαν από καθολικά μοναχικά Τάγματα στην Ελλάδα, να στοχαστεί τις παιδαγωγικές και ιδεολογικές παραμέτρους της εκπαιδευτικής οργάνωσης που εφαρμόστηκε σε αυτά, έτσι ώστε να ξεπεραστεί η άγνοια για το «ξένο» και το διαφορετικό. Τα εν λόγω σχολεία ακολουθούνται από στερεότυπα λόγω της οργάνωσης και του έντονου θρησκευτικού τους στοιχείου, τα οποία έχει φτάσει πλέον η στιγμή να ξεπεραστούν.

ΜΕΡΟΣ 1^ο:

1. Τα «καθολικά» σχολεία στην Ελλάδα

Μετά τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Λούθηρου και του Καλβίνου, ένα μεγάλο κομμάτι της Ευρώπης αποκόπηκε από τη Καθολική Εκκλησία. Η Καθολική Εκκλησία προσπάθησε να αποφύγει την πνευματική παρακμή και να ανανεωθεί ώστε να αντιμετωπίσει το κίνημα της Μεταρρύθμισης. Έτσι συνεκλήθη το 1545 η Σύνοδος της Τριδέντου, η οποία και ολοκληρώθηκε 1563. Η Σύνοδος, στην οποία, συμμετείχαν και ιεράρχες από τον ελλαδικό χώρο, υπήρξε σωτήρια για την Καθολική Εκκλησία στην Ελλάδα αφού επιβλήθηκε μεταξύ άλλων η παραμονή των Επισκόπων στις έδρες τους και την ίδρυση Ιερατικών Σχολών. Τότε ήταν που δημιουργήθηκαν ιεροσπουδαστήρια για όλες τις Εκκλησιαστικές Επαρχίες και λειτούργησαν μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οπότε και ιδρύθηκε από το Πάπα Λέοντα ΙΓ' ένα ιεροσπουδαστήριο για όλες τις Επαρχίες στην Αθήνα. Έτσι τοποθετήθηκαν Επίσκοποι στις Επαρχίες που είχαν πάψει από καιρό να λειτουργούν (όπως της Σαντορίνης, της Μήλου και της Άνδρου), ενώ ήρθαν και αρκετοί μοναχοί να συνδράμουν στο έργο των Επισκόπων και να αναδιοργανώσουν την Καθολική Εκκλησία, μοναχοί που εγκαταστάθηκαν για τον ίδιο σκοπό και στις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας.²

Οργανώνονται για το σκοπό αυτό πλήθος ιεραποστολών και ένα πλήθος μοναχών εγκαθίστανται όπου υπήρχε κάποιος αξιόλογος καθολικός πληθυσμός. Ιησούιτες μοναχοί εγκαταστάθηκαν στην Πόλη, στη Σμύρνη, στη Σύρο, στη Χίο, στη Κρήτη, στη Νάξο, στη Τήνο και στη Σαντορίνη. Καπουκίνοι στη Νάξο, στη Σύρο, στη Μήλο, στην Κεφαλληνία και στη Χίο. Δομινικανοί στη Κρήτη. Δομινικανές μοναχές στη Σαντορίνη και Ουρσουλίνες στη Νάξο. Οι περισσότεροι μοναχοί και μοναχές ήρθαν από τη Δύση ύστερα από αίτηση των Επισκόπων προς τη Ρώμη.³ Δίδασκαν στο νησιώτικο πληθυσμό, διάφορα μαθήματα και γλώσσες. Στις περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν συνέβαλαν αποτελεσματικά στη μείωση του αναλφαβητισμού.

Η συμβίωση Ορθοδόξων και Καθολικών την εποχή εκείνη χαρακτηρίζεται κατά γενική ομολογία αρμονική. Οι σχέσεις διαταράχθηκαν όταν στο τέλος του 18^{ου} αιώνα, αρχίζουν να εφαρμόζονται στα νησιά οι αποφάσεις της Ρωμαϊκής Συνόδου για

² Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, *Καθολικά Σχολεία στην Ελλάδα. Συμβολή στην εκπαιδευτική ιστορία των καθολικών μοναχικών ταγμάτων, Θεσσαλονίκη 2010*, σ.9.

³ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, *ό.π.*, σ.10.

τη Διάδοση της Πίστης (Προπαγάνδα 1753) και του Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης (1756). Οι τοπικοί Επίσκοποι σκλήρυναν τη στάση τους. Απαγορεύτηκε η κοινή λατρεία, οι μεικτοί γάμοι και η αλλαγή δόγματος, που ίσχυαν μέχρι τότε. Ανάλογο διχαστικό ρόλο έπαιζαν και οι κατά τόπους πολιτικοί άρχοντες.

Το ενδιαφέρον για την εκπαίδευση οδήγησε τις κατά τόπους Καθολικές Εκκλησιαστικές Επαρχίες του ελληνικού χώρου να ιδρύσουν σχολεία. Έτσι, τέσσερα ενοριακά σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσης με καθολικούς ιερείς για δασκάλους, λειτούργησαν στη Τήνο το 1756. Πιο συγκεκριμένα, στην παράγραφο 4 του 2^{ου} κεφαλαίου «περί Χριστιανικής Διδασκαλίας» των Συνοδικών διατάξεων της 5^{ης} Τοπικής Συνόδου της Καθολικής Εκκλησίας της Τήνου, το 1868, αναφέρει: *Για γνησιότερη και πιο ολοκληρωμένη εκπαίδευση των παιδιών, ιδρύουμε τρία σχολεία, ένα στα Κελλιά, ένα άλλο στο χωριό Στενή και ένα τρίτο στο Σκαλάδο, όπου εκτός από τις βασικές γνώσεις της ελληνικής γλώσσας, οι δάσκαλοι τρεις φορές την εβδομάδα και για μισή ώρα θα διδάσκουν τα παιδιά τις αρχές της Χριστιανικής Πίστης. Σ' αυτά τα σχολεία οι δάσκαλοι θα διδάσκουν δύο ώρες το πρωί και δύο το απόγευμα. Αν ενεργούν διαφορετικά δε θα έχουν αποτέλεσμα. Κάθε Πέμπτη το σχολείο θα αργεί, ως επίσης και κάθε φορά που θα συμπίπτει με εορτή αργίας.*⁴

Οι καθολικές ενορίες της Τήνου συμβάλλουν οικονομικά στην ανοικοδόμηση των κρατικών σχολείων του 20^{ου} αιώνα. Στο λογιστικό βιβλίο της Ενορίας Καλλονής της Τήνου διαβάζουμε ότι το Μάιο του 1990 το Ενοριακό συμβούλιο δίνει *δια το οικόπεδο του νέου σχολείου από την κάσα (ταμείο) της Εκκλησίας 68,50δρχ, ενώ την πρώτη του μηνός Μαρτίου 1901 εχρεώθη η Εκκλησία με ομόλογον δρχ. 349,50 δια το σχολείον της Κυβερνήσεως.*⁵

Το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα φθάνουν στην Ελλάδα ιεραποστολές καθολικών μοναχικών Ταγμάτων, όπως οι Πατέρες της Αποστολής (Λαζαριστές), οι Αδερφοί Μαριανοί, οι Αδερφοί των Χριστιανικών Σχολείων, οι Πατέρες Σαλεσιανοί, οι Αδερφές του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως, οι Αδερφές του Αγίου Ιωσήφ της Λυών, οι Αδερφές Ουρσουλίνες, οι οποίοι ίδρυσαν εκπαιδευτικά ιδρύματα (αναγνωρισμένα πλέον από το ελληνικό κράτος) που λειτούργησαν ή λειτουργούν ακόμη ως φροντιστήρια ξένων γλωσσών (κυρίως γαλλικής), Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια και «Εμπορικές Σχολές».

⁴ Μ. Φιλιπούση- Μ. Παπιάς, *ό.π.*, σ.75.

⁵ Μ. Φιλιπούση- Μ. Παπιάς, *ό.π.*, σ.76.

Για να γίνει πιο κατανοητό το έργο των ταγμάτων αυτών ακολουθούν σύντομα ιστορικά τους σημειώματα- κατά χρονολογική σειρά παρουσίασης τους στον ελλαδικό χώρο- βασισμένα σε ειδικές μελέτες, (βιβλιογραφικές παραπομπές, επισκέψεις και μαρτυρίες των ίδιων των μοναχών) ή/ και σε σχετικές σελίδες στο διαδίκτυο, καθώς και ένας πίνακας των σχολείων αυτών που ιδρύθηκαν και η διάρκεια λειτουργίας τους.

Σήμερα σχολεία διατηρούν τα ακόλουθα μοναχικά τάγματα:

- Γυναικεία:
 - 1) Αδερφές του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως:
 - Αθήνα: Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Ιωσήφ»
 - Πειραιάς: Ελληνογαλλική Σχολή «Ιωάννα ντ' Αρκ»
 - Βόλος: Ελληνογαλλική Σχολή Βόλου «Άγιος Ιωσήφ»
 - 2) Ουρσουλίνες Αδερφές:
 - Αθήνα: Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλινών
 - 3) Αδερφές του Ελέους:
 - Θεσσαλονίκη: Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί»

- Ανδρικά:
 - 1) Αδερφοί των Χριστιανικών Σχολών (Δελασάλ):
 - Άλιμος Αττικής: «Δελασάλ» Δημοτικό
 - Πειραιάς: Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Παύλος»
 - Θεσσαλονίκη: Ελληνογαλλική Σχολή «Δελασάλ»
 - Σύρος: «Άγιος Γεώργιος»
 - 2) Μαριανοί Αδερφοί:
 - Αθήνα: Λεόντειο Λύκειο Πατησίων
 - Νέα Σμύρνη: Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης

Συνολικά λειτουργούν 11 ελληνογαλλικά/ καθολικά σχολεία.

Αυτά τα σχολεία ανάλογα με το μοναχικό τάγμα ίδρυσης και διεύθυνσης τους, χωρίζονται σε αρρένων (των ανδρικών μοναχικών ταγμάτων) και θηλέων (των γυναικείων μοναχικών ταγμάτων). Σταδιακά όμως από το 1985 και μετά, με τη

ψήφιση του νόμου 1566/1985 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»⁶, μετατράπηκαν σε μικτά.

Από τα σχολεία αυτά, εκείνα του Βόλου, της Σύρου και του Αλίμου είναι δημοτικά, τα οποία ανήκουν μεν ιδιοκτησιακά σε μοναχικά τάγματα (Ιερά Μονή Αδερφών «Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως» και Ιερά Μονή «Αγίου Γεωργίου των Αδερφών των Χριστιανικών Σχολών Δελασάλ»), αλλά έχουν νόμιμο εκπρόσωπο Έλληνα και γι' αυτό τυπικά θεωρούνται ελληνικά σχολεία.

Τα υπόλοιπα οχτώ σχολεία θεωρούνται ξένα, σύμφωνα με κατάταξη του Υπουργείου Παιδείας, τα οποία εφαρμόζουν ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα (στα γυμνάσια και λύκεια τους) με παρεκκλίσεις ως προς τη διδασκαλία των ξένων σχολών, κυρίως της γαλλικής, η οποία κατά τις ισχύουσες μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας πολιτιστικές/ μορφωτικές συμφωνίες θεωρείται ως πρώτη ξένη γλώσσα. Μάλιστα τα σχολεία αυτά συνεργάζονται με τη Γαλλική Πρεσβεία και το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών όσον αφορά τους τομείς πολιτισμού, της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των καθηγητών, υπογράφοντας σχετική σύμβαση (Contrat de Partenariat).⁷

1.1 Τάγμα των Αδερφών Ουρσουλίνων (Ursulines)

Το τάγμα των Αδερφών Ουρσουλίνων ιδρύθηκε από την Άγγελα Merici το 1535 (Angela Merici 1474 -1540). Το μοναχικό αυτό τάγμα αφιερώθηκε στη Αγία Ούρσουλα (από όπου και το όνομα «Ουρσουλίνες»), μια χριστιανή παρθενομάρτυρα του 4^{ου} αιώνα που μαρτύρησε στην Κολωνία (Γερμανία) μαζί με άλλους.

Η Άγγελα Merici πέθανε στις 27 Ιανουαρίου 1540 και ανακηρύχτηκε Αγία από τον Πάπα Πίο Η' το 1861.

Κατά το 17^ο αιώνα οι Ουρσουλίνες αρχίζουν να εξαπλώνονται σε ολόκληρη την Ευρώπη και τους επόμενους αιώνες σε όλα σχεδόν τα μέρη της γης. Αποστολή τους ήταν η εκπαίδευση, η διαπαιδαγώγηση, η σωστή διαμόρφωση του χαρακτήρα, η χριστιανική αγωγή και η ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών τους, στηριγμένες σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές, τη Διαθήκη της Αγίας Άγγελας. Οι γυναίκες –μέλη του τάγματος ζούσαν μέσα στον κόσμο αλλά ήταν αφιερωμένες στο Θεό, «στο μοναδικό τους θησαυρό» σύμφωνα με τον κανονισμό της Αδερφότητας.

⁶ ΕτΚ, αριθμ.167Α'30.9.1985

⁷ Δ. Αντωνίου, *Γαλλικά Σχολεία στην Ελλάδα. Απόπειρα πρώτης καταγραφής*, Αθήνα 2009, σ.43-44.

Στην Ελλάδα οι Ουρσουλίνες εγκαταστάθηκαν το 1704 στη Τήνο (Φρούριο Κάστρου), και το 1726 στη Νάξο ιδρύοντας και διευθύνοντας και στα δύο αυτά νησιά σχολεία θηλέων. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ίδρυσαν σχολεία στο Ναύπλιο και την Καλαμάτα, τα οποία όμως δεν ευδοκίμησαν. Σήμερα λειτουργεί σχολείο Ουρσουλίνων μοναχών (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) στην Αθήνα.⁸

Νάξος (1740- 1970)

Λίκνο των Ουρσουλινών στην Ελλάδα ήταν η Νάξος. Οι πρώτες τρεις Ουρσουλίνες καλόγριες κατέφθασαν στο νησί το 1726 κατόπιν πρόσκλησης του Αρχιεπισκόπου Αντωνίου Giustiniani και του τότε Ηγούμενου των Ιησουϊτών Νάξου. Το σχολείο λειτούργησε το 1739 και τη διεύθυνση είχαν αρχικά οι εκάστοτε Ηγούμενοι της μονής των Ιησουϊτών. Στο σχολείο αυτό διδάσκονταν γαλλικά, γλώσσα, ανάγνωση, γραφή, μουσική, ζωγραφική, οικοκυρικά, εργόχειρο και αγγλικά. Στο νησί κατέφθαναν πολλά κορίτσια από την Κωνσταντινούπολη, τη Μέση Ανατολή και το Αρχιπέλαγος για να φοιτήσουν στις καλόγριες. Από το 1775 ως το 1789 χορηγείτο στο σχολείο σημαντική ετήσια χρηματοδότηση ύψους 4.000φράγκων για να μπορεί να ανταπεξέρχεται στις δυσκολίες της.⁹ Το 1857 διαμορφώθηκε σε «Γαλλικό Παρθεναγωγείο» με εξωτερικές και εσωτερικές μαθήτριες (οικοτροφείο), ενώ παράλληλα με τα ελληνικά και τα γαλλικά διδάσκονταν ως πρωτεύον μάθημα.

Το 1919 ο αριθμός των μαθητριών είχε περιορισθεί λόγω του πολέμου και του κινδύνου των θαλάσσιων συγκοινωνιών. Τότε δημιουργήθηκε τμήμα βρεφοκομείου και νηπιαγωγείου στη Σχολή της Νάξου για τα ορφανά του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η μεγαλύτερη ακμή της Σχολής των Ουρσουλινών ήταν στην περίοδο του μεσοπολέμου. Το όνομα της ξεπέρασε τα ελληνικά σύνορα και ο αριθμός των μαθητών της υπερέβη τους 250. Οι περισσότερες μαθήτριες ήταν από την Ελλάδα, υπήρχαν όμως μαθήτριες και από άλλα Ευρωπαϊκά κράτη, την Περσία, την Αίγυπτο, την Αβησσυνία και την Αμερική.¹⁰

Το 1931 το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας εγκρίνει την αίτηση των Αδερφών να λειτουργήσει η Σχολή τους ως ιδιωτικό Ελληνικό Γυμνάσιο, ισότιμο με τα

⁸ Δ. Αντωνίου, *ό.π.*, σ.23.

⁹ Μ. Φιλιπούση- Μ. Παππάς, *ό.π.*, σ.83.

¹⁰ Μ. Φιλιπούση- Μ. Παππάς, *ό.π.*, σ.84.

δημόσια. Την πρώτη χρονιά τα μαθήματα του Γυμνασίου παρακολούθησαν 172 μαθήτριες, εκ των οποίων οι 20 ήταν εσωτερικές.¹¹

Σημαντικές καταστροφές υπέστη η σχολή εξαιτίας της επίταξης της από τις δυνάμεις κατοχής και το βομβαρδισμό από αγγλικά αεροπλάνα το 1944. Με την οικονομική όμως ενίσχυση της Γαλλίας μπόρεσε να επαναλειτουργήσει από το επόμενο σχολικό έτος.

Το 1970 η Σχολή των Ουρσουλινών της Νάξου έπαψε να λειτουργεί λόγω έλλειψης μοναζουσών και το μεγαλύτερο μέρος των κτιρίων του πουλήθηκε στο δημόσιο για διάφορες πνευματικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.¹²

Η Σχολή που ίδρυσαν οι Ουρσουλίνες στη Νάξο ήταν το πρώτο σχολείο για κορίτσια που δημιουργήθηκε σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας, σε συνθήκες φτώχειας, φόβου και ταπείνωσης για τους κατοίκους των νησιών, όταν και οι πειρατές λυμαίνονταν το Αρχιπέλαγος, το σχολείο αυτό ήταν πραγματικά πρωτοποριακό καθώς πρόσφερε εκπαίδευση στα αποκλεισμένα από την εκπαίδευση κορίτσια, τους δίδασκε ελληνικά, ξένες γλώσσες, μουσική και ζωγραφική.

Τήνος (1862- 1984)

Τον Ιούλιο του 1704 οι Αδερφές Ουρσουλίνες φθάνουν στη Τήνο. Το 1862 οργανώνονται σε μοναστήρι τα Λουτρά και ιδρύουν σχολείο, στο σπίτι του τότε καθολικού Επισκόπου Τήνου Φραγκίσκου Ζαλώνη, στο οποίο φοιτούν τα 24 κορίτσια του νησιού. Με το πέρασμα των χρόνων οι μαθήτριες αυξάνονταν, ενώ δέχτηκε και ορθόδοξες μαθήτριες όταν χαρακτηρίστηκε επίσημα ως γαλλικό. Οι εγκαταστάσεις του επεκτάθηκαν την περίοδο 1914 -1929 καθώς τα μέχρι τότε κτίρια δεν επαρκούσαν για τον όγκο των μαθητριών του.

Το 1931 άρχισε να λειτουργεί το ιδιωτικό Ελληνογαλλικό Γυμνάσιο, ισότιμο με τα άλλα ιδιωτικά γυμνάσια της χώρας. Το Γυμνάσιο έκλεισε με το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Μεταξύ των μαθητριών του υπήρξαν ονομαστοί καλλιτέχνες (όπως η Κατίνα Παξινού) και πολλά διάσημα πρόσωπα, τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό.¹³

¹¹ Μ. Φώσκολος, *Η Αγία Άγγελα Μερίτσι και το τάγμα των Αδελφών Ουρσουλινών*, Αθήνα 1990, σ.47.

¹² Μ. Φώσκολος, *ό.π.*, σ.48.

¹³ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, *ό.π.*, σ.86.

Δημοτικό σχολείο, αναγνωρισμένο από το κράτος άρχισε να λειτουργεί το 1935. Οι μαθήτριες όμως, όλο και λιγότευαν, ενώ και οι ίδιες οι μοναχές δε μπορούσαν πλέον να ανταποκριθούν στις ολοένα και αυξανόμενες ανάγκες του και έτσι το δημοτικό σχολείο έκλεισε το 1984.

Στους χώρους της σχολής λειτούργησε για τριάντα χρόνια (1964 -1994) και σχολή υφαντουργίας, που πρόσφερε εργασία σε αρκετά κορίτσια της Τήνου. Από το 2000 λειτουργεί εκεί το τετραθέσιο Δημόσιο Δημοτικό Σχολείο του Δήμου Εξωμβούργου.¹⁴

Ναύπλιο (1916- 1920) και Καλαμάτα (1920- 1924)

Το 1916 έγινε μια απόπειρα δημιουργίας σχολείου από τις Αδερφές Ουρσουλίνες στο Ναύπλιο, η οποία όμως ναυάγησε το 1920. Αν και οι καθολικοί στην περιοχή ήταν λίγοι, οι αδελφές στόχευαν στην εκμάθηση ξένων γλωσσών.

Ακολούθησε μια ακόμη απόπειρα στην Καλαμάτα. Εκεί ιδρύθηκε με δέκα αδελφές από τα Λουτρά της Τήνου, μοναστήρι το 1920, το οποίο και λειτούργησε με λίγες μαθήτριες για τέσσερα μόνο χρόνια, καθώς μια πλημμύρα και μια πυρκαγιά τον Οκτώβριο του 1924 του προξένησαν ανεπανόρθωτες καταστροφές, αναγκάζοντας τις αδελφές και τις περίπου 20 εσωτερικές μαθήτριες να επιστρέψουν στα Λουτρά.

Αθήνα (1952- σήμερα)

Το 1947 οι Αδερφές Ουρσουλίνες εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα. Το 1952, με την άδεια του Υπουργείου Παιδείας, μεταφέρουν το Γυμνάσιο των Λουτρών Τήνου στο Παλαιό Ψυχικό. Εκεί λειτούργησε προσωρινά και ένα μικρό νηπιαγωγείο για παιδιά ξένης υπηκοότητας. Το 1959 μεταφέρθηκαν στο Νέο Ψυχικό, όπου και συνεχίζεται η λειτουργία του σημερινού Γυμνασίου –Λυκείου, του Δημοτικού και του Νηπιαγωγείου. Το 1961, ο καθολικός Καθηδρικός ενοριακός Ναός του Αγίου Διονυσίου Αεροπαγίτου ίδρυσε το ομώνυμο ιδιωτικό σχολείο, εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας, την εποπτεία του οποίου ανέθεσε εξολοκλήρου στις Αδερφές Ουρσουλίνες. Το 1976 μεταφέρθηκε στα Ανάβρυτα Αμαρουσίου.

Η Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλίνων υπήρξε το πρώτο χρονικά εκπαιδευτικό ίδρυμα αυτού του είδους στην Ελλάδα, για τη μαθητεία στη γαλλική γλώσσα και κουλτούρα. Διατηρεί αυτό το χαρακτήρα του μέχρι σήμερα με τις

¹⁴ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.86.

υψηλότετες επιδόσεις των μαθητών του στη γαλλοφωνία. Στον 21ο αιώνα καλλιεργώντας πάντα το πνεύμα της Αγάπης, της Αλληλεγγύης, στοχεύει στην άρτια εκπαίδευση και διαπαιδαγώγηση των μαθητών του σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις¹⁵.

1.2 Τάγμα των Πατέρων της Αποστολής (Λαζαριστές/ Ιερείς της Αποστολής) και Τάγμα των Αδερφών του Ελέους (Lazaristes/ Sacerdotes Missionis)

Οι Λαζαριστές ήταν ανδρικό μοναχικό τάγμα το οποίο ιδρύθηκε το 1625 από τον Άγιο Βικέντιο του Παύλου (Saint Vincent de Paul: 1581 -1660), προστάτη των αγαθοεργιών. Η επωνυμία Λαζαριστές προέρχεται από την ονομασία της πρώην μονής του Αγίου Λαζάρου στην οποία είχαν εγκατασταθεί το 1642. Ως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα οι Λαζαριστές είχαν εξαπλωθεί σε διάφορες χώρες της Αφρικής, στην Παλαιστίνη, τον Καναδά, το Βιετνάμ κ.α.. Στην Ελλάδα εγκαταστάθηκαν το 1783 και ίδρυσαν σχολεία σε:

- Σαντορίνη (Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Ιωσήφ» 1804 -1940, αρχικά ως *Ανωτέρα Σχολή Δημοτικής Εκπαίδευσης Εμπορικής Κατεύθυνσης* και μετά το 1925 ως *Εμπορική Γαλλο- Ελληνική Σχολή* ισότιμη με τα κρατικά σχολεία) και
- Καβάλα (Ελληνογαλλική Σχολή «Ιωάννης Γαβριήλ Perboyre» 1888- 1981), συνεργαζόμενοι με το γυναικείο μοναχικό Τάγμα των Αδερφών του Ελέους.

Το Τάγμα των Αδερφών του Ελέους ιδρύθηκε το 1633 από τη Λουίζα de Marillac (Louisa de Marillac: 1591- 1660). Βασική τους αποστολή είναι η περίθαλψη των φτωχών και ιδιαίτερα των ασθενών και των ηλικιωμένων. Αποτελούν «δίδυμο» με τους Λαζαριστές και έχουν κοινή κεντρική διοίκηση. Ίδρυσαν σχολεία σε:

- Σαντορίνη (σχολείο και οικοτροφείο 1841- 1940),
- Θεσσαλονίκη (Ελληνογαλλική Σχολή Καλαμαρί 1885- σήμερα),
- Γιαννιτσά («Παρθεναγωγείο των Αδερφών του Ελέους» 1914- 1935) και σε Κιλκίς με βασική τους αποστολή την Εξυπηρέτηση της Βουλγαρικής ενωτικής Εξαρχίας, η οποία δραστηριοποιείτο στην κεντρική Μακεδονία,
- Σύρος (Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Βικέντιος» 1884- 1983),
- Καβάλα (Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Ιωσήφ των Αδερφών του Ελέους» 1909- 1981).

¹⁵ <http://www.ursulines.gr/tagma-ursulinwn/ursulines-stin-ellada.html> (πρόσβαση στις 10/02/14).

Σήμερα διατηρούν στη Θεσσαλονίκη την Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί», στη Σύρο το ησυχαστήριο «Παναγία της Ελπίδος» και στην Αθήνα τον Οίκο Ευγηρίας «Καλός Σαμαρείτης».

Θεσσαλονίκη (1885- σήμερα)

Οι Αδερφές του Ελέους έφθασαν στη Θεσσαλονίκη το 1855 για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους περιθάλποντας ορφανά, αλλά και στρατιώτες της γαλλικής «Armée d' Orient» (στρατιάς της Ανατολής), που συμμετείχε στον Κριμαϊκό Πόλεμο και είχε ως βάση ανεφοδιασμού τη Θεσσαλονίκη.¹⁶

Η Ελληνογαλλική Σχολή των καλογραιών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου, που πρωτοεγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη, πήρε τη γαλλοποιημένη ονομασία "Ecole de Calamari" που διατηρεί ως σήμερα. Η σχολή τελούσε πάντοτε υπό την προστασία του γαλλικού κράτους. Στις 6 Νοεμβρίου 1901 μετά από συμφωνία μεταξύ του Οθωμανού υπουργού των εξωτερικών και του συμβούλου της πρεσβείας της Γαλλίας στην Κωνσταντινούπολη, γνωστής ως «Σύμβαση της Μυτιλήνης του έτους 1901», η οθωμανική αυτοκρατορική κυβέρνηση ανέλαβε την υποχρέωση να συνεχίζει να αναγνωρίζει τη νόμιμη ύπαρξη των γαλλικών σχολείων που τελούσαν υπό την προστασία της Γαλλίας και τα οποία ήταν ήδη αναγνωρισμένα μέσα στην οθωμανική αυτοκρατορία.¹⁷ Στις 14 Νοεμβρίου 1913 μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης από την οθωμανική κυριαρχία με τον αρ. 5 νόμο ΔΣΓ/4213/14/14-11-1913, το οποίο επί λέξει αναφέρει ότι *«τα μέχρι της καταλήψεως των εκχωρηθεισών χωρών δικαιώματα καθώς και αι δικαστικά πράξεις και οι επίσημοι τίτλοι, οι εκδοθέντες παρά των ιδίων οθωμανικών αρχών, έσσονται σεβαστά και απαραβίαστα μέχρι εννόμου περί του εναντίον αποδείξεως»*, γίνεται η αναγνώριση του ιδρύματος και από το ελληνικό κράτος.¹⁸

Στις 7 Ιανουαρίου 1931 με το άρθρο 1 παράγραφος 2 περιπ. 2 του νόμου 4862/7/7 -1-1931 *«τα ήδη εν τω κράτει δυνάμει νομίμου αδείας λειτουργούντα ξένα σχολεία δύνανται να συνεχίσουν την λειτουργίαν των»*. Ένα από αυτά τα ξένα σχολεία που τελούσαν υπό την προστασία της Γαλλίας ήταν και η Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί». Έτσι το «Καλαμαρί» συνέχισε τη λειτουργία του χωρίς να χρειαστεί να εκδοθεί το 1931 νέα άδεια. Από τότε μέχρι σήμερα συνεχίζει να λειτουργεί σύμφωνα

¹⁶ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.102.

¹⁷ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.103.

¹⁸ <http://www.kalamari.gr/el/kalamari/identity/istoriko.html> (πρόσβαση στις 20/02/14).

με τους νεότερους νόμους για την ιδιωτική εκπαίδευση (ανανεώνοντας απλώς την προ του 1931 νόμιμη άδεια λειτουργίας του) και γράφει την ιστορία του.¹⁹

Λειτουργήσε στην αρχή ως ορφανοτροφείο ως επί το πλείστον για τα εγκαταλειμμένα στην εξόπορτα της μονής μωρά (τα αποκαλούμενα enfants trouvés), όπου τα μεγάλωναν έως ότου να συμπληρώσουν το 21^ο έτος, φροντίζοντας παράλληλα και για τη μόρφωσή τους. Από το 1897 λειτούργησε και ως οικοτροφείο με τμήμα για εξωτερικά μαθήματα.

Τα εξωτερικά μαθήματα συστηματοποιήθηκαν και κανονικό Δημοτικό σχολείο δημιουργήθηκε τόσο για αγόρια όσο και για κορίτσια κάθε εθνικότητας, σε τρεις συνολικά τάξεις, δύο για τα κορίτσια και μια για τα αγόρια. Πρωταρχικοί στόχοι των Αδελφών ήταν η καλλιέργεια του πνεύματος, της ωριμότητας και της επιμέλειας στα μαθήματα.²⁰

Ακολούθησε η ίδρυση εξατάξιου γυμνασίου με 250- 300μαθήτριες ορθόδοξες και καθολικές.²¹ Η επί πληρωμή μαθητεία και το οικοτροφείο έδιναν τη δυνατότητα στις Αδελφές του Ελέους να φροντίζουν για τη δωρεάν παιδιά των ορφανών παιδιών του ορφανοτροφείου.

Στην Ελληνογαλλική Σχολή «Καλαμαρί» οι μαθήτριες έπαιρναν ελληνοπρεπή μόρφωση, στην εκπαίδευση τους, συνδυάζοντας την προσφορά της ελληνικής παιδείας με την εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας. Από τις πιο γνωστές αποφοίτους της σχολής ήταν και η ηθοποιός Τζένη Καρέζη.²²

Εκτός από την εκπαίδευση των μαθητριών, το έργο των αδελφών ήταν πολυσχιδές γιατί προσέφεραν τη βοήθεια τους σε όσους τις είχαν ανάγκη. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το οίκημα μετατρέπεται σε εστία προσφοράς βοήθειας σε πεινασμένους, ορφανά και ανήλικους. Στο μεγάλο έργο αυτό συνέβαλαν και οι ορθόδοξοι ιερείς.

Το 1963- 1965 το γυμνάσιο και το οικοτροφείο μεταφέρθηκαν από την περιοχή της Αναλήψεως της Ανατολικής Θεσσαλονίκης στην περιοχή του Φοίνικα. Μετά το σεισμό του 1978 το παλιό κτήριο κρίθηκε κατεδαφιστέο.

Το 1973 καταργείται το καθολικό Δημοτικό σχολείο και στη θέση αυτού ιδρύεται η ορθόδοξη «Αδαμάντιος Σχολή». Σήμερα, στη σχολή των Αδελφών γίνονται δεκτά εκτός των κοριτσιών και αγόρια. Λειτουργούν: Νηπιαγωγείο

¹⁹ <http://www.kalamari.gr/el/kalamari/identity/istoriko.html> (πρόσβαση στις 20/02/14).

²⁰ Μ. Φιλίππουσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.104.

²¹ Μ. Φιλίππουσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.104.

²² Μ. Φιλίππουσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.105.

προσχολικής ηλικίας, εξατάξιο Δημοτικό, πλήρες Γυμνάσιο και Λύκειο. Οι Αδερφές του Ελέους αποχώρησαν από τη Θεσσαλονίκη το 1995 και λειτουργεί υπό τη διεύθυνση λαϊκών.²³

1.3 Τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως (Sœurs de Saint-Joseph de l' Apparition)

Το τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως ιδρύθηκε το 1832 από την Αιμιλία ντε Βιαλάρ (Émilie de Vialar: 1797- 1856). Ο προσανατολισμός του τάγματος σε έργα φιλανθρωπίας και αγωγής, όπως άλλωστε και ο διεθνής χαρακτήρας της δραστηριότητάς του, οφείλονται αποκλειστικά στους αγώνες και την πνευματική καθοδήγηση που άσκησε η ιδρύτριας του.

Το πρώτο σχολείο για σχολεία το ίδρυσαν οι αδερφές μέσα στο σπίτι τους στο Gaillac, στο οποίο οι φτωχές εγγράφονταν χωρίς να πληρώνουν δίδακτρα. Εκεί βρήκαν στέγη εγκαταλειμμένες γυναίκες και ορφανά, ενώ λειτούργησε και ένα πρόχειρο ιατρείο. Οι συμπατριώτες της αντιμετώπιζαν με λαιμοδείματα και ειρωνεία την πρωτοβουλία της Αιμιλία ντε Βιαλάρ να γίνει από αριστοκράτισσα καλόγρια. Εκείνη όμως επέμεινε και το κοινωνικό έργο της Αδελφότητας άρχισε να αποδίδει καρπούς.

Η διπλή παροχή φιλανθρωπίας και αγωγής δε μπορούσε να περιοριστεί μόνο στο γαλλικό έδαφος και τις άλλες καθολικές χώρες. Η Αιμιλία ντε Βιαλάρ υπήρξε η πρώτη ηγέτης γυναικείου μοναχικού Τάγματος που προσέγγισε χώρες της Αφρικής και της Εγγύς Ανατολής και τούτο θα αποτελέσει σταθερό χαρακτηριστικό των δραστηριοτήτων των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως. Πρώτος σταθμός η Αλγερία το 1830, όπου ιδρύθηκαν νοσοκομεία και δωρεάν σχολείο για την εκπαίδευση των ιθαγενών κοριτσιών, ενώ ακολούθησε και σχολεία για τα παιδιά των εύπορων οικογενειών. Συνολικά μέχρι το θάνατο της ιδρύτριας του τάγματος το 1856 ιδρύθηκαν 42 μοναχικές κοινότητες. Από τα ιδρύματα του εξωτερικού τα σημαντικότερα υπήρξαν τα ακόλουθα κατά τη σειρά δημιουργίας τους: Sousse (1842) στην Τυνησία, Λάρνακα (1844) στην Κύπρο, Μάλτα (1845) όπου έγινε και το εξωμητροπολιτικό ιεραποστολικό κέντρο του Τάγματος και Βηρυτός (1846). Το πρώτο υπερπόντιο ίδρυμα δημιουργήθηκε το 1847 στο Moulmein της Βιρμανίας. Το 1848 οι μοναχές εγκαταστάθηκαν στην ιερή πόλη των Ιεροσολύμων της Παλαιστίνης. Ακολούθησε η Γιάφα της Παλαιστίνης (1849), η Τραπεζούντα στην Αρμενία (1852),

²³ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.106.

η Saïda στο Λίβανο (1853) και το Ερζερούμ στη Αρμενία. Μακρύτερη αποστολή του Τάγματος το Perth της Δυτικής Αυστραλίας, ενώ το 1856 η τελευταία μοναχική Κοινότητα, πριν το θάνατο της Αιμιλίας ντε Βιαλάρ, ιδρύθηκε στην Αθήνα.²⁴

Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το Τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως πρωτοεμφανίστηκε στη Σύρο το 1846 και έκτοτε η παρουσία του είναι συνεχής με την ίδρυση σχολείων σε διάφορες πόλεις (Χίος, Χανιά, Αθήνα, Πειραιάς, Ρέθυμνο, Ηράκλειο, Βόλος, Κεφαλονιά). Για τη δράση τους στις Σχολές Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Κεφαλονιάς δεν υπάρχει ιδιαίτερη βιβλιογραφία. Σήμερα το Τάγμα των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως διατηρεί σχολεία σε Αθήνα (Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Ιωσήφ»), Πειραιά (Ελληνογαλλική Σχολή «Jeanne D' Arc») και Βόλο (Ελληνογαλλική Σχολή «Άγιος Ιωσήφ» Βόλου). Κοινός γνώμονας των Σχολών των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ είναι το απαράμιλλο παράδειγμα της Αγίας Αιμιλίας, η δημιουργία σχολείων δηλαδή στηριζόμενων στις αρχές του Ανθρωπισμού, του Χριστιανισμού, της Ελευθερίας και της Αγάπης.²⁵

Το 1951 η Μητέρα Αιμιλία ανακηρύχτηκε επίσημα Αγία από την Εκκλησία και συγκεκριμένα από τον Πάπα Πίο το 12ο. Για το σημαντικό της έργο την αποκαλούν Μητέρα Αιμιλία.

Σύρος (1846 -για λίγες δεκαετίες)

Η Σύρος λόγω του πολυπληθούς καθολικού πληθυσμού της θεωρήθηκε «το κεντρικό σημείο που ενδιέφερε τα καθολικά ιδρύματα στην Ελλάδα». Οι Αδελφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως έφτασαν στο νησί το 1846, με τη συνοδεία της ίδιας της ιδρύτριας του Τάγματος, Αιμιλίας ντε Βιαλάρ. Στο νησί δημιουργήθηκε ένα σχολείο για μικρά παιδιά, ένα οικοτροφείο και ένα μικρό ορφανοτροφείο. Η φιλανθρωπική δράση των Αδερφών παρεχόταν δωρεάν. Οι δαπάνες λειτουργίας των παραπάνω ιδρυμάτων καλύπτονταν από την οργάνωση για τη Διάδοση της Πίστης, η οποία έδρευε στη Λυών και το προξενείο της Γαλλίας στη νησί. Ωστόσο οι οικονομικές κυρίως δυσκολίες δεν επέτρεψαν τη διάρκεια στη συντήρησή τους. Το σχολείο και το οικοτροφείο λειτούργησαν για λίγες μόνο δεκαετίες.²⁶

²⁴ Χ. Γ.Χαρίτος, *Το Χρονικό της Σχολής των Καλογραιών του Βόλου. Συμβολή στην Ιστορία της ξενόγλωσσης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, σ.43.

²⁵ Δ. Αντωνίου, *ό.π.*, σ.26.

²⁶ Χ. Γ.Χαρίτος, *ό.π.*, σ.53.

Χίος (1848- 1960)

Στη Χίο οι Αδερφές εγκαταστάθηκαν το 1848 όταν το νησί βρισκόταν ακόμα υπό τουρκική κατοχή. Παρά τις αρχικές αντιρρήσεις των Τούρκων, ίδρυσαν σχολείο, οικοτροφείο και το 1862 και ορφανοτροφείο. Στο σχολείο *«σπουδάζουν κοράσια ανήκοντα εις το Καθολικόν και το Ορθόδοξον δόγμα, γίνεται δε δεκτός αριθμός οικότροφων, ημισίτων και εξωτερικών»*.²⁷

Ο μεγάλος σεισμός του 1881 γκρέμισε τόσο το ίδρυμα όσο και το σχολείο. Με την οικονομική επιχορήγηση του γαλλικού κράτους και τα υλικά που προσέφερε η επιτροπή ανοικοδόμησης έγινε δυνατό να λειτουργήσει το νέο σχολείο στη θέση του παλιού. Παράλληλα οι Αδερφές λειτούργησαν ένα λαϊκό ιατρείο παρέχοντας στους ασθενείς δωρεάν φάρμακα και νοσηλεία, ενώ η δραστηριότητα των Αδερφών συμπληρώθηκε με τη δημιουργία του Ιδρύματος των *«Παιδιών της Παναγιάς»*.²⁸

Το 1892 σημειώθηκε διωγμός των καθολικών του νησιού εξαιτίας της προσχώρησης στο Καθολικισμό μιας ορθόδοξης γυναίκας. Οι ορθόδοξες μαθήτριες εγκατέλειψαν το σχολείο και οι ντόπιοι αρνούσαν κάθε συναλλαγή με τις αδελφές. Οι σχέσεις αποκαταστάθηκαν την επόμενη χρονιά.

Μετά την απελευθέρωση του νησιού από τους Τούρκους το σχολείο των Αδερφών γνώρισε μεγάλη άνθιση. Όμως οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που συνέβησαν κατά τις πρόσφατες δεκαετίες οδήγησαν στο κλείσιμο του σχολείου. Κατά τη δεκαετία του 1960 εγκατέλειψαν το νησί και οι τελευταίες μοναχές.

Χανιά (1852- 1983)

Η άφιξη των Αδερφών στα Χανιά το 1852, ήταν σπουδαίο γεγονός για την τοπική κοινωνία, αφού εκτός των άλλων προσέφεραν και ιατρικές υπηρεσίες στον πληθυσμό που τις είχε πολύ ανάγκη, καθώς οι πτυχιούχοι γιατροί την εποχή εκείνη σπάνιζαν. Ίδρυσαν σχολείο και ορφανοτροφείο.

Σε πρώτη φάση το σχολείο λειτούργησε με 30 μαθήτριες (ελληνίδες, γαλλίδες, ιταλίδες και μαλτέζες).²⁹ Το σχολείο όσο και το ορφανοτροφείο είδαν μεγάλη ανάπτυξη κατά την περίοδο 1875- 1880, τόσο που αναγκάστηκαν να περιορίσουν τον αριθμό των προσερχόμενων. Πρόβλημα λόγω της στενότητας του χώρου και του βάρους του ενοικίου δημιουργήθηκε και στο ιατρείο των Αδελφών, έτσι πήραν την

²⁷ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.117.

²⁸ Χ. Γ.Χαρίτος, ό.π., σ.53.

²⁹ Χ. Γ.Χαρίτος, ό.π., σ.54.

απόφαση να μετακομίσουν στο προάστιο Χαλέπα, όπου έχτισαν νέο σχολείο και οικοτροφείο το 1895, με τη βοήθεια του Γάλλου Πρόξενου.

Το 1856 η Σχολή διέκοψε προσωρινά τη λειτουργία της για να μεταβούν οι Αδελφές στο Ηράκλειο για να περιθάλψουν τα θύματα του μεγάλου σεισμού που είχε ισοπεδώσει σχεδόν ολόκληρη την πόλη. Μια άλλη αναστολή λειτουργίας του σχολείου έγινε κατά την επανάσταση 1866- 1869. Μετά την επανάσταση οι καλόγριες ξαναβρήκαν τους ρυθμούς τους και από το 1876 άρχισαν να επιχορηγούνται με 500 φράγκα ετησίως από τη γαλλική κυβέρνηση ώστε να διασφαλιστεί το έργο τους στο νησί.³⁰

Στην Κρήτη οι Αδερφές έζησαν τους συνεχείς αγώνες των ντόπιων να αποτινάξουν το ζυγό, με επιτακτική την ανάγκη να προσφέρουν βοήθεια σε όσους ντόπιους κατατρεγμένους κατέφευγαν σε αυτές. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το 1897 απειλήθηκε και η ζωή τους από τους Τούρκους. Διεσώθησαν, τόσο εκείνες όσο και οι ντόπιοι πρόσφυγες που προσπαθούσαν να βοηθήσουν, από το γαλλικό στόλο. Μάλιστα η αυτόνομη Κρητική Πολιτεία αναγνωρίζοντας τις υπηρεσίες τους αυτές παραχώρησε οικόπεδο στη Σούδα για την ανέγερση Καθολικού Ναού (Νόμος 150/23-3-1990).³¹

Στα σχολεία των Αδερφών του Αγίου Ιωσήφ στα Χανιά και την Χαλέπα φοιτούσαν μερικά αγόρια αλλά στην πλειονότητα τους κορίτσια διαφόρων θρησκευμάτων και εθνικοτήτων. Κατά το σχολικό έτος 1918- 1919 φοιτούσαν στο σχολείο 250 μαθητές εκ των οποίων 202 Ορθόδοξοι, 19 Καθολικοί, 15 Ισραηλίτες, 12 Μουσουλμάνοι και 2 Διαμαρτυρόμενοι.³²

Τη σχολική χρονιά 1927- 1928 αρχίζει να λειτουργεί στη Σχολή Καλογραιών στη Χαλέπα εξατάξιο Δημοτικό Σχολείο με έλληνες δασκάλους, ενώ την επόμενη χρονιά άρχισαν να λειτουργούν και οι δύο πρώτες γυμνασιακές τάξεις μόνο για κορίτσια. Ο Ν.4862/ 1931 για τα ξένα σχολεία οδήγησε στην αναστολή λειτουργίας του σχολείου για μια μόνο σχολική χρονιά.

Το σχολικό έτος 1947- 1948 λειτουργεί η αναγνωρισμένη από το Υπουργείο πλέον «Γαλλική Σχολή Θηλέων Άγιος Ιωσήφ», το ολοκληρωμένο Γυμνάσιο των Αδερφών (όλες οι τάξεις). Το Γυμνάσιο και το Λύκειο στη Χαλέπα έπαψαν να λειτουργούν το 1966, εξαιτίας τη συνεχούς ελάττωσης του αριθμού των μαθητών.

³⁰ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.120.

³¹ Χ. Γ.Χαρίτος, ό.π., σ.55.

³² Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.121.

Συνεχίζουν να λειτουργούν όμως νηπιαγωγείο, παιδικός σταθμός, οικοτροφείο και φροντιστήριο. Το 1983, μετά από 131 χρόνια λειτουργίας, η Σχολή των Αδερφών κλείνει οριστικά και οι εγκαταστάσεις της πωλούνται στο Πολυτεχνείο Κρήτης και χρησιμοποιούνται ως συνεδριακό κέντρο.

Εκτός από τα Χανιά, στην Κρήτη λειτουργούσαν και δύο ακόμα σχολεία των Καλογραϊών του Αγίου Ιωσήφ, η «Γαλλική Σχολή Ηρακλείου» και «Σχολή Γαλλικής Γλώσσας Ρεθύμνου», για τα οποία δυστυχώς δεν υπάρχουν περαιτέρω στοιχεία.

Αθήνα (1857- σήμερα)

Στην Αθήνα οι μοναχές έφτασαν πέντε μήνες πριν πεθάνει η ιδρύτρια του Τάγματος, ύστερα από πρόσκληση του Αρχιεπισκόπου Σύρου και Αθηνών. Στόχος ήταν η αγωγή των καθολικών κοριτσιών. Για το σκοπό αυτό έφτασαν στην Αθήνα τέσσερις Αδερφές.

Από την πρώτη στιγμή παρουσιάστηκαν αντιξοότητες και οικονομικές δυσκολίες. Ως πρώτη εγκατάσταση νοικιάστηκε ένα σπίτι στους πρόποδες της Ακρόπολης. Εκεί δημιουργήθηκε ένα ορφανοτροφείο. Χωρίς οικονομικούς πόρους στη αρχή, οι Αδερφές ζήτησαν τη βοήθεια των καθολικών εκκλησιαστικών αρχών, αλλά και των γάλλων στρατιωτικών, τα πλοία των οποίων προσάραζαν στον Πειραιά. Την οικονομική ενίσχυση έστειλε η γαλλική κυβέρνηση. Στις 8 Ιανουαρίου 1857 θεμελιώθηκε το σχολείο των Αδελφών για τα κορίτσια και τα μικρά αγόρια της Αθήνας. Οι Αδελφές πάντα περηφανεύονταν ότι τέκνα των επιφανέστερων οικογενειών της Αθήνας φοιτούσαν στο σχολείο τους.³³

Ο αριθμός των μαθητών αυξήθηκε γρήγορα και έτσι χρειάστηκε να νοικιαστεί μεγαλύτερο οίκημα, όπου λειτούργησε το σχολείο και το ορφανοτροφείο. Το 1890 η Σχολή μεταφέρθηκε στην οδό Πινακωτών (σημερινή Χαριλάου Τρικούπη στη συμβολή των οδών Ιπποκράτους και Πανεπιστημίου).

Το 1859, το σχολείο διέκοψε τη λειτουργία του για τρεισήμισι χρόνια και αυτό όχι για οικονομικούς λόγους. Η μεταστροφή στο καθολικό δόγμα της χήρας του Γάλλου Επιτετραμμένου Υποκόμη De Serres προκάλεσε την αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης και συγκεκριμένα του Υπουργού Θρησκευμάτων Θρασύβουλου Ζαΐμη, με την προτροπή μάλιστα της βασίλισσας Αμαλίας, που Διαμαρτυρόμενη η ίδια αρνήθηκε την έγκριση της μεταστροφής, και διατάχθηκε έτσι το κλείσιμο του σχολείου των Καθολικών Αδελφών. Φαίνεται ότι η επέμβαση των

³³ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.55-56.

(καθολικών) πρεσβυτών Αγγλίας και Αυστρίας επανέφερε τη λειτουργία του.³⁴ Το 1863 η ελληνική κυβέρνηση ξαναέδωσε άδεια λειτουργίας με τον περιορισμό να δέχεται μόνο Καθολικές μαθήτριες. Φαίνεται όμως ότι τα πλεονεκτήματα που παρείχε η σχολή οδήγησαν πολύ σύντομα τις θυγατέρες πολλών και μάλιστα σημαντικών ελλήνων ορθοδόξων οικογενειών να επιλέξουν το συγκεκριμένο σχολείο για τη μόρφωσή τους.

Η πρόοδος όμως αυτή προκάλεσε το φθόνο των άλλων ιδιωτικών σχολείων που έχαναν την «πελατεία» τους. Το γεγονός αυτό, κατά τις ίδιες τις Αδελφές, προκάλεσε την εγκύκλιο του Υπουργείου (Υπουργός Αθ. Πετιμεζιάς) να επιβάλει τη διδασκαλία της ορθόδοξης Κατήχησης στο σχολείο των Αδελφών από έλληνα ιερωμένο το 1871. Οι Αδελφές δε το δέχτηκαν και έτσι το σχολείο έκλεισε (για δεύτερη φορά). Τελικά το 1873, ο φιλελεύθερος- κατά την κρίση των Αδελφών- Υπουργός Δημήτρης Καλλιφρονάς επέτρεψε τη φοίτηση ελληνίδων με τον όρο η διδασκαλία να είναι αυστηρά ουδέτερη. Παρόμοια προβλήματα, που αφορούσαν το ζήτημα της διδασκαλίας των θρησκευτικών, παρουσιάστηκαν το 1874 και το 1880. Λύση φαίνεται ότι δόθηκε με την απαγόρευση να δέχονται Ελληνίδες μαθήτριες ως εσωτερικές- οι ίδιες μιλούν για δική τους άρνηση. Οι Αδελφές υποστηρίζουν ότι οι ίδιες αρνήθηκαν τη φοίτηση.³⁵

Το Σεπτέμβριο του 1893 η Αδελφότητα απέκτησε το δικό της κτίριο στη σημερινή Χαριλάου Τρικούπη, όπου λειτούργησε ομαλά μέχρι το σχολικό έτος 1978-1979, οπότε γίνεται η μετεγκατάσταση του στην Πεύκη. Εκεί λειτουργεί μέχρι σήμερα πλήρες Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο.

Η Γαλλική Σχολή «Saint Joseph» αναπτύχθηκε προοδευτικά προσφέροντας αγωγή σε εκατοντάδες κορίτσια της Αθήνας κάθε χρόνο. Οι περισσότερες ήταν Ορθόδοξες, το ¼ Καθολικές και οι υπόλοιπες Εβραίες και Διαμαρτυρόμενες³⁶. Οι μαθήτριες διδάσκονταν κυρίως Γαλλικά και Ελληνικά, λιγότερο Ιταλικά, Γερμανικά και Αγγλικά, ενώ υπήρχαν και τα λεγόμενα «διακοσμητικά» μαθήματα όπως η μουσική, η ζωγραφική, η γυμναστική, το πλέξιμο και το κέντημα. Οι διακοσμητικές τέχνες οδηγούν, σύμφωνα με τις αρχές του Τάγματος, τη γυναίκα στην κοινωνική της καταξίωση. Ως κύριοι στόχοι διδασκαλίας υπήρξαν η μόρφωση των παιδιών με φόβο

³⁴ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.56.

³⁵ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.56.

³⁶ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.57.

Θεού, η χριστιανική κατάρτιση, η αγωγή γυναικών σοβαρών και φίλων με την εργασία και την τάξη.³⁷

Πειραιάς (1859- σήμερα)

Στον Πειραιά οι Αδερφές βρέθηκαν κατά τη διάρκεια των γεγονότων για την εκθρόνιση του Όθωνα το 1859, αναζητώντας καταφύγιο. Παρέμειναν επειδή θεώρησαν τις συνθήκες κατάλληλες για να δημιουργήσουν σχολείο για τα παιδιά των Καθολικών και ένα οικοτροφείο. Ταυτόχρονα δέχτηκαν την πρόσκληση των ορθοδόξων οικογενειών να δεχτούν τις θυγατέρες στο σχολείο τους. Οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι Αδερφές ήταν μεγάλες. Οι γαλλικές αρχές όμως (γάλλοι ναύαρχοι και γαλλική πρεσβεία) στάθηκαν στο πλευρό τους. Αναφέρεται μάλιστα ότι και η βασίλισσα Όλγα παραχώρησε μια σημαντική επιχορήγηση.³⁸

Το σχολείο και το ορφανοτροφείο του Τάγματος, με την πάροδο των χρόνων, σημείωσαν εξαιρετική πρόοδο. Το 1888 οι Αδελφές εγκαινίασαν το πρώτο ιδιόκτητο διδακτήριο, το οποίο δέχτηκε τις προσκλήσεις των κατοίκων που νεοεγκατεστημένοι αναζητούσαν μόρφωση και φροντίδα για τα κορίτσια τους και τα ορφανά κάθε προέλευσης.³⁹ Το σχολείο των Αδελφών επέλεξαν και οι κάτοικοι της περιοχής για τη μόρφωση των θυγατέρων τους.

Και στον Πειραιά όμως το σχολείο της Αδελφότητας έζησε τα γεγονότα της εποχής. Στη δίνη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, οι Γαλλίδες Αδερφές περιέθαλψαν ορφανά, φρόντισαν ασθενείς, βοήθησαν πρόσφυγες και βέβαια συνέχισαν το μεγάλο έργο της παιδείας. Ο βομβαρδισμός της 1^{ης} Ιανουαρίου 1944, μετέβαλε σε ερείπια το ίδρυμα θάβοντας και δύο μέλη της Αδελφότητας.⁴⁰ Στη θέση του το 1950- 1960, οικοδομήθηκε το μεγάλο συγκρότημα που στεγάζει σήμερα το Γυμνάσιο και το Λύκειο, ενώ το 1996 εγκαινιάστηκε νέα πτέρυγα για το Δημοτικό Σχολείο. Το εκπαιδευτικό ίδρυμα του Πειραιά από αρκετά νωρίς απέκτησε, και διατηρεί, την επωνυμία Ελληνογαλλική Σχολή «Jeanne d' Arc», προσφέροντας έως σήμερα στην Πειραιϊκή Κοινωνία ένα λαμπρό εκπαιδευτήριο.⁴¹

³⁷ Μ. Φιλίππουσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.130.

³⁸ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.58.

³⁹ http://www.ellinogalliki.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=207&lang=el (πρόσβαση στις 3/03/14).

⁴⁰ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.58.

⁴¹ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.58.

Η Ακαδημία Αθηνών τίμησε τη Σχολή για την 150^η προσφορά της στην εκπαίδευση της πρωτεύουσας κατά την πανηγυρική συνεδρία της 29^{ης} Δεκεμβρίου το 2009. Το βραβείο απέμεινε η Τάξη των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών.⁴²

Βόλος (1904- σήμερα)

Το 1904 φτάνουν στο Βόλο πέντε Αδελφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως με σκοπό την ίδρυση ενός ακόμα σχολείου στην πρωτεύουσα της Μαγνησίας. Η εγκατάστασή τους στο Βόλο καθώς και η έναρξη λειτουργίας του σχολείου συνάντησε πολλές αντιδράσεις. Μια μεγάλη μερίδα Βολιωτών διέβλεπε κινδύνους προσηλυτισμού και εθνικής αλλοίωσης των νεαρών κοριτσιών του τόπου, αν γίνονταν μαθήτριες στη Σχολή των Καλογραιών. Αντιδράσεις εξέφρασαν οι τοπικές εφημερίδες,⁴³ ο Μητροπολίτης, οι Ιεροκήρυκες και διάφοροι επώνυμοι και ανώνυμοι κάτοικοι της περιοχής. Ουδέτερη στάση κράτησαν Νομάρχης και Δήμαρχος. Οι αντιδράσεις κορυφώθηκαν τη νύχτα της 12^{ης} Αυγούστου 1904 όταν ομάδα των κατοίκων λιθοβόλησε το κτίριο που είχαν εγκατασταθεί οι Αδελφές, αποτυγχάνοντας να εισέλθουν σε αυτό και να κάνουν κακό στις ίδιες. Τότε αποφασίστηκε το κτίριο να φρουρείται από δύο αστυφύλακες.⁴⁴

Παρά τις αντιδράσεις η σχολή ξεκίνησε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 1904. Ο σκοπός των Αδελφών ήταν «... να μπορέσουμε διδάσκοντας τους τα γαλλικά να εντυπώσουμε στο μυαλό τους κάτι από τη γαλλική παιδεία, έτσι όπως την εκτιμούν σ' όλες τις ξένες χώρες...». «Εργαζόμαστε εδώ για να διασώσουμε την ωραία μας γλώσσα και να κάνουμε να αγαπήσουν τη λατρευτή μας πατρίδα... επιθυμούμε ν' απλώσουμε τη γαλλική επιρροή σ' αυτή τη χώρα.»⁴⁵ αναφέρουν στον Κανονισμό της Σχολής.

Η σχολή λειτούργησε σε ιδιόκτητο διδακτήριο από το 1911. Με τους σεισμούς του 1955 κατέστη ετοιμόρροπο και στη θέση του ανεγέρθηκε νέο.

Η σχολή λειτουργούσε πάντα ως ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα και οι μαθήτριες εσωτερικές ή εξωτερικές κατέβαλαν ένα ποσό διδάκτρων ή τροφείων (όπως φαίνεται από τον Κανονισμό). Σε όλη τη διάρκεια λειτουργίας του, υπήρχε και

⁴² Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.133.

⁴³ «Ο προσηλυτισμός εν τη Ανατολή», «Τα σκάνδαλα των καλογραιών. Πως απέθανε ένα κορίτσι.», «Κακώς τα δεχτήκαμε. Η προπαγάνδα εν Βόλο. Αφιξίς των καλογραιών.», «Το Πανεπιστήμιο κατά των Καλογραιών», «Οι κίνδυνοι από τας καλογραιάς- φυλάξτε τα τέκνα σας.» ήταν ορισμένα μόνο από τα άρθρα που δημοσιεύτηκαν στη Θεσσαλική και Μακεδονική εφημερίδα της εποχής «Τύπος» η εφημερίδα κυκλοφόρησε από το 1901 ως το 1906.

⁴⁴ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.134.

⁴⁵ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.135-136.

μα επιπλέον τάξη που φοιτούσαν οι άπορες μαθήτριες χωρίς να καταβάλουν δίδακτρα. Σημαντικότερη πηγή εσόδων του υπήρξαν οι δωρεές διαφόρων προσώπων και ιδρυμάτων καθώς επίσης και η γαλλική κυβέρνηση με σταθερά αυξανόμενη ετήσια συνδρομή. Από τους πίνακες εγγραφέντων στη Σχολή φαίνεται ότι φοιτούσε και ένας όχι ευκαταφρόνητος αριθμός αρρένων μαθητών (κυρίως καθολικών έως 10ετών). Η μεγάλη πλειονότητα όμως ήταν κορίτσια 4 έως 20 χρόνων. Ως προς την εθνικότητα συναντάμε στη συντριπτική τους πλειονότητα Έλληνες μαθητές, αλλά και Γάλλους, Ιταλούς, Άγγλους, Γερμανούς, των οποίων οι οικογένειες είναι εγκατεστημένες στην πόλη του Βόλου για επαγγελματικούς κυρίως λόγους και Τούρκους, Αρμένιους και Σέρβους (πρόσφυγες). Ως προς το θρήσκευμα συναντάμε εκτός της πλειοψηφίας των Ορθοδόξων μαθητών, Καθολικούς, Προτεστάντες, Εβραίους και Μουσουλμάνους.⁴⁶

Οι θυγατέρες των οικογενειών του Βόλου διδάσκονται: «Χριστιανική Αγωγή, Ιστορία, Ανάγνωση, Γραφή, Γραμματική, Γεωγραφία, Ιστορία της Φιλολογίας, Κοσμογραφία, Φυσικές επιστήμες, Χημεία, Κέντημα και Ραπτική» και ιδιαίτερα τη γαλλική γλώσσα. Το πρόγραμμα προσαρμόζοταν στις ανάγκες της νέας Ελλάδας⁴⁷. Πέρα από τη διδασχία της γαλλικής γλώσσας και πολιτισμού και την παράλληλη παροχή γενικών γνώσεων, σκοπός της Σχολής από το 1914 ήταν η προετοιμασία των μαθητριών της για τη απόκτηση του πτυχίου ικανότητας (Brevet de capacité), είτε συνηθέστερα του πιστοποιητικού σπουδών (Certificat d' études), ενώπιον ειδικής εξεταστικής επιτροπής.

Όλο αυτό το διάστημα οι Αδελφές του Τάγματος ζουν τα ιστορικά γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στην πατρίδα μας. Κατά τη διάρκεια των βαλκανικών πολέμων 1912- 1913 μετατρέπουν μέρος του ιδρύματος τους σε νοσοκομείο περιθάλποντας τους τραυματισμένους Έλληνες στρατιώτες. Ζουν τον πόλεμο του 1940 και τους βομβαρδισμούς που επιφέρουν σημαντικές ζημιές στο κτίριο της σχολής. Τον Απρίλιο του 1942, οδηγούμενες από την τραγική κατάσταση του πληθυσμού που πέθαινε από την πείνα, αναζητούν τρόφιμα στο Διεθνή Ερυθρό Σταυρό στην Αθήνα και κατορθώνουν να διανείμουν ημερήσιο συσσίτιο για 400παιδειά και 250 ενήλικες ανεξαρτήτως θρησκεύματος.⁴⁸

⁴⁶ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.137-138.

⁴⁷ <http://www.saintjoseph.gr/cgi-bin/pages/page3.pl?arlang=Greek&rcode=080728172512&argenkat=%C5%EB%EB%E7%ED%EF%E3%E1%EB%EB%E9%EA%DE%20%D3%F7%EF%EB%DE&enot=04> (πρόσβαση στις 4/03/14).

⁴⁸ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.141.

Το 1949 η Σχολή Καλογραίων του Βόλου μετατρέπεται σε ιδιωτικό Γυμνάσιο Θηλέων με την επωνυμία: «Ελληνογαλλικόν Γυμνάσιον Θηλέων Βόλου Άγιος Ιωσήφ». Το Γυμνάσιο λειτούργησε ως το σχολικό έτος 1978- 1979. Ο αριθμός των μαθητών όλο και μειωνόταν ενώ τα έξοδα λειτουργίας του σχολείου όλο και αύξαναν. Το φροντιστήριο γαλλικής γλώσσας που λειτουργούσε αδιάλειπτα από την ίδρυση της, συνεχίζει τη λειτουργία του και μετά το κλείσιμο του Γυμνασίου (μέχρι σήμερα), μετονομαζόμενο σε Κέντρο ξένων γλωσσών.

Το Δημοτικό σχολείο των Καλογραίων αρχίζει να λειτουργεί από το σχολικό έτος 1995- 1996 με την επωνυμία *Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο «Άγιος Ιωσήφ» Ελληνογαλλική Σχολή Βόλου*, συνεχίζοντας την επιτυχή λειτουργία του έως σήμερα. Είναι το παλαιότερο ιδιωτικό σχολείο του Βόλου και στεγάζεται στις ανακαινισμένες εγκαταστάσεις του παλιού σχολείου των Καλογραίων. Στόχος του Σχολείου είναι «η σωστή αγωγή κι εκπαίδευση, η ισόρροπη καλλιέργεια των ψυχοπνευματικών δυνάμεων των μαθητών- μαθητριών, ώστε να καταστούν άτομα ελεύθερα, υπεύθυνα με δημοκρατικό φρόνημα, πίστη στη χριστιανική θρησκεία και στην πατρίδα».⁴⁹ Το σχολείο λειτουργεί σήμερα σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας.

Σήμερα η Αδελφότητα του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως περιλαμβάνει ως Επαρχία τις μονές της Ελλάδας (τρεις στην Αθήνα, μια στον Πειραιά και μια στο Βόλο), της Κύπρου (μια στη Λάρνακα, μια στη Λευκωσία) και σχετικά πρόσφατα της Βουλγαρίας.

1.4 Τάγμα του Φραγκίσκου του Σαλεσίου (Les Salésiens)

Πρόκειται για ανδρικό μοναχικό τάγμα, το οποίο ιδρύθηκε το 1859 από τον Άγιο Ιωάννη Bosco (Saint Jean Bosco: 1815- 1888), κληρικό από το Τορίνο της Ιταλίας, εμπνευσμένο από το αξιοθαύμαστο παράδειγμα του Αγίου Φραγκίσκου της Σάλης, «του πιο αγαπητού των αγίων», (Saint François de Sales: 1566- 1622). Αποστολή του τάγματος, κατά τον ιδρυτή του, είναι να πλησιάσει, να μορφώσει και να βοηθήσει τους πτωχούς νέους. Το τάγμα έχει αναπτυχθεί και στις πέντε ηπείρους και διαθέτει περί τα 20.000 μέλη.

⁴⁹ <http://www.saintjoseph.gr/cgi-bin/pages/page3.pl?arlang=Greek&rcode=080728172829&argenkat=%D4%EF%20%C9%E4%E9%F9%F4%E9%EA%FC%20%C4%E7%EC%EF%F4%E9%EA%FC%20%D3%F7%EF%EB%E5%DF%EF¬=04> (πρόσβαση στις 4/03/14).

Το τάγμα των Πατέρων Σαλεσιανών αναγνωρίστηκε από τον Πάπα Πίο Θ' στις 3 Απριλίου του 1874, ενώ το Πάσχα του 1934 ο Πάπας Πίος ΙΑ' ανακηρύσσει τον Ιωάννη Bosco Άγιο.

Στην Ελλάδα οι Σαλεσιανοί διέθυναν τρία σχολεία: στη Νάξο («Ελληνογαλλική Εμπορική Σχολή Νάξου» 1891- 1927), στην Αθήνα (το σχολείο «Άγιος Διονύσιος» 1890- 1893) και τον Πειραιά (1893- 1926, το οποίο ανέλαβαν αργότερα οι αδερφοί των Χριστιανικών Σχολείων και θα αναφερθεί παρακάτω).

Νάξος (1891- 1927)

Στη Νάξο, η σχολή ιδρύθηκε το 1627. Το 1626 ο καθολικός Αρχιεπίσκοπος Νάξου- Πάρου Ραφαήλ Schiattini, παραχώρησε στους Ιησουΐτες *«ναϊδριον το κοινώς αποκαλούμενον Καζατζά»* μέσα στο κάστρο της Νάξου *«μεθ' όλων των δικαιωμάτων αυτού, ιερών σκευών, κτημάτων, προσόδων και επικαρπιών»*, με την υποχρέωση *«όπως αυτοί ιδρύσουν σχολείο για τη θρησκευτική και κοινωνική μόρφωση των καθολικών νέων της Νάξου»*⁵⁰. Η ίδρυση του σχολείου επικυρώθηκε και επίσημα από τον Πάπα Ουρβανό Η' στις 5 Απριλίου 1628 και τον σουλτάνο Μουράτ Δ' με φερμάνι τον Απρίλη του 1632.

Το σχολείο λειτούργησε υπό τη διεύθυνση του τάγματος των Ιησουϊτών από το 1628 μέχρι το 1773, όπου με διάταγμα του τότε Πάπα Κλήμη ΙΔ' καταργήθηκε το τάγμα. Το 1782 επαναλειτούργει υπό τη διεύθυνση των Λαζαριστών μέχρι και το 1887, όπου οι Λαζαριστές έφυγαν από τη Νάξο. Οι Σαλεσιανοί μοναχοί αναλαμβάνουν το σχολείο της Νάξου το 1891, μετατρέποντας το στην «Ελληνογαλλική Εμπορική Σχολή του Τιμίου Σταυρού». Την τρίτη αυτή και τελευταία περίοδο λειτουργίας του το σχολείο γνώρισε μεγάλη φήμη και πολλοί μαθητές από όλη την Ελλάδα έφταναν τότε στη Νάξο για να φοιτήσουν σε αυτό. Το 1927, το σχολείο έκλεισε οριστικά έχοντας συμπληρώσει 300 χρόνια ζωής. Σήμερα στις εγκαταστάσεις της Εμπορικής Σχολής των Σαλεσιανών, στεγάζεται το Αρχαιολογικό Μουσείο και το Αρχείο της Νάξου.

Αξίζει να αναφερθεί πως μεταξύ των σπουδαστών της Σχολής της Νάξου, υπήρξε και ο Νίκος Καζαντζάκης, ο οποίος χαρακτηριστικά αναφέρει πως η τυχαία αυτή επιλογή του να φοιτήσει στο σχολείο αυτό *«στάθηκε το πρώτο και ίσως το πιο*

⁵⁰ Ν. Κεφαλληνιάδης, *Το Κάστρο των Σανούδων στη Χώρα της Νάξου*, σ.114-115.

αποφασιστικό πήδημα της πνευματικής μου ζωής. Άνοιξε μέσα στο μυαλό μου μια πόρτα μαγική και μ' έβαλε σ' ένα κόσμο καταπληχτικό....»⁵¹.

1.5 Τάγμα των Αδερφών Χριστιανικών Σχολείων /Δελασάλ (Les Frères des Ecoles Chrésiennes/ Lassaliens)

Το τάγμα των Αδερφών Χριστιανικών Σχολείων (ή Σχολών) ιδρύθηκε από τον Ιωάννη Βαπτιστή Δελασάλ το 1682 (Jean Baptiste de La Salle: 1651- 1719). Πρόκειται για ένα κατεξοχήν εκπαιδευτικό τάγμα, που στηρίζεται στην «Πρόταση Αγωγής των Νέων» που έχει διατυπώσει ο ιδρυτής του, ο οποίος και ανακηρύχθηκε «Προστάτης της νεότητας και των δασκάλων» το 1950 από τον Πάπα Πίο ΙΒ'.

Ο στόχος του Δελασάλ ήταν τριπλός: αρχικά να ιδρύσει ένα μοναχικό τάγμα αποκλειστικά αφιερωμένο στην εκπαίδευση, στη συνέχεια να συγκεντρώσει γύρω του ανθρώπους και να τους εκπαιδεύσει ώστε να είναι χρήσιμοι στα παιδιά και στους νέους και τέλος να διαμορφώσει σχολεία με σκοπό την ανθρωπιστική και χριστιανική μόρφωση των νέων.⁵²

Κληρικός ο ίδιος ο Δελασάλ, ενσωματωμένος σε μια Εκκλησία που ενδιαφέρεται για το σχολικό σύστημα και ζώντας και σε μια χριστιανική κοινωνία, είναι φυσικό να θέσει σε λειτουργία χριστιανικά σχολεία και να τα οργανώσει με τέτοιο τρόπο ώστε να διαμορφώσει πραγματικούς χριστιανούς. Στο πρόλογο από τους «Κανόνες Καλής Συμπεριφοράς και Χριστιανικής Αγωγής» γραμμένο στις αρχές του 17^{ου} αιώνα αναφέρει ότι υποχρέωση των χριστιανικών σχολείων απέναντι στους μαθητές τους είναι να «... να τους παροτρύνουν με κίνητρο τη παρουσία του Θεού αν τους μάθουν και τους κάνουν να εφαρμόσουν κανόνες καλής συμπεριφοράς, τιμής και σεβασμού ως ζωντανά μέλη του Ιησού Χριστού και ζωντανοί ναοί του Αγίου Πνεύματος».⁵³ Σύμφωνα με το Δελασάλ, ο ίδιος ο Θεός δημιούργησε τα «χριστιανικά σχολεία» ως μέσο πραγματοποίησης του σχεδίου αγάπης του και δεν είναι μόνο αποτέλεσμα ενός ανθρώπινου σχεδίου απόκτησης γνώσεων, διαπαιδαγώγησης και διδασκαλίας. Το θεμέλιο και ο λόγος ύπαρξης του λασαλιανού σχολείου είναι η αγάπη που προσφέρεται σε όλα τα άτομα, κυρίως στους φτωχούς, με τη μεσολάβηση των εκπαιδευτικών.

⁵¹ Ν. Κεφαλληνιάδης, ό.π., σ.122.

⁵² Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.145.

⁵³ Δρ. Μάρκος Ν.Ρούσσος- Μηλιδιώνης (επιμ.), *Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ. Πρόταση Αγωγής των Νέων*, σ.157.

Ήταν ο πρώτος που συγκρότησε ένα εκπαιδευτικό σύστημα με μια συγκεκριμένη σχολική πρακτική, η οποία επηρέασε μάλιστα σε πολλά σημεία την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η εμπειρία των χριστιανικών σχολείων και το έργο του ιδρυτή τους αποτέλεσαν βάση για τη μορφή και το περιεχόμενο της αγωγής σχεδόν όλων των ομοιόβαθμων σχολείων που διεύθυναν μοναχικά τάγματα έκτοτε στη Γαλλία.⁵⁴

Το τάγμα των Αδερφών Χριστιανικών Σχολείων από την ίδρυση του έως σήμερα έχει μεγάλη ανάπτυξη και έχει απλωθεί σε συνολικά 82 χώρες, με περίπου 1.000 εκπαιδευτικές μονάδες. Τους περίπου 5.500 Αδερφούς υποβοηθούν στο εκπαιδευτικό τους έργο 80.000 λαϊκοί εκπαιδευτικοί κάθε θρησκείας και πολιτισμικής παράδοσης οι οποίοι στην υπηρεσία εκατομμυρίων παιδιών, νέων και εφήβων σε όλο τον κόσμο, εξακολουθούν να εφαρμόζουν τις παιδαγωγικές αρχές του Δελασάλ.⁵⁵

Στον ελλαδικό χώρο παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στη Σύρο (1858- 1862) και κατά διαστήματα σε διάφορα άλλα μέρη (Χίο, Σύρο, Θεσσαλονίκη, Ρόδο, Χανιά, Κέρκυρα, Πάτρα, Αθήνα, Πειραιά). Τα περισσότερα από αυτά τα σχολεία δε διήρκησαν πολύ. Μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου είχαν αναστείλει τη λειτουργία τους, με εξαίρεση τη Σχολή «Άγιος Ιωάννης Βαπτιστής» στη Ρόδο, η οποία έκλεισε το 1992.

Σήμερα διατηρούν τρία σχολεία: Το Κολέγιο «Άγιος Παύλος» στον Πειραιά (Γυμνάσιο, Λύκειο), όπου από το σχολικό έτος 1997- 1998 εγκαινίασε εκπαιδευτική συνεργασία με τα εκπαιδευτήρια του Πειραιά «Birds» (Παιδικός Σταθμός, Νηπιαγωγείο) και «Παιδαγωγική» (Δημοτικό), το «Κολέγιο Δελασάλ» στη Θεσσαλονίκη (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο), το «Δημοτικό Δελασάλ» στον Άλιμο, και το σχολείο «Άγιος Γεώργιος» στην Ερμούπολη Σύρου (Παιδικός Σταθμός, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό)⁵⁶.

⁵⁴ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.27.

⁵⁵ http://www.saintpaul-delasalle.gr/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=5&Itemid=215 (πρόσβαση στις 30/03/14).

⁵⁶ Δ. Αντωνίου, ό.π., σ.28.

Σύρος (1858- 1862, 1914- σήμερα)

Οι Αδερφοί των Χριστιανικών Σχολών ήρθαν για πρώτη φορά στη Σύρο από τη Σμύρνη το 1858, μετά από πρόσκληση του Επισκόπου του νησιού Ιωσήφ Αλβέρτη⁵⁷.

Εγκαταστάθηκαν στο μετέπειτα χώρο του Γαλλικού Νοσοκομείου άνω Σύρου, ακριβώς απέναντι από τον ενοριακό ναό του Αγίου Σεβαστιανού. Εκεί οι Αδερφοί οργάνωσαν ένα σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης το οποίο λειτούργησε από τον Οκτώβριο του 1858 με 40 εξωτερικούς και 10 εσωτερικούς μαθητές. Την επόμενη χρονιά οι εξωτερικοί μαθητές έγιναν 55, οι εξωτερικοί 6 και προστέθηκαν 55 ημιεσωτερικοί μαθητές.⁵⁸

Στην αρχή, κάποιοι δημόσιοι λειτουργοί κυρίως, φοβούμενοι προσπάθειες προσηλυτισμού εκ μέρους των Αδερφών, αντέδρασαν στη λειτουργία του Σχολείου. Η προσπάθεια παρακίνησης ατόμων να υιοθετήσουν συγκεκριμένες θρησκευτικές αξίες, όπως μπορούμε να ορίσουμε τον προσηλυτισμό, ήταν μείζον ζήτημα κατά τον 19^ο αιώνα. Στο Σύνταγμα του 1844, το άρθρο 1, ορίζει ότι *«Η επικρατούσα θρησκεία εις την Ελλάδα είναι η της Ανατολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας, πάσα δε άλλη γνωστή θρησκεία είναι ανεκτή και τα λατρείας αυτής τελούνται ακωλύτως υπό την προστασία των Νόμων, απαγορευμένου του προσηλυτισμού και πάσης άλλης επεμβάσεως κατά της επικρατούσης θρησκείας»*.⁵⁹ Όμοιες ήταν και οι διατάξεις μέχρι το Σύνταγμα του 1952 όπου πλέον οι υπόλοιπες θρησκείες αντιμετωπίζονται πιο θετικά, έως πλέον το Σύνταγμα του 1975 όπου απαγορεύει ρητά το προσηλυτισμό απέναντι σε οποιαδήποτε θρησκεία και κατοχυρώνει τη θρησκευτική ελευθερία.

Με την πάροδο των χρόνων, οι αντιδράσεις φαίνεται να έπαψαν καθώς το σχολείο είχε όλο και περισσότερους μαθητές. Παρά τα δίδακτρα που εισέπρατταν οι Αδερφοί από τις οικογένειες των μαθητών τους, καθώς και κάποιες επιχορηγήσεις που έπαιρναν από τη Γαλλία, το 1862 το σχολείο είχε χρέη 25.000 γαλλικών φράνκων. Η κακή αυτή πορεία των οικονομικών του σχολείου σε συνδυασμό με την άρνηση του Επισκόπου να επιτρέψει τη λειτουργία νέου σχολείου μεταξύ παλαιάς και νέας πόλης, οδήγησαν στην αναστολή της λειτουργίας του σχολείου του «Αγίου Γεωργίου» στο τέλος του 1862.⁶⁰

⁵⁷ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.66.

⁵⁸ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.66.

⁵⁹ <http://greekworldhistory.blogspot.gr/2013/01/1911.html> (πρόσβαση στις 30/03/2014).

⁶⁰ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.66.

Το 1914 οι συνθήκες είναι ευνοϊκότερες και κατόπιν πρόσκλησης του τότε καθολικού Επισκόπου Αντωνίου Μακρυωνίτη, πρώην πνευματικού στη Σχολή «Άγιος Ιωσήφ» της Σμύρνης, οι Αδερφοί επανέρχονται στο νησί⁶¹.

Με την υπ' αριθμόν 1805/ 16-8-1914 άδεια του Υπουργείου Παιδείας λειτούργησαν την 1^η Οκτωβρίου του ίδιου έτους οι δύο πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου «Άγιος Γεώργιος» με 39 εξωτερικούς και 19 εσωτερικούς μαθητές⁶².

Το σχολείο βοήθησε οικονομικά το σχολικό έτος 1916- 1917 το Υπουργείο Εξωτερικών της Γαλλίας προσφέροντας 15.000 γαλλικά φράγκα, ενώ τα πλοία του γαλλικού ναυτικού σταματούσαν στη Σύρο προμηθεύοντας τους Αδερφούς με τρόφιμα και άλλα υλικά.⁶³ Τροφοδοτούσαν οι ίδιοι οι Γάλλοι τα σχολεία τους, καθώς ήταν εκείνοι που είχαν αποκλείσει το Πειραιά και τα υπόλοιπα λιμάνια της χώρας, κατά τη διάρκεια των γεγονότων του εθνικού διχασμού.

Το 1920 το Σχολείο μεταφέρεται στους χώρους της Σχολής των Καλογραιών του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως οι οποίες εγκατέλειψαν τη Σύρο, ενώ οι παλιές εγκαταστάσεις μετατρέπονται σε ορφανοτροφείο αγοριών, τα οποία φοιτούν στον «Άγιο Γεώργιο».

Το 1927, μετά την προσαρμογή του «Αγίου Γεωργίου» στο πρόγραμμα του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας, η ελληνική γλώσσα διδασκόταν σε 10τμήματα, η γαλλική σε 5 και η αγγλική σε 2. Λαϊκοί καθηγητές δίδασκαν ελληνικά, θρησκευτικά, ιστορία, μαθηματικά και οι Αδερφοί θρησκευτικά στα καθολικά παιδιά, σχέδιο, μουσική, καλλιγραφία, δακτυλογραφία και στενογραφία. Το εκπαιδευτικό σύστημα του «Αγίου Γεωργίου» φημιζόταν ως το ανώτερο των Κυκλάδων.⁶⁴

Με το νόμο 4238/ 1931 τον σχολείο αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα αφού απαγορεύτηκε η φοίτηση Ελλήνων Ορθοδόξων μαθητών σε δογματικά σχολεία. Όταν το 1965 οι Αδερφοί κάτω από την πίεση των ορθοδόξων γονέων της Ερμούπολης, δέχτηκαν ορθόδοξους μαθητές δημιουργήθηκε θέμα με την Πολιτεία καθώς θεωρήθηκε ότι αποτελεί προσηλυτιστική ενέργεια η φοίτηση τους στο συγκεκριμένο σχολείο. Οι Ορθόδοξοι μαθητές που είχαν ήδη γίνει δεκτοί παρέμειναν, ενώ δεν επιτράπηκε στο σχολείο να δεχτεί ξανά άλλους. Χρειάστηκε να επέλθει μια ολόκληρη τριακονταπενταετία για να επιτρέψει το Ελληνικό κράτος την εγγραφή Ορθοδόξων στο δόγμα παιδιών σε καθολικά σχολεία. Κατά την ίδια κρίσιμη

⁶¹ Δρ. Μάρκος Ν.Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.67.

⁶² Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.148.

⁶³ Δρ. Μάρκος Ν.Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.68.

⁶⁴ Δρ. Μάρκος Ν.Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.71.

αυτή για την καθολική παιδεία στην Ελλάδα περίοδο, η Υπηρεσία Στοιχειώδους Εκπαίδευσης Κυκλάδων απαγόρευσε στους Αδερφούς να διδάσκουν.

Το 1969 προκειμένου να «ανοίξει» και πάλι το σχολείο για τους Ορθόδοξους μαθητές και να μην υπάρχει πλέον κανένα νομικό πρόβλημα μεταβιβάστηκε σε ένα πρόσωπο, τον Αδερφό Αντώνιο Ρούσσο. Χτίστηκε νέο κτίριο κοντά στο παλιότερο με νέα άδεια λειτουργίας εκείνη τη χρονιά. Το 1996 το σχολείο μεταβιβάστηκε εκ νέου στη Μονή, αφού σύμφωνα με τους νέους νόμους στη χώρα μας δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα για τη φοίτηση σε αυτό Ορθοδόξων μαθητών.

Το 1974 ξεκίνησε ένα σχέδιο νέων εγκαταστάσεων για τη δημιουργία Νηπιαγωγείου, Δημοτικού και Γυμνασίου το οποίο όμως μέλλει να ολοκληρωθεί. Το 2008 χορηγήθηκε άδεια Νηπιαγωγείου και το 2012 άδεια Παιδικού Σταθμού με τίτλο «Η Φωλιά»⁶⁵.

Χίος (1863- 1866, 1902- 1920)

Το Σεπτέμβριο του 1863 αποβιβάστηκαν πέντε Αδελφοί στη Χίο. Το νησί βρισκόταν τότε υπό τουρκική κατοχή. Παρόλα αυτά μετατρέπουν κάποιους εγκαταλελειμμένους χώρους της Επισκοπής σε αίθουσες διδασκαλίας και ιδρύουν Σχολείο με την επωνυμία «Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης». Το πρώτο έτος δίδασκαν σε 60 μαθητές από τους οποίους οι μισοί ήταν Συριανοί, Ροδίτες και Μυτιληνιοί οικότροφοι⁶⁶.

Δύο χρόνια μετά την άφιξη των Αδελφών στο νησί, Επίσκοπος και μοναχοί διαφώνησαν για τη διοίκηση και το πρόγραμμα του σχολείου. Παρά την επίσκεψη του επιθεωρητή των Λασαλιανών Σχολών της Κωνσταντινούπολης στο νησί, η κατάσταση δεν εξομαλύνθηκε και έτσι οι Αδελφοί εγκατέλειψαν τη Χίο το καλοκαίρι του 1866.

Με αφορμή το θάνατο του μοναχού Hugonis ο οποίος πεθαίνει στο επιβατικό πλοίο «Ολυμπία» ανοιχτά της Χίου και ενταφιάζεται στο νησί, ο τότε Επίσκοπος Διονύσιος Ροζάριο Nicolosi απευθύνεται στην ηγεσία της Αδελφότητας και ζητά την αποστολή τριών Αδελφών στη Χίο. Το αίτημα του γίνεται αποδεκτό και φθάνουν στο νησί το Σεπτέμβριο του 1902 3 Λασαλιανοί Αδελφοί. Οργανώνουν το σχολείο τους, εν αναμονή της ανοικοδόμησης του δικού τους, στη μονή των Καπουκίνων.

⁶⁵<http://sgschool.gr/data/documents/ESOTERIKOS-KANONISMOS-LEIT-NHPIAGOGIO-DIMOTIKO.pdf> (πρόσβαση στις 3/04/14).

⁶⁶Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώτης, ό.π., σ.74.

Το 1906 η Σχολή των Αδελφών έχει 62 μαθητές. Ως προς την εθνικότητα: 31 Έλληνες, 24 Οθωμανούς, 4 Άγγλους και 3 Γάλλους. Ως προς το θρήσκευμα: 29 Καθολικούς, 23 Ορθόδοξους, 6 Εβραίους, 3 Μουσουλμάνους και 1 Διαμαρτυρόμενο. Το 1909 οι μαθητές είχαν υπερβεί τους 70, 40 καθολικού δόγματος οι οποίοι φοιτούσαν δωρεάν και 30 με δίδακτρα⁶⁷.

Κατά τους βαλκανικούς πολέμους 1912- 1913 οι Αδελφοί φρόντιζαν τους γάλλους ναυτικούς που στάθμευαν στο νησί. Σε ανταπόδοση το γαλλικό ναυτικό τους προμήθευε με φάρμακα και τρόφιμα για τις ανάγκες των φτωχών και των ασθενών.

Κατά τη δεκαετία 1910- 1920 παρατηρείται σημαντική ελάττωση του καθολικού στοιχείου στο νησί. Ο λόγος αυτός σε συνδυασμό με την επιστροφή των Λασαλιανών Αδελφών στη Σύρο το 1914, είχε ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των μαθητών της Σχολής της Χίου, κυρίως των μαθητών που είχαν τη δυνατότητα καταβολής διδάκτρων για τη λειτουργία της Σχολής. Για το λόγο αυτό το 1920 η ηγεσία του Τάγματος αποφάσισε την αναστολή της λειτουργίας του «*Αγίου Διονυσίου*» και τη μετακίνηση των εκεί Αδελφών στη Σύρο⁶⁸.

Θεσσαλονίκη (1888- σήμερα)

Στις 14 Οκτωβρίου 1888, 5 Αδελφοί έφθασαν ατμοπλοϊκώς στη Θεσσαλονίκη. Προέρχονταν από την Αλεξάνδρεια, την Αθήνα και τη Σμύρνη. Εγκαταστάθηκαν στη μονή Λαζαριστών στο Ζεϊτενλικ (Σταυρούπολη). Από την επόμενη κιόλας ημέρα άρχισαν μαθήματα σε 33 μαθητές, που ως το τέλος του χρόνου είχαν φθάσει τους 87⁶⁹. Η επιλογή της Θεσσαλονίκης για την ίδρυση ενός ακόμη σχολείου έγινε εξαιτίας της παρουσίας 3.000 περίπου καθολικών, σημαντικής γαλλικής παροικίας, πολυπληθούς φιλογαλλικού εβραϊκού στοιχείου που ως το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αποτέλεσε πηγή του μαθητικού πληθυσμού στο Κολέγιο «Δελασάλ», καθώς και πολλών Βουλγάρων που επιθυμούσαν να μορφώσουν τα παιδιά τους σε καθολικά σχολεία, αλλά και της προοπτικής να εξελιχθεί η Θεσσαλονίκη σε μητρόπολη της περιοχής.

Το 1897 η Σχολή έχει ξεπεράσει τους 200 μαθητές, κυρίως Ισραηλίτες. Οι Λασαλιανοί Αδελφοί επηρεαζόμενοι από την επιτυχία της Σχολής αγοράζουν την οικία του βαρόνου ντε Σαρνώ στην οδό Φράγκων (σημερινή Φράγκων 2- 4) όπου και εγκαθίστανται. Το 1898 προστίθεται στο οίκημα δεύτερος όροφος και υπόστεγο στην

⁶⁷ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.76.

⁶⁸ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.77.

⁶⁹ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.153.

αυλή. Το 1926- 1927 χτίστηκε η νέα Σχολή επί της οδού Φράγκων 10 και το νέο κτίριο (ο σημερινός «Δημόκριτος»).

Από το 1931 (Ν. 4826/31 «Περί των Ξένων Σχολείων») λειτούργησε με επίσημη αναγνώριση. Το 1933, με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας, οι πρώτες πέντε τάξεις του αναγνωρίστηκαν ως ισότιμες με τις αντίστοιχες των ελληνικών γυμνασίων και το 1945 γίνεται πλήρες γυμνάσιο.

Το 1900 η Σχολή είχε μαθητές οικότροφους, ημιοικότροφους και εξωτερικούς και πρόσφερε εμπορικές σπουδές (οκτατάξια Σχολή με 225 μαθητές) και μαθήματα γαλλικής γλώσσας για όσους το επιθυμούν. Το ωρολόγιο πρόγραμμα περιελάμβανε: *Ηθική Καλλιγραφία (γοτθική, γαλλική, κ.α.), Απαγγελία, Κείμενα (λογική ανάλυση, γραμματική), Ασκήσεις ύφους και σύνταξης, Έκθεση, Λογοτεχνία, Ιστορία και Αποφθέγματα, Άλγεβρα, Φιλοσοφία, Γενική Ιστορία, Πολιτική και Εμπορική Γεωγραφία, Αριθμητική, Γεωμετρία, Τριγωνομετρία, Χωρομετρία, Λογιστική, Εμπορική Αλληλογραφία, Φυσική, Χημεία, Φυσική Ιστορία, Βοτανική Ζωολογία, Μουσική, Δακτυλογραφία, Στενογραφία, Τουρκικά, Γερμανικά, Γεωμετρική Ιχνογραφία. Προαιρετικά διδάσκονταν Αγγλικά, Ελληνικά, Ιταλικά, Ισπανικά, Αρμενικά, Βουλγαρικά, Πιάνο και Βιολί⁷⁰. Συνθήματα του Κολεγίου: «Θεός, Οικογένεια, Πατρίδα», «Τιμή, Θάρρος, Πειθαρχία».*

Σημαντικοί σταθμοί του Κολεγίου από τον πόλεμο και μετά, είναι: η αλλαγή στη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού μετά το «Ολοκαύτωμα» που στέρησε από την πόλη το προοδευτικό και δυναμικό εβραϊκό στοιχείο- εγκατεστημένο σε αυτήν από το 1942-, η διαδοχή των γάλλων Αδελφών από Έλληνες στη διοίκηση της Σχολής, η μεταφορά του Κολεγίου στο Ρεντζίκι (Πεύκα) το 1968, η μικτοποίηση των μαθητών το 1980, η μεταβίβαση της διοίκησης της Σχολής από τους Αδελφούς σε λαϊκούς καθηγητές στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, η διεξαγωγή δύο λασαλιανών συνεδρίων κατά την ίδια δεκαετία και τέλος η ίδρυση δημοτικού σχολείου και νηπιαγωγείου τα έτη 2000 και 2008 αντίστοιχα⁷¹.

Ρόδος (1890- 1992)

Στις 6 Δεκεμβρίου του 1889 έφθασαν στη Ρόδο από τη Γαλλία 5 Αδελφοί των Χριστιανικών Σχολών και ίδρυσαν στη συνοικία «Νεοχώρι» Κολέγιο με την

⁷⁰Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.154.

⁷¹<http://petit.delasalle.gr/search?updated-min=2008-01-01T00:00:00%2B02:00&updated-max=2009-01-01T00:00:00%2B02:00&max-results=18> (πρόσβαση στις 30/3/14).

επωνυμία « Άγιος Ιωάννης- Βαπτιστής». Το αφιέρωσαν στον Άγιο Ιωάννη, προστάτη των ιπποτών οι οποίοι κυβέρνησαν τη Ρόδο από το 1309 έως το 1522.

Στις αρχές του 1890 αρχίζουν τα μαθήματα για τους πρώτους 44 μαθητές διαφορετικών εθνοτήτων και θρησκειών, ενώ το 1892 λειτούργησε και οικοτροφείο με περισσότερους από 50 εσωτερικούς μαθητές.

Η αντιμετώπιση των Αδελφών και του σχολείου τους από τους κατοίκους του νησιού δεν ήταν θετική, τουλάχιστον κατά τα πρώτα χρόνια εγκατάστασης τους εκεί. Ο Τούρκος διοικητής και ο Μητροπολίτης συνιστούσαν σε Μωαμεθανούς και Ορθόδοξους γονείς να μην εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο των Αδελφών φοβούμενοι θρησκευτικό προσεταιρισμό ή αλλιώς τον προσηλυτισμό. Η εθνική ταυτότητα την εποχή εκείνη ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την Ορθόδοξη Εκκλησία. Για τους λόγους αυτούς την πρώτη δεκαετία οι μαθητές της Σχολής ήταν λίγοι. Το σχολικό έτος 1919- 1920 είναι εγγεγραμμένοι 205 μαθητές: 47 Ορθόδοξοι, 111 Εβραίοι, 24 Μουσουλμάνοι, 21 Καθολικοί και 2 Αρμένιοι⁷².

Η διδασκαλία στο Κολέγιο γινόταν από Γάλλους καθηγητές. Το πρόγραμμα αντιστοιχούσε στο πρόγραμμα του Δημοτικού και του Γυμνασίου, στις τρεις τελευταίες τάξεις περιελάμβανε όμως και εμπορικά μαθήματα σύμφωνα με τις ανάγκες του τόπου.

Το Κολέγιο της πρώτης γαλλικής περιόδου λειτούργησε 33 χρόνια (1899-1922) με 8 διαδοχικούς καθηγητές. Τα τελευταία 7 χρόνια της ύπαρξής του χορήγησε συνολικά 77 γαλλικά διπλώματα που αντιστοιχούσαν στη τρίτη τάξη των γαλλικών σχολείων ή στην πρώτη τάξη του σημερινού ελληνικού λυκείου. Το Κολέγιο ήταν τελείως ανεξάρτητο κατά τα έτη αυτά, οπότε και οι Γάλλοι Αδελφοί έφυγαν από τη Ρόδο και το σχολείο περιήλθε στα χέρια των Ιταλών Αδελφών.

Σημαντικό γεγονός την περίοδο αυτή υπήρξε και η μεταφορά της «Παιδαγωγικής Ακαδημίας» ή «Οίκου Καταρτίσεως Νέων Δασκάλων» το 1891 από τη Γαλλία στη Ρόδο (Ακαντιά). Η μεταφορά αυτή πραγματοποιήθηκε γιατί έγινε αντιληπτό ότι οι μελλοντικοί μοναχοί έπρεπε να ζυμωθούν με τις συνθήκες ζωής της Ανατολής και να μάθουν τις τοπικές γλώσσες. Έτσι επιλέχθηκε η Ρόδος, καθώς στο νησί αυτό μιλιόταν η ελληνική, η αραβική, η τουρκική και η αρμενική γλώσσα. Στο ίδρυμα αυτό θα προετοιμάζονταν οι νέοι μοναχοί που είχαν επιλεγεί από τους

⁷²Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.158.

ανωτέρους τους για να εργαστούν στα διαρκώς αυξανόμενα σχολεία της Ανατολικής Ευρώπης και Τουρκίας.

Η Ακαδημία της Ακαντιάς λειτούργησε ως το 1914. Έκλεισε λόγω του Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς οι νέοι που προορίζονταν για τη Ρόδο στρατεύθηκαν και οι μεταφορές έγιναν επικίνδυνες. Το κτίριο καθώς και η μεγάλη έκταση που το περιέβαλε παραχωρήθηκαν το 1922 στους Ιταλούς Αδελφούς και το 1947 ως ιδιοκτησία των ιταλών κατακτητών στο ελληνικό Κράτος. Για λίγα χρόνια στέγασε ορφανά ελληνόπουλα. Το 1955 όμως το ορφανοτροφείο κατεδαφίστηκε από το Δήμο της Ρόδου για να δώσει τη θέση του σε ένα αυτοκινητόδρομο.

Το 1912 τα Δωδεκάνησα πέρασαν στην Ιταλική Κατοχή. Στα πλαίσια της πολιτικής εξιταλισμού των Δωδεκανήσων το καλοκαίρι του ίδιου έτους, το Γενικό Ηγουμενείο Χριστιανικών Σχολών στη Ρώμη, κάτω από τις πιέσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως, αποφασίζει την αντικατάσταση των Γάλλων Αδελφών του νησιού από Ιταλούς.

Τη σχολική χρονιά 1922- 1923 οι Ιταλοί Αδελφοί μεταφέρουν στο κτίριο του πρώην γαλλικού Κολεγίου, το Ιταλικό Σχολείο αρρένων (Δημοτικό και εμπορική τεχνική σχολή). Το 1925, με τη φροντίδα της κυβέρνησης τους, αποκτούν το μεγαλοπρεπές «Βασιλικό Κολέγιο Άγιος Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ», το οποίο έφτασε κατά το μεσοπόλεμο να στεγάζει 30- 35 Αδελφούς και 800 Ιταλούς, ως επί το πλείστον μαθητές, αλλά και Έλληνες, Τούρκους και Εβραίους.

Στο κτίριο αυτό μεταφέρθηκαν το οικοτροφείο, το κατώτερο και το ανώτερο τεχνικό ινστιτούτο, το επιστημονικό λύκειο, και το Διδασκαλείο. Το Δημοτικό σχολείο παρέμεινε στο παλαιό κτίριο του γαλλικού Κολεγίου. Για την εισαγωγή στο Γυμνάσιο οι μαθητές του Δημοτικού έδιναν εξετάσεις στα κύρια μαθήματα: Ιταλικά, «Γενικά Μαθήματα», Αριθμητική και Ιχνογραφία. Τα ελληνικά ήταν προαιρετική γλώσσα.

Όμως παρά το μεγαλείο και τη φήμη τους που ξεπερνούσαν κατά πολύ τα σύνορα της Ρόδου, τα σχολεία των Ιταλών Αδελφών των Χριστιανικών Σχολών έφεραν το στίγμα της ιταλικής φασιστικής προπαγάνδας.

Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αντικαθίστανται οι Ιταλοί Αδελφοί από τους Γάλλους σε μια προσπάθεια να διασωθεί το έργο τους και η περιουσία τους στο νησί. Στις 16 Νοεμβρίου του 1950 το Υπουργείο Παιδείας δίνει άδεια ιδρύσεως ενός σχολείου με την παλαιά ονομασία «Ecole Sean Jean- Baptiste» ως «Φροντιστήριο Γαλλικών». Η άδεια λειτουργίας ανανεωνόταν κάθε χρόνο. Το

φροντιστήριο λειτουργούσε τα απογεύματα, ενώ υπήρχαν και βραδινά τμήματα για ενήλικες, υπαλλήλους ως επί το πλείστον.

Στις 7 Ιουνίου του 1973 εγκαινιάζεται νέο κτίριο με ευρύχωρες αίθουσες διδασκαλίας και βοηθητικούς χώρους δίπλα στο παλιό κτίριο, το οποίο και κατεδαφίζεται. Η συνεχής κάμψη όμως του αριθμού των μαθητών οδηγεί στο κλείσιμο του φροντιστηρίου το 1989, ενώ στις 3 Νοεμβρίου του 1992 αναχωρούν και οι τελευταίοι Αδελφοί από το νησί.

Χανιά (1901- 1921)

Στα Χανιά οι Λασαλιανοί Αδελφοί έφθασαν το 1901. Το 1902 άρχισε να λειτουργεί το σχολείο, το οποίο κατόρθωσε να κερδίσει την εμπιστοσύνη των Ελλήνων γονέων, οι οποίοι παρά τις επιφυλάξεις της Ορθόδοξης Ιεραρχίας, ενέγραψαν τα παιδιά τους στους Αδελφούς για να διδαχτούν «Χριστιανικό ήθος και γαλλική κουλτούρα»⁷³. Τη σχολική χρονιά 1910- 1911 το δυναμικό της Σχολής έφτανε τους 68 μαθητές εκ των οποίων 48 ήταν Έλληνες, 13 Τούρκοι, 3 Άγγλοι, 3 Γάλλοι και ένας Γερμανός.⁷⁴

Το 1921 το Σχολείο των Αδελφών ανέστειλε τη λειτουργία του για οικονομικούς κυρίως λόγους, εξαιτίας της αναχώρησης πολλών καθολικών οικογενειών από τα Χανιά μετά το 1913.

Κέρκυρα (1889- 1945)

Ιταλική Σχολή λειτουργούσε στην Κέρκυρα από το 1889. Το 1923 ο γερουσιαστής Schiaparelli ζήτησε εκ μέρους της ιταλικής κυβέρνησης από τον προϊστάμενο της λασαλιανής κοινότητας Πεδεμοντίου να αναλάβει τη διεύθυνση της Ιταλικής Σχολής Αρρένων Κέρκυρας. Το αίτημα έγινε δεκτό και στις 11 Αυγούστου έφτασαν 3 Αδελφοί στο νησί. Για την κάλυψη των αναγκών της Σχολής με τους 100 και πλέον μαθητές, το ιταλικό κράτος ανοικοδόμησε νέο κτίριο, το οποίο έθεσε στη διάθεση των Αδελφών. Πρόκειται για το σημερινό κτίριο του 1^{ου} και 5^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας επί της οδού Ριζοσπαστών Βουλευτών. Σε μια από τις πτέρυγες του, στεγάστηκαν οικότροφοι από την Αλβανία, στην οποία η παρουσία της Ιταλίας κατά την περίοδο του μεσοπολέμου ήταν ιδιαίτερα αισθητή.

Στη Σχολή των Αδελφών που σταμάτησε τη λειτουργία της το 1945, λειτούργησαν το «Κλασσικό Σχολείο» και το «Τεχνικό Ινστιτούτο Κέρκυρας». Η

⁷³ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.101.

⁷⁴ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.101.

Σχολή απορροφούσε παιδιά της ανθηρής τότε ιταλικής παροικίας και η προπαγάνδα υπέρ του ιταλικού εθνικισμού ήταν έκδηλη σε όλα τα χρόνια λειτουργίας της.

Οι Αδελφοί ανέλαβαν τη διεύθυνση της Ιταλικής Σχολής Κέρκυρας είκοσι μέρες πριν το βομβαρδισμό του νησιού από τον ιταλικό στόλο. Στα μάτια της κερκυραϊκής κοινωνίας οι Αδελφοί θεωρήθηκαν προπομποί της ιταλικής κατάληψης του νησιού. Ο τοπικός τύπος δε σταμάτησε να καταγγέλλει τους ιταλούς μοναχούς ως πολιτικούς πράκτορες της γείτονας χώρας, ενώ η δημιουργία φασιστικής νεολαίας στο Σχολείο κατ' επιταγή των ιταλικών αρχών, στη δικαιοδοσία των οποίων υπαγόταν η διεύθυνση του Σχολείου, όξυνε ακόμα περισσότερο τα πνεύματα.

Πάτρα (1923- 1940)

Μετά την ίδρυση του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους το 1830, πολλοί Ιταλοί ήρθαν στην Πάτρα για να εργαστούν. Έτσι δημιουργήθηκε μια σημαντική ιταλική παροικία η οποία με τα χρόνια εξελληνίστηκε σε μεγάλο βαθμό. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η ιταλική παροικία ζήτησε να υπαχθεί η «Scuola Reale» στους λασαλιανούς Αδελφούς. Στις 3 Αυγούστου του 1923 έφτασαν στην Πάτρα 3 Αδελφοί των Χριστιανικών Σχολών για να αναλάβουν το Ιταλικό Σχολείο το οποίο λειτούργησε την ίδια χρονιά με 150 μαθητές. Επειδή όμως η αλλαγή αυτή συνέπεσε με την άνοδο του Μουσολίνι στην εξουσία, προσέλαβε αναπόφευκτα εθνικό χαρακτήρα.

Την εντυπωσιακή πρόοδο της Σχολής, που ενισχυόταν από την ελληνοϊταλική παροικία Πατρών διέκοψε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Αμέσως μετά την κήρυξη του πολέμου οι Ιταλοί μοναχοί απελάθηκαν στη πατρίδα τους. Το Φεβρουάριο του 1945 το κτίριο της Σχολής περιήλθε στο Ελληνικό Δημόσιο.

Αθήνα (1924- 1931)

Η ευκαιρία να διδάξουν χριστιανικό ήθος και γράμματα στην ελληνική πρωτεύουσα δόθηκε στους Αδελφούς της Επαρχίας της Ρώμης το 1924. Ο γερουσιαστής Schiaparelli ήταν εκείνος που ζήτησε από τους Λασαλιανούς Αδελφούς να αναλάβουν τη διεύθυνση της Ιταλικής Σχολής Αθηνών. Η απόφαση τελικά πάρθηκε και οι Ιταλοί Αδελφοί άρχισαν μαθήματα στις 5 Οκτωβρίου 1924 με τους καλύτερους οiwονούς, εγκαινιάζοντας μάλιστα και φροντιστηριακά μαθήματα ιταλικής για Έλληνες φοιτητές και επαγγελματίες⁷⁵. Οικονομικό πρόβλημα δεν υπήρχε εφόσον

⁷⁵ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώτης, ό.π., σ.108-109.

η ιταλική κυβέρνηση φρόντιζε για την απρόσκοπτη λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της στο εξωτερικό.

Για το σχολικό έτος 1925- 1926 η Σχολή των Αδελφών μετακόμισε στην περιφέρεια της πόλης , στο τέρμα Αχαρνών. Αυτό είχε σαν συνέπεια να ελαττωθούν σημαντικά οι μαθητές και να πολλαπλασιαστούν οι ανάγκες για καθαριότητα, σίτιση κτλ.. Έτσι οι Αδελφοί μετακινήθηκαν εκ νέου κεντρικότερα αυτή τη φορά, και συγκεκριμένα στην οδό Χανίων, στο ύψος του Πεδίου του Άρεως.

Ο μέσος όρος μαθητών τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '20 ήταν γύρω στους 70 στα πρωινά και γύρω στους 30 φοιτητές και επαγγελματίες στα απογευματινά φροντιστηριακά τμήματα.⁷⁶

Τον Απρίλιο του 1930 η ιταλική πρεσβεία στην Αθήνα αγόρασε οικόπεδο στη κεντρική συνοικία της Κυψέλης για την κατασκευή σύγχρονου εκπαιδευτηρίου. Όσο οι Αδελφοί ανέμεναν ανυπόμονα το νέο σχολείο τους, το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας απαγόρευσε στις 28 Αυγούστου του 1930 την εγγραφή ελληνοπαίδων στα ξένα δημοτικά σχολεία (Ν. 4826/31). Επιπλέον, το ιταλικό Υπουργείο Παιδείας σε κάποια στιγμή πίστεψε ότι η διεύθυνση του σχολείου από λαϊκούς θα αύξανε την προσέλευση των μαθητών, και έτσι η λειτουργία της Σχολής αναστάλη στις 30 Ιουνίου του 1931 και η πενταμελής κοινότητα των λασαλιανών Αδελφών αναχώρησε για Ιταλία.

Πειραιάς (1893- σήμερα)

Το 1893 έπειτα από άδεια της ελληνικής κυβέρνησης, ιδρύεται η Σχολή «Ο Άγιος Παύλος» από το Σαλεσιανό μοναχό Pierre Berthet.

Το 1895 το Σχολείο του Αγίου Παύλου μετακόμισε από την οδό Φίλωνος στο Πασαλιμάνι, όπου με την οικονομική ενίσχυση του πάπα Λέοντος ΙΓ', του γάλλου πρεσβευτή Βλαδίμηρου D' Ormesson και του διευθυντή της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής της Αθήνας Homolle χτίστηκε το σημερινό Κολέγιο.

Το 1900 η Ελληνική Πολιτεία αναγνωρίζει το απολυτήριο του «Αγίου Παύλου» και επιτρέπει στους κατόχους του να εγγράφονται στα δημόσια λύκεια.⁷⁷ Το 1901, μετά τις πρώτες προσπάθειες του Υπουργείου Παιδείας για την ίδρυση τεχνικής παιδείας στην Ελλάδα, η διεύθυνση του «Αγίου Παύλου» προχώρησε στην οργάνωση Τμήματος Εμπορικών Σπουδών προσφέροντας στους μαθητές πρόσβαση σε τράπεζες

⁷⁶ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.168.

⁷⁷ Δρ. Μάρκος Ν.Ρούσος- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.111.

και εμπορικούς οίκους. Το πρόγραμμα του Εμπορικού Τμήματος της Γαλλικής Σχολής βασιζόταν στο πρόγραμμα της Εμπορικής Σχολής του Παρισιού. Σε αυτό διδάσκονταν πολλές γλώσσες: η Γαλλική, η Ελληνική, η Αγγλική και η Γερμανική καθώς και τα μαθήματα: Φυσικές Επιστήμες, Μαθηματικά, Εμπορικά (Εμπορικό Δίκαιο, Διπλογραφία, Καταστιχογραφία κτλ.) εγκυκλοπαιδικά μαθήματα και τεχνικά. Η γνώση που αποκτούσαν οι μαθητές ήταν ζηλευτή ώστε να γράφει ο «Χρονογράφος» ότι « οι Ελληνόπαιδες που σπούδαζαν στην Εμπορική Σχολή του Αγίου Παύλου *περιζήτητοι καθίστανται εξ αυτής αποφοιτούντες*». ⁷⁸

Η πετυχημένη λειτουργία του Εμπορικού Τμήματος αύξησε τους μαθητές της Σχολής των Σαλεσιανών Αδελφών σε 400 περίπου, διανεμημένους σε 4 τάξεις δημοτικού, 3 τάξεις σχολαρχείου και 3 τάξεις εμπορικής παιδείας. ⁷⁹

Το 1926 ο «Άγιος Παύλος» περνάει στα χέρια των Αδελφών των Χριστιανικών Σχολείων μετά από συμφωνία ανάμεσα στις δύο κοινότητες σύμφωνα με την οποία: «*Το ίδρυμα Άγιος Παύλος όφειλε να λειτουργήσει συμφώνως προς τους κανονισμούς του κολεγίου «Δελασάλ» της Θεσσαλονίκης ως σχολείο μέσης εκπαιδύσεως, προς ανάπλασιν και μόρφωσιν της νεολαίας και άνευ καταβολής διδάκτρων*». ⁸⁰

Με την απαγόρευση που επέβαλε ο νόμος 4862/31, ο αριθμός των μαθητών του «Αγίου Παύλου» μειώθηκε αισθητά, καθώς απαγορεύτηκε η φοίτηση Ελλήνων Ορθόδοξων μαθητών σε αυτό, διότι επρόκειτο για καθολικό σχολείο. Η μείωση αυτή αντισταθμίστηκε μερικώς από το νόμο της 26^{ης} Ιουνίου 1931 ο οποίος επέτρεπε στα ιδιωτικά σχολεία να προσθέσουν «*τρεις τάξεις ισότιμες προς αντιστοίχους τάξεις των λειτουργούντων Ελληνικών Γυμνασίων*» ⁸¹.

Το σχολικό έτος 1934- 1935 ο «Άγιος Παύλος» λειτούργησε ως «*πλήρες γυμνάσιον με τίτλους ισότιμους προς τους απονεμομένους υπό των δημοσίων ελληνικών γυμνασίων*» (ορθόδοξων και καθολικών μαθητών). ⁸²

Κατά τον πόλεμο του 1940, η Σχολή επιτάχθηκε βίαια από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Τα μαθήματα ξανάρχισαν τον Ιανουάριο του 1945 μετά και την αναχώρηση των Άγγλων. ⁸³

⁷⁸ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.112.

⁷⁹ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.112.

⁸⁰ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.113.

⁸¹ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.115.

⁸² Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.171.

⁸³ <http://www.saintpaul.gr/default.asp?p=168> (πρόσβαση στις 30/3/14).

Από την πρόσφατη ιστορία της Σχολής, αξιομνημόνευτη μεταξύ άλλων η βράβευσή της από την «Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος», το 1972, με το μετάλλιο των 150 ετών ελεύθερου βίου των Ελλήνων.

Το 1986 ύστερα από 93 χρόνια λειτουργίας ως Σχολή Αρρένων, ο «Άγιος Παύλος» γίνεται μικτό και για πρώτη φορά φοιτούν κορίτσια στην Α΄. Ενώ το 1988 διακόπτεται η λειτουργία του δημοτικού σχολείου του «Αγίου Παύλου» (1951-1988). Το 1993 εορτάζονται με μεγαλοπρέπεια τα 100 χρόνια από την ίδρυση της Σχολής και εγκαινιάζονται νέες κτιριακές εγκαταστάσεις, επί της οδού Κουντουριώτη, οι οποίες περιλαμβάνουν εκτός των άλλων και αίθουσα εκδηλώσεων 400 ατόμων που είναι στη διάθεση των φορέων της πόλης του Πειραιά και συχνά φιλοξενεί εκδηλώσεις, ομιλίες, συναυλίες, κ.α..⁸⁴

Σήμερα η Σχολή αποτελείται από Γυμνάσιο και Ενιαίο Λύκειο θετικής, θεωρητικής και τεχνολογικής κατεύθυνσης. Δίνει έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας, ενώ παράλληλα διδάσκει και την αγγλική γλώσσα. Το σχολικό έτος 1997- 1998 ο «Άγιος Παύλος» εγκαινίασε εκπαιδευτική συνεργασία με τα εκπαιδευτήρια του Πειραιά «Birds» (Παιδικός Σταθμός, Νηπιαγωγείο) και «Παιδαγωγική» (Δημοτικό) και το 2009 εγκαινιάστηκε στον Άλιμο το Δημοτικό σχολείο του «Αγίου Παύλου» Πειραιώς.⁸⁵

Κως (1928- 1938)

Στο νησί της Κω, το δεύτερο μεγαλύτερο νησί της Δωδεκανήσου, λειτούργησε κατά τη δεκαετία 1928- 1938, η Σχολή της Ιταλικής λασαλιανής κοινότητας, εξαρτώμενη από την «Εθνική Ένωση Αρωγής Ιταλών Ιεραποστόλων» η οποία την χρηματοδοτούσε.⁸⁶

Οι Ιταλοί αποτελούσαν το 1/5 του μαθητικού πληθυσμού της Σχολής, οι υπόλοιποι ήταν Έλληνες, Τούρκοι και Εβραίοι. Οι μαθητές ήταν περίπου 100. Τα θρησκευτικά διδάσκονταν στο τέλος των μαθημάτων από κληρικούς του δόγματος των μαθητών.

Το 1938 η Σχολή διέκοψε τη λειτουργία της καθώς οι Αδελφοί της κοινότητας της Κω, αρνήθηκαν να δεχτούν το λαϊκό διευθυντή που ήθελε να τους επιβάλλει ο Ιταλός διοικητής.

⁸⁴ <http://www.saintpaul.gr/default.asp?p=168> (πρόσβαση στις 30/3/14).

⁸⁵ <http://www.saintpaul.gr/default.asp?p=167> (πρόσβαση στις 30/3/14).

⁸⁶ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.120.

1.6 Τάγμα των Αδελφών Μαριανών (Les Frères Maristes)

Οι Μαριανοί Αδελφοί η αλλιώς Μικροί Αδελφοί της Παναγίας συγκροτήθηκαν σε κοινότητα στις 2 Ιανουαρίου του 1817 από τον Άγιο Μαρκελλίνο Champagnat (Marcellin Champagnat: 1789- 1840) και ως σήμερα επιτελούν εκπαιδευτικό έργο σε πάνω από 79 χώρες σε όλες τις ηπείρους, όπου 4.500 μοναχοί διευθύνουν και διδάσκουν σε 800 σχολεία και 6 πανεπιστήμια, σε συνεργασία με περισσότερους από 40.000 λαϊκούς εκπαιδευτικούς, μαζί με τους οποίους διαπαιδαγωγούν 500.000 παιδιά και νέους.⁸⁷

Ο ιδρυτής του τάγματος χειροτονήθηκε ιερέας το 1816 και διορίστηκε βοηθός εφημέριου σε ένα αγροτικό χωριό. Στη διάρκεια της αποστολής του εκεί, έδειξε ιδιαίτερη προτίμηση στα παιδιά, τα οποία με ευχαρίστηση έτρεχαν στις συγκεντρώσεις του, για να τον ακούσουν να τους μιλά για το Θεό. Συχνά έλεγε: «*Δε μπορώ να δω ένα παιδί χωρίς να του πω πόσο ο Θεός το αγαπάει*»⁸⁸. Ιδιαίτερος ήταν και ο ζήλος του όταν επρόκειτο να επισκεφτεί κάποιον ασθενή της ενορίας του. Σε μια τέτοια περίπτωση συνάντησε ένα ετοιμοθάνατο αγόρι, το οποίο αγνοούσε εντελώς την ύπαρξη του Θεού. Έτσι του γεννήθηκε μια ιδέα και ταυτόχρονα ένα κάλεσμα από το Θεό: «*Μας χρειάζονται δάσκαλοι μοναχοί, για να φωτίσουμε το πνεύμα του λαού μας. Μας χρειάζονται χριστιανικά σχολεία. Ο Θεός το θέλει!*»⁸⁹.

Έτσι και έγινε. Ο Μαρκελλίνος Champagnat δεν ήταν απλά ένας εκπαιδευτικός, αλλά ένας παιδαγωγός που επικέντρωνε τη δράση του και τη δράση των Αδελφών στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, στην ολοκλήρωση του ως άνθρωπου. «*Ο σκοπός μας είναι να διαπαιδαγωγήσουμε τα παιδιά, να τα αναθρέψουμε ως παιδιά του Θεού, να τους δώσουμε τα εφόδια να εργαστούν για τη Βασιλεία του Θεού μεταδίδοντας τους τις αρετές του καλού χριστιανού και του ενάρετου πολίτη. Γι' αυτό πρέπει να είμαστε δάσκαλοι, να ζούμε ανάμεσα στα παιδιά και να βρισκόμαστε για πολύ χρόνο κοντά τους*».⁹⁰ Η παιδαγωγική του παραμένει σύγχρονη και εμπνέει σήμερα την παιδαγωγική των διαδόχων του, Μοναχών και Λαϊκών.

Η δραστηριότητα των Μαριανών Αδελφών στον ελλαδικό χώρο ξεκίνησε από τη Μυτιλήνη (1901- 1914) και στη συνέχεια στην Αθήνα (1907) με την ανάληψη και διεύθυνση του «Λεοντείου Λυκείου» την οποία ασκούν μέχρι σήμερα και στα δύο

⁸⁷ Μ. Κοκκαλάκη (επιμ.), *Οι Μαριανοί Αδελφοί στην Ελλάδα (1907- 2007) . 100 χρόνια Παιδαγωγικής Προσφοράς στους Νέους της Πατρίδας μας*, σ.12.

⁸⁸ Μ. Κοκκαλάκη, ό.π., σ.10.

⁸⁹ Μ. Κοκκαλάκη, ό.π., σ.11.

⁹⁰ Άγνωστος Συγγραφέας, *Η Μαριανή Αποστολή. Εκεί που μας οδηγεί η καρδιά του Μαρκελλίνου «Όλα στο Χριστό μέσω της Παναγίας»*, σ.2.

σχολεία. Το Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης είναι μικτό και περιλαμβάνει δύο δημοτικά σχολεία: το Δημοτικό Σχολείο «Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης» και το Δημοτικό Εκπαιδευτήριο «Χρυσόστομος Σμύρνης», ένα Γυμνάσιο και ένα Λύκειο, ενώ το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων περιλαμβάνει Παιδικό Σταθμό, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο. Το διάστημα 1915- 1947 ίδρυσαν και διεύθυναν σχολείο στην Πάτρα («Άγιος Ανδρέας»).

Λεόντειο Λύκειο επί της οδού Σίνα 1907- 1961 και 1961- σήμερα στη Νέα Σμύρνη και Λεόντειο Λύκειο Πατησίων (1924- σήμερα)

Στις 25 Ιουλίου του 1838, περίπου 14μήνες μετά τα επίσημα εγκαίνια και την έναρξη λειτουργίας του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου της μικρής πρωτεύουσας του Ελληνικού Βασιλείου και τέσσερα χρόνια από το νόμο για τα Δημοτικά Σχολεία στο νεότευκτο κράτος, ο Διοικητής Αττικής χορηγεί άδεια ιδρύσεως Σχολείου στον καθολικό ιερέα Κωνσταντίνο Σαργολόγο «κατόπιν διαταγής της επί των Εκκλησιαστικών και της Δημόσιας Εκπαιδεύσεως Βασιλικής Γραμματείας της Επικράτειας».⁹¹ Το νέο σχολείο πήρε το όνομα του πολιούχου της Αθήνας «Αγίου Διονυσίου» και λειτούργησε κάπου στην Πλάκα. Το Σχολείο αυτό ιδρύεται ειδικά για τους καθολικούς της πρωτεύουσας.

Στα αρχιτεκτονικά σχέδια που υποβλήθηκαν στο Υπουργείο από τον καθολικό ιερέα υπήρξε πρόβλεψη για την ίδρυση παρεκκλησίου για τις θρησκευτικές εκδηλώσεις των καθολικών μαθητών. Το Υπουργείο όμως σύστησε στον Επίσκοπο Σύρου και Αποστολικό Δελεγάτο για την Αττική, να μην υπάρχει καθολικός ναός μέσα στο χώρο του Σχολείου αλλά παραπλεύρως, γιατί ο νόμος επέτρεπε να φοιτούν στα Δημοτικά σχολεία ελληνόπουλα παιδιά κάθε δόγματος.⁹²

Το Δημοτικό Σχολείο «Άγιος Διονύσιος» εργάστηκε ταπεινά και αθόρυβα έως το 1889 με αναλαμπές και διαλείμματα, μορφώνοντας τη νεολαία των τότε εγκατεστημένων καθολικών της Αθήνας. Εκείνη τη χρονιά ο Καθολικός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών επέτυχε την επέκταση του σε σχολείο με δύο κύκλους σπουδών (στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση) και το μετονόμασε σε «Λεόντειο Λύκειο» Αγίου Διονυσίου. Σε ένα ενημερωτικό προπολεμικό φυλλάδιο διαβάζουμε ότι «*Το Λεόντειο Λύκειο ιδρύθη δαπάναις του αιμνήστου ποντίφικος και ακραιφνούς*

⁹¹ Ν. Ασλάνογλου, *1907- 1977: 90 Χρόνια παρουσίας και προσφοράς των Μαριανών Αδελφών στην Ελλάδα*, σ.7.

⁹² Μ. Φιλίππουσης- Μ. Παππάς, *ό.π.*, σ.179.

φιλέλληνος πάπα Λέοντος ΙΓ' εν έτει 1889, τη αδεία Ελληνικής Κυβερνήσεως».⁹³ Διευθυντές, δάσκαλοι και καθηγητές προέρχονταν οι περισσότεροι από τον ιερό κλήρο της καθολικής ενορίας Αθηνών.

Το 1890 αναλαμβάνουν τη διοίκηση του οι πατέρες Σαλεσιανοί. Το 1893 και ενώ το Λεόντειο Λύκειο παρουσίαζε μια ευχάριστη ανοδική πορεία οι πατέρες αποχωρούν από αυτό και τη Διεύθυνση και λειτουργία του αναλαμβάνουν οι κληρικοί της Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Το 1897 περνάμε από το ταπεινό σχολείο της συνοικίας της Πλάκας, στο νεοκλασικό της οδού Σίνα 4. Παρά τη στέγαση του σε ένα από τα αρτιότερα κτίσματα εκείνης της εποχής, το Λεόντειο Λύκειο γνώρισε μια περίοδο κάμψης από το 1897 έως το 1907. Προβληματισμένος ο τότε Καθολικός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, αποφάσισε να καλέσει και να αναθέσει στη συνέχεια τη διεύθυνση του σχολείου στα μέλη μιας αδελφότητας μοναχών η οποία διεύθυνε ορισμένα σχολεία με ανάλογες αρχές στην Κωνσταντινούπολη. Επρόκειτο για τη Μοναχική Κοινότητα των Μαρριανών Αδελφών.

Στις 15 Σεπτεμβρίου του 1907, οι Μαρριανοί Αδελφοί ξεκινούν την εργασία τους στο Λεόντειο Λύκειο και αναλαμβάνουν και τη διεύθυνση του. Οδηγούν το σχολείο σε μια ανοδική πορεία και μέσα σε μια πενταετία ο αριθμός των μαθητών τριπλασιάζεται. Προσφέρουν αδιάλειπτα τις υπηρεσίες τους όχι μόνο για τη βελτίωση των σχολείων τους και της παρεχόμενης από αυτά εκπαίδευσης αλλά και για να συνδράμουν όσους έχουν ανάγκη κυρίως σε κρίσιμες για την πατρίδα μας περιόδους (Μικρασιατική καταστροφή, Αλβανικό Έπος, Κατοχή, Εμφύλιος).

Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς 1909- 1910, εκδόθηκε η σχετική πράξη του Υπουργείου των Εκκλησιαστικών και Δημόσιας Εκπαιδεύσεως, και χορηγήθηκε στο Λεόντειο άδεια να λειτουργήσει και «εμπορικό τμήμα επί τω όρω της ακριβούς τηρήσεως των περί ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων κειμένων διατάξεων».⁹⁴

Στο μαθητολόγιο του 1912- 1913, η δύναμη των μαθητών είχε φθάσει τους 320 από τους οποίους οι 50 ήταν εσωτερικοί. Άρχισε τότε να ριζώνεται στις καλές αθηναϊκές οικογένειες πώς να στέλνουν τα αγόρια τους σε ένα τέτοιο σχολείο αποτελούσε σπουδαίο κοινωνικό και μορφωτικό εφόδιο.⁹⁵

⁹³ Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσσοσ- Μηλιδιώνης, ό.π., σ.15.

⁹⁴ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.181.

⁹⁵ Παιδαγωγικό Συνέδριο «Λεοντείου Λυκείου Νέας Σμύρνης και Χρυσοστόμου Σμύρνης», σ.152.

Το 1912 ιδρύθηκε και γαλλικό πρακτικό τμήμα του οποίου οι απόφοιτοι κατόπιν εξετάσεων ενώπιον ειδικής επιτροπής από τη Γαλλική Σχολή Αθηνών ελάμβαναν το επίσημο απολυτήριο του Γαλλικού Κράτους (Baccalauréat).

Με τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ο αριθμός των μαθητών φθάνει τους 700.⁹⁶ Οι Μαριανοί Αδελφοί ψάχνουν ένα νέο χώρο, έξω από το κέντρο της Αθήνας, για να αποσυμφορήσουν το κτίριο της οδού Σίνα. Έπειτα από σχετικές διαδικασίες και οικοδομικές εργασίες, εγκαινιάζεται τον Οκτώβριο του 1924 η πρώτη πτέρυγα του νέου σχολείου στο τέρμα Πατησίων. Ήταν μια έκταση 25 στρεμμάτων, αρκετή για να κτιστεί ένα σύγχρονο για την εποχή του, εκπαιδευτήριο, με δύο παράλληλα κτίρια με ψηλοτάβανες, ευήλιες και ευάερες διδακτικές αίθουσες, με όλους τους απαραίτητους βοηθητικούς χώρους. Το 1927 οικοδομείται και η δεύτερη πτέρυγα. Το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων διέθετε μέχρι και ανεξάρτητη μονάδα παραγωγής ρεύματος.⁹⁷

Κάθε Λεόντειο (της οδού Σίνα, των Πατησίων και των Πατρών) την εποχή εκείνη περιλαμβάνει: Α) Ελληνικό τμήμα με Τετρατάξιο Δημοτικό, Τριτάξιο Σχολαρχείο, και Γυμνάσιο. Τα μαθήματα γίνονταν σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα και τα σχολικά βιβλία του ΥΠΕΠΘ, με ιδιαίτερη μέριμνα για την εκμάθηση γαλλικών. Β) Γαλλικό τμήμα, στο οποίο οι σπουδές ήταν οργανωμένες σύμφωνα με το πρόγραμμα των Λυκείων και των κολεγίων της Γαλλίας. Στο τμήμα αυτό δινόταν ιδιαίτερο βάρος στη διδασκαλία των νέων και αρχαίων ελληνικών. Γ) Τετραετές εμπορικό τμήμα στο οποίο η διδασκαλία γινόταν εν μέρει στα γαλλικά, ενώ δινόταν ιδιαίτερη σημασία στη διδασκαλία της Ελληνικής και της Αγγλικής γλώσσας.⁹⁸ Οι μαθητές καταβάλουν δίδακτρα. Οι Καθολικοί κατά κανόνα φτωχοί, δίνουν ότι μπορούν. Οι Ορθόδοξοι ανήκουν στην ανώτερη κοινωνική τάξη.

Αμέσως μετά την εμπλοκή της χώρας μας στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα δύο Λεόντεια παύουν να λειτουργούν, όπως όλα τα σχολεία λόγω βομβαρδισμών καταρχάς και κατόπιν λόγω ξενικής κατοχής. Με την επιστράτευση επτά Έλληνες Μαριανοί Αδελφοί και οι περισσότεροι καθηγητές του Λεοντείου υπηρέτησαν στον ελληνικό στρατό. Το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων προσφέρει το κτιριακό του συγκρότημα ώστε να στεγαστεί το 10^ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο με 350 κρεβάτια για την περίθαλψη των τραυματιών του πολέμου, ενώ το Λεόντειο Λύκειο της οδού Σίνα

⁹⁶ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.182.

⁹⁷ Μ. Κοκκαλάκη, ό.π., σ.18.

⁹⁸ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.184.

προσφέρει στο Υπουργείο Στρατιωτικών για το νοσοκομείο αυτό ένα καινούριο, πλήρες ακτινοδιαγνωστικό συγκρότημα μεγάλης αξίας.⁹⁹

Στη διάρκεια της κατοχής τα Λεόντεια Λύκεια οργανώνουν συσσίτια στις εγκαταστάσεις τους και μοιράζουν 3.000 μερίδες φαγητού σε ημερήσια βάση.¹⁰⁰

Με τη λήξη του πολέμου γίνεται νέα προσπάθεια ανασυγκρότησης του Λεοντείου Πατησίων, παρά το ότι η μια του πτέρυγα έχει επιταχθεί για Σχολή Αξιωματικών της Αστυνομίας. Χτίζονται κλειστό γυμναστήριο, γήπεδο μπάσκετ, νέα πτέρυγα με τα γραφεία της Διοίκησης, αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια και αίθουσα Τελετών και Εκδηλώσεων.

Το 1949, με νομοθετικό διάταγμα, το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων γίνεται ανεξάρτητο από το Λεόντειο της οδού Σίνα και μεταβιβάζεται εξ' ολοκλήρου στην Αδελφότητα των Μαριανών. Και στα δύο σχολεία ο αριθμός των μαθητών αυξάνει συνεχώς, ενώ παραμένει εκκρεμής και ένας μεγάλος αριθμός αιτήσεων από υποψήφιους μαθητές.

Σήμερα το Δημοτικό Σχολείο του Λεοντείου Λυκείου Πατησίων έχει 600 μαθητές και το Γυμνάσιο- Λύκειο 1.000 μαθητές.¹⁰¹

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 το Λεόντειο Λύκειο της οδού Σίνα, το οποίο έχει πλέον 700 μαθητές που φοιτούν στο Δημοτικό και το εξατάξιο Γυμνάσιο, μεταφέρεται στη Νέα Σμύρνη.¹⁰²

Το 1963 ιδρύεται στον ίδιο χώρο της Νέας Σμύρνης το Δημοτικό «Χρυσόστομος Σμύρνης», το οποίο είναι διοικητικά ανεξάρτητο από το συγκρότημα του Λεοντείου, παιδαγωγικά όμως εμπνέεται από τις ίδιες αρχές της Μαριανής Παιδαγωγικής.

Το Σεπτέμβριο του 1986 τα δύο Λεόντεια Λύκεια γίνονται μικτά, σύμφωνα με σχετικό νόμο του Υπουργείου Παιδείας και τα πρώτα κορίτσια μπαίνουν ως μαθήτριες στο Γυμνάσιο του εκπαιδευτηρίου.

Στις 29 Δεκεμβρίου 1988, η Ακαδημία Αθηνών απένειμε σε πανηγυρική της συνεδρία στο Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης, το Αργυρό Μετάλλιο και Τιμητικό

⁹⁹ Μ. Κοκκαλάκη, ό.π., σ.9.

¹⁰⁰ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπάς, ό.π., σ.186.

¹⁰¹ <http://www.neasmyrni.leonteios.edu.gr/index.php/2013-08-06-08-54-42/istoria-tou-sxoleiou> (πρόσβαση στις 9/04/14).

¹⁰² <http://www.neasmyrni.leonteios.edu.gr/index.php/2013-08-06-08-54-42/istoria-tou-sxoleiou> (πρόσβαση στις 9/04/14).

Δίπλωμα για τα 150 χρόνια προσφοράς του στον αγώνα για τη βελτίωση της Παιδείας των Ελλήνων.¹⁰³

Σήμερα στα δύο δημοτικά «Άγιος Διονύσιος» και «Χρυσόστομος Σμύρνης» και στο Γυμνάσιο - Λύκειο του Λεοντείου Λυκείου Νέας Σμύρνης φοιτούν 1.900 περίπου μαθητές.¹⁰⁴

Πάτρα (1916- 1946)

Οι Μαριανοί Αδελφοί εγκαθίστανται στην Πάτρα το 1915 και ιδρύουν το εκπαιδευτήριο «Άγιος Ανδρέας». Αρχίζουν με 49 μαθητές και φθάνουν το 1924 σε 350 μαθητές και 35 οικοτρόφους.

Καθ' όλη τη δεκαετία του 1920 ο Άγιος Ανδρέας φημιζόταν ως ένα από τα καλύτερα ιδιωτικά σχολεία με οικοτροφείο στην ελληνική επικράτεια. Στο καλό του όνομα εκτός από την προτίμηση των Πατρινών για το γαλλικό τους σχολείο, συνέβαλαν οι εμπορικές σπουδές, η ανώτερη διδασκαλία της γαλλικής και οι αθλητικές επιδόσεις του. Σαφώς η συνεργασία του με τα αθηναϊκά Λεόντεια Λύκεια έπαιξε καθοριστικό ρόλο.

Η εξουθενωτική νομοθεσία για τα μικρά και αλλόθρησκα ιδιωτικά σχολεία οδήγησε σε σημαντική μείωση των μαθητών του. Το οριστικό πλήγμα για το ίδρυμα επέφερε ο πόλεμος του 1940 με τη μαζική αναχώρηση των ιταλικής καταγωγής καθολικών στην Ιταλία.

Έγιναν ακόμα και προσπάθειες να λειτουργήσει ο Άγιος Ανδρέας ως φροντιστήριο γαλλικών κατά τις απογευματινές ώρες οι οποίες δεν καρποφόρησαν. Έτσι το 1947 το ίδρυμα κλείνει οριστικά. Κατά τη τελευταία περίοδο λειτουργίας του φροντιστηρίου γαλλικών μαθητής ήταν και ο πρώην Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος.

1.7 Λοιπά Μοναχικά Τάγματα τα οποία έχουν εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια και των οποίων τα σχολεία στην Ελλάδα δε λειτουργούν πλέον:

1.7.1 Τάγμα των Αδελφών του Αγίου Ιωσήφ της Λυών (Sœurs de Saint- Joseph de Lyon)

¹⁰³ Μ. Κοκκαλάκη, ό.π., σ.22.

¹⁰⁴ <http://www.neasmyrni.leonteios.edu.gr/index.php/2013-08-06-08-54-42/istoria-tou-sxoleiou> (πρόσβαση στις 9/04/14).

Πρόκειται για γυναικείο μοναχικό τάγμα το οποίο ιδρύθηκε στα μέσα του 17^{ου} αιώνα με πρωτοβουλία του Αρχιεπισκόπου του Ρuy, Henri de Maupas και του ιησουίτη ιεραπόστολου Jean- Pierre Médaille. Σκοπός του τάγματος, κάποιες αφοσιωμένες στην Εκκλησία γυναίκες να μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, κυρίως στους άπορους και ασθενείς μέσα από τα νοσοκομεία και σχολεία που ίδρυσαν. Γρήγορα όμως εκτός από την εκπαιδευτική και νοσοκομειακή τους δραστηριότητα, θα συστήσουν μια μικρή νοσηλευτική σχολή, ορφανοτροφεία, εργαστήρια χειροτεχνίας για νεαρές γυναίκες και φιλανθρωπικά εργαστήρια για άπορα και ορφανά.¹⁰⁵

Το τάγμα επέδειξε εκπαιδευτική και φιλανθρωπική δραστηριότητα αρχικώς στη Γαλλία και αργότερα σε ΗΠΑ, Αρμενία, Τουρκία, Αίγυπτο, Μεξικό, Ινδία, Ελβετία, Ιταλία,... Στον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στη Σάμο, οι Αδελφές έφθασαν το 1901, όταν το νησί τελούσε ακόμα υπό τουρκική κατοχή, ύστερα από πρόσκληση των πατέρων της Καθολικής Αποστολής που βρίσκονταν εκεί ήδη από το 1886. Ίδρυσαν στο νησί ένα πρότυπο εκπαιδευτήριο και ένα ορφανοτροφείο και αφιερώθηκαν στη διαπαιδαγώγηση καθολικών και όχι μόνο παιδιών του νησιού.

Σάμος (1901- 1971)

Οι Ορθόδοξοι της Σάμου δε τις υποδέχθηκαν με «καλό μάτι» σύμφωνα με δημοσιεύματα της εποχής. Η τοπική εφημερίδα «Το Κράτος» της 17^{ης} Απριλίου 1903 αναφέρει: οι καθολικοί της Σάμου και ιδιαίτερα οι Γάλλοι Ιησουίτες, με τα σχολεία που διεύθυναν, υποβοηθούσαν «στην εγκατάλειψη των Πατρίων» και η φοίτηση των παιδιών από πλούσιες οικογένειες της Σάμου στα σχολεία αυτά είχε ως αποτέλεσμα να αγνοούν την ελληνική ιστορία, να επηρεάζονται ως προς το δόγμα και «να ευρίσκονται εις τας παραμονάς αλλαξοπιστίας».¹⁰⁶

Οι μαθήτριες στη σχολή ανήκαν τόσο στο καθολικό όσο και στο ορθόδοξο δόγμα, ενώ υπήρχαν και μωαμεθανές. Η σχολή λειτουργούσε και σαν οικοτροφείο ενώ δεχόταν και εξωτερικές μαθήτριες. Την άνοιξη του 1908 οι Αδελφές προσέφεραν άσυλο σε πάνω από 200 άτομα που κινδύνευαν από την τουρκική επέμβαση στο νησί, ενώ μετά την Μικρασιατική Καταστροφή προσέφεραν αδιάκριτα τη βοήθεια σε όσους χτυπούσαν την πόρτα τους.

¹⁰⁵ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.191.

¹⁰⁶ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.193.

Στις 24 Μαρτίου του 1931 το σχολείο παίρνει άδεια λειτουργίας από το Υπουργείο Παιδείας. Συστάσεις γίνονταν καθ' όλη τη λειτουργία του σχολείου για την αποφυγή κατήχησης των μη καθολικών παιδιών και την ανάγκη πρόσληψης καθηγητή Έλληνα για το μάθημα των θρησκευτικών των Ορθοδόξων παιδιών.

Κατά τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου και της κατοχής το σχολείο κλείνει. Οι ζημιές που υφίσταται ήταν τεράστιες, παρόλα αυτά όμως με την οικονομική ενίσχυση της γαλλικής πρεσβείας της Αθήνας και της Αγίας Έδρας, ξαναλειτούργησε το σχολικό έτος 1949- 1950 ως το 1970- 1971, οπότε παύει η λειτουργία του γιατί δεν υπήρχαν πια οι δυνατότητες και οι προϋποθέσεις εκείνες, σύμφωνα με το Γενικό Συμβούλιο της Λυών, για τη συνέχιση των εκπαιδευτικών της δραστηριοτήτων.

Το 1970 ύστερα από πρόσκληση του Αρχιεπισκόπου Αντωνίου Βαρθαλίτη οι Αδελφές εγκαταλείπουν τη Σάμο και εγκαθίστανται στην Κέρκυρα, όπου και συστήνουν μια Σχολή Γαλλικής Γλώσσας, η οποία λειτούργησε από το 1971 έως το 1996.¹⁰⁷

1.7.2 Αδελφές Φραγκισκιανές Ιεραπόστολοι της Ασίζης (Suore del Giglio)

Οι Αδελφές Φραγκισκιανές Ιεραπόστολοι της Ασίζης ιδρύθηκαν από τον Ελάσσονα Φραγκισκανό ιερομόναχο Ιωσήφ Αντώνιο Marcheselli (1676- 1742). Η προαίρεση του Τάγματος προς την εκπαίδευση των κοριτσιών και γενικότερα της θρησκευτικής μόρφωσης του λαού οφείλεται στην Αδελφή Angela η οποία εργάστηκε μαζί του. Το εκπαιδευτικό της έργο αρχίζει στις 16 Νοεμβρίου του 1723.

Αλεξανδρούπολη (1911- 1945)

Την 1^η Ιανουαρίου του 1903 ίδρυσαν την Ιταλική Σχολή «Άγιος Φραγκίσκος» στην Αλεξανδρούπολη σε συνεργασία με τους Ελάσσονες Κοινοβιακούς Φραγκισκανούς. Η σχολή αποτεφρώθηκε εξαιτίας πυρκαγιάς το 1904. Το κτήριο μετετράπη σε καπναποθήκη και το 1911 καταφέρνουν να αναγείρουν νέο Σχολείο Θηλέων στην οδό Βενιζέλου, το λεγόμενο «Γαλλικό Σχολείο» (αν και ιταλικό). Η μεγάλη χρονική απόσταση ανάμεσα στην καταστροφή του παλαιού κτηρίου και την ανέγερση νέου οφείλεται στις αντιδράσεις της ελληνικής κοινότητας, η οποία διέβλεπε στο εκπαιδευτικό έργο των Καλογραιών την καθολική προπαγάνδα.¹⁰⁸ Το

¹⁰⁷ <http://www.catholic-church-corfu.org/lyon.html> (πρόσβαση στις 16/04/14).

¹⁰⁸ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.199.

1911 επικρατούσα θρησκεία ήταν η «της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας» και κάθε προσπάθεια προσηλυτισμού ήταν καταδικαστέα.

Το 1915 και το 1918 οι Καλόγριες εκτοπίστηκαν στη Βουλγαρία. Επέστρεψαν το Νοέμβριο του 1918 συνοδευόμενες από Βρετανούς και Γάλλους στρατιώτες σε ένα λεηλατημένο σχολείο. Επέστρεψαν με τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και «υποχρεώθηκαν» να δεχθούν το γαλλικό στρατιωτικό νοσοκομείο και να προσφέρουν τις νοσηλευτικές τους υπηρεσίες στους τραυματίες του πολέμου. Οι Γάλλοι σύμμαχοι βρίσκονταν ακόμα στην Ελλάδα και τους παρείχαν τα απαραίτητα μέσα.

Το Κολέγιο των Αδελφών λειτούργησε έως το 1945. Τη δεκαετία 1945- 1954 επιτάχθηκε από τον ελληνικό στρατό και λειτούργησε ως νοσοκομείο. Το 1954 το κτήριο παραδόθηκε στις Καλόγριες διεκδικήθηκε όμως από το Γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης και την Ελληνική Χωροφυλακή. Το παλαιό «Γαλλικό Σχολείο» αγοράστηκε τελικά από το Ελληνικό Δημόσιο. Κατεδαφίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1990.¹⁰⁹

1.7.3 Αδελφές της Παναγίας της Ευσπλαχνίας/ Αδελφές της Συμπόνιας (Soeurs de Notre Dame de la Compassion)

Το γυναικείο αυτό μοναχικό τάγμα ιδρύθηκε από τον Ιησουίτη ιερομόναχο Ιωάννη- Φραγκίσκο Régis Barthes τον Ιούνιο του 1843 στη Μασσαλία. Είναι επηρεασμένο από τις αντιλήψεις των ιησουϊτών.¹¹⁰ Οι Καλόγριες αυτές επιδίδονται στη σύσταση και διεύθυνση ιδρυμάτων εκπαίδευσης, φοιτητικών εστιών, οίκων ευγηρίας, αλλά και στην ποιμαντική ενοριών και στην ιεραποστολή.¹¹¹

Κέρκυρα (1858- 1966)

Στην Ελλάδα εμφανίστηκε το 1858 στην Κέρκυρα, όπου και συστήνουν σχολή και στη συνέχεια παρθεναγωγείο το οποίο και διατηρούν μέχρι το Σεπτέμβριο του 1943, οπότε και καταστρέφεται ολοσχερώς από τη γερμανική αεροπορία.

Το Σχολείο ήταν εξατάξιο και εκτός της γαλλικής διδασκόταν και η ελληνική. Σκοπός των Καλογραιών, σύμφωνα με τα πρότυπα της εποχής, ήταν η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας ή μιας τέχνης για τα κορίτσια τα οποία τους εμπιστεύονταν την εκπαίδευσή τους.

¹⁰⁹ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.200.

¹¹⁰ Δ. Αντωνίου, ό.π., σ.27.

¹¹¹ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.201.

Μετά την ένωση των Επτανήσων με το Βασίλειο της Ελλάδας η Σχολή συμμορφώθηκε με τους νόμους περί ελληνικής εκπαίδευσης, ενώ μετά την καταστροφή της Σχολής οι εναπομείνασες Καλόγριες, ιταλικής και γαλλικής καταγωγής, παρέδιδαν μαθήματα γαλλικής γλώσσας σε φροντιστηριακό επίπεδο. Το 1923 έκλεισε το τμήμα αρρένων της Σχολής διότι άρχισε τη λειτουργία της η Ιταλική Σχολή των αδελφών των Χριστιανικών Σχολείων.¹¹² Το Γυμνάσιο έκλεισε το 1950 και το φροντιστήριο γαλλικής το 1966, οπότε και οι Καλόγριες εγκατέλειψαν το νησί.

1.7.4 Αδελφές Φραγκισκιανές της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού της Μάλτας (Soeurs de Sacre- Cœur de Jésus)

Το μοναχικό αυτό τάγμα ιδρύθηκε στις 15 Αυγούστου 1880 στο νησί Gozo βόρεια της Μάλτας από τη Μαργαρίτα De Brincat μαζί με τον ιερέα Ιωσήφ Diacono. Σκοπός της νέα μοναχικής κοινότητας είναι η διάδοση της ευλάβειας προς τη Ιερά Καρδιά του Χριστού.

Η πρώτη μονή εκτός Μάλτας ιδρύθηκε στην Κέρκυρα το 1907. Η ανάγκη της εξυπηρέτησης της πολυάριθμης κοινότητας των Μαλτέζων στο νησί κατέστησε επιτακτική την ανάγκη μετάκλησης στο νησί μιας κοινότητας αδελφών.¹¹³ Με την εγκατάστασή τους στο νησί οι Αδελφές λειτουργούν ένα μικρό σχολείο (νηπιαγωγείο) για τους μαθητές της περιοχής με την άδεια του Υπουργείου Εκκλησιαστικών και Δημόσιας Εκπαιδύσεως (ΦΕΚ 83/3-5-1907) και της Νομαρχίας Κέρκυρας (αρ.3109/26 Μαΐου 1907).¹¹⁴ σταδιακά δημιουργήθηκε και Δημοτικό Σχολείο. Ο προσδιορισμός του σχολείου ήταν η διδασκαλία ξένων γλωσσών ιδιαίτερα της αγγλικής γι' αυτό και ονομάστηκε «Αγγλικό Δημοτικό Σχολείο των Μελιταίων Καλογραιών».

Το Δημοτικό Σχολείο έχει ανοδική πορεία μέχρι το 1930 όπου με εντολή της Διεύθυνσης Μειονοτικών Σχολείων η καλόγρια διευθύντρια καλείται να μην εγγράφει πλέον μαθητές ελληνικής υπηκοότητας καθώς πληθαίνουν οι αναφορές για προσηλυτισμό στα σχολεία των καθολικών. Με το νόμο 4862/ 1931 πολλοί Κερκυραίοι Καθολικοί γονείς μαλτέζικης καταγωγής με ελληνική υπηκοότητα εξαναγκάζονται να πάρουν τα παιδιά τους από το Σχολείο, ενώ από το 1936 τα Δημόσια Δημοτικά εξασφαλίζουν σε όλους τους μαθητές ανεξαρτήτου υπηκοότητας τα έξοδα των βιβλίων, ρουχισμό και συσσίτιο. Το Σχολείο αντιμετωπίζει πλέον

¹¹² Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.202.

¹¹³ <http://www.catholic-church-corfu.org/sfdcdg.html> (πρόσβαση στις 18/04/14).

¹¹⁴ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.203.

σοβαρά προβλήματα βιωσιμότητας και έτσι το 1946 οι Καλόγριες ζητούν άδεια λειτουργίας φροντιστηρίου εξωσχολικής ενισχυτικής διδασκαλίας.

Το 1966 το Σχολείο περνάει στα χέρια της Αρχιεπισκοπής Κερκύρας ως Ελληνικό Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο «Άγιος Ιωάννης» (Bosco). Πρόκειται για το νηπιαγωγείο και δημοτικό όπου λειτούργησε έως το 2000 στη τοποθεσία Κεφαλομάντουκο.

1.7.5 Αδελφές του Ελέους της Αμιάντου Σύλληψης της Ivrea

Οι Αδελφές του Ελέους της Αμιάντου Σύλληψης της Ivrea ιδρύθηκαν το 1817 από τη μοναχή Antonia Maria Verna (1773- 1838). Οι μοναχές της Ivrea ασχολήθηκαν με την εκπαίδευση των παιδιών, ιδιαίτερα των φτωχών.

Στη Ρόδο διευθύνουν από το 1924 δημοτικό σχολείο. Θεωρήθηκε ότι οι Καθολικές Μοναχές που διεύθυναν το Ορφανοτροφείο προπαγάνδιζαν και δηλητηρίαζαν τα παιδιά εναντίον των Ελλήνων και έτσι επτά ορθόδοξες Μοναχές ανέλαβαν τον Ιούνιο του 1947 τη διεύθυνση του Ορφανοτροφείου μέχρι τον Δεκέμβρη 1947.¹¹⁵ Τις ίδιες χρονιές λειτούργησε δημοτικό σχολείο των Αδελφών και στη Λέρο.

Καλόγριες του ίδιου Τάγματος διεύθυναν και το ενοριακό Σχολείο Πατρών «Άγιος Ανδρέας», το μεν τμήμα αρρένων έως το 1915, το δε τμήμα θηλέων έως το 1940.¹¹⁶

1.7.6 Αδελφές Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού της Gemora

Οι Αδελφές Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού ιδρύθηκαν το 1861 στη Gemora (BA Ιταλία) από τη Laura Leroux de Bauffremont και τον ελάσσονα φραγκισκανό ιερομόναχο Gregorio Fioravanti.

Οι Αδελφές Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Ιεράς Καρδιάς διεύθυναν στη Ρόδο νηπιαγωγεία και βρεφοκομεία έως το 1947.¹¹⁷

1.7.7 Αδελφές Ζηλώτριες της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού

Οι Αδελφές Ζηλώτριες της Ιεράς Καρδιάς του Ιησού διεύθυναν νηπιαγωγείο και την Ιταλική Σχολή Θηλέων (Δημοτικό) στη Ρόδο από το 1916. Κύριο μέλημα των

¹¹⁵ <http://www.ygeia12n.gov.gr/web/guest/thileon> (πρόσβαση στις 23/04/14).

¹¹⁶ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.205.

¹¹⁷ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.219.

Αδελφών ήταν η εκμάθηση της ιταλικής γλώσσας, ενώ γίνονταν δεκτές μαθήτριες από ελληνικές, ιταλικές, εβραϊκές και μουσουλμανικές οικογένειες. Η σχολή λειτούργησε μέχρι το 1947.

Στην Κω οι Αδελφές διατηρούσαν νηπιαγωγείο. Το 1933 ανέλαβαν τη διεύθυνση του νηπιαγωγείου και του Δημοτικού στην Πόθια Καλύμνου, το οποίο λειτούργησαν μέχρι το 1944.

1.7.8 Αδελφές Φραγκισκανές

Οι Αδελφές Φραγκισκανές, αγνώστων λοιπών στοιχείων, λειτουργούσαν Δημοτικό Σχολείο και μετέπειτα Νηπιαγωγείο στη Ζάκυνθο έως το 1953.

1.7.9 Αδελφές Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Αμίαντης Καρδιάς της Παναγιάς (Φραγκισκανές Ιεραποστολοι της Αιγύπτου)

Οι Φραγκισκανές Ιεραπόστολοι της Αιγύπτου ιδρύθηκαν από τη μοναχή Αικατερίνη Troiani (1813- 1887) το 1859. Το Τάγμα αναγνωρίστηκε επίσημα από το πάπα Πίο Θ' το 1868. Η αποστολική του δράση περιλαμβάνει την εκπαίδευση, την κατήχηση, τη μέριμνα για τα ορφανά. Ιταλίδες Φραγκισκανές αυτού του Τάγματος διευθύνουν την Ιταλική Βασιλική Σχολή Θηλέων από το 1924 έως το 1943.

1.7.10 Αδελφές του Καλού Ποιμένος (Soeurs de la Charité du Bon Pasteur)

Πρόκειται για γυναικείο τάγμα το οποίο ιδρύθηκε το 1835 από την Αγία Marie –Euphrasie Pelletier. Σήμερα, οι Αδελφές του Καλού Ποιμένος υπηρετούν σε 70 χώρες «αγκαλιάζοντας τον κόσμο με τον ζήλο τους για τη σωτηρία των ανθρώπων». ¹¹⁸ Στην Ελλάδα το τάγμα εμφανίστηκε για μικρό χρονικό διάστημα, στην Πάτρα κατά τα έτη 1857- 1859.

1.7.11 Ιεραπόστολοι της Καθολικής Αποστολής (Sociétés des Missions africaines de Lyon)

Πρόκειται για μια ανδρική ιεραποστολική κοινότητα η οποία ιδρύθηκε το 1856 στη Λυόν της Γαλλίας από τον Mgr Melchior de Marion Brésillac (1813- 1859).

Στον ελλαδικό χώρο οι Ιεραπόστολοι εμφανίστηκαν στη Σάμο το 1886 όπου από το 1890 έως το 1930 διεύθυναν σχολείο αρρένων. ¹¹⁹

¹¹⁸ Δ. Αντωνίου, ό.π., σ.28.

¹¹⁹ Δ. Αντωνίου, ό.π., σ.30.

2. Τα «ξένα» σχολεία στην Ελλάδα

Με το Διάταγμα 6 18 Φεβρουαρίου 1834 περί Δημοτικών Σχολείων και το Διάταγμα της 31.12.1836 περί του κανονισμού των Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων κατοχυρώνεται η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Με τον όρο ιδιωτική εκπαίδευση νοούνταν: α. Η «κατ' οίκον διδασκαλία», β. Τα ιδιωτικά σχολεία, γ. Τα «ξένα» σχολεία.¹²⁰

*Τα ξένα σχολεία στην Ελλάδα εντάσσονται, λοιπόν, στο ιδιωτικό εκπαιδευτικό δίκτυο που έδρασε στη χώρα μας μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους και αναπτύχθηκε προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} ως τις μέρες μας. Ως ιδιωτικό εκπαιδευτικό δίκτυο εννοούμε τις σχολικές μονάδες που ιδρύθηκαν από φυσικά ή νομικά πρόσωπα και αντιδιαστέλλονται με το δημόσιο εκπαιδευτικό δίκτυο. Κατά συνέπεια η ιδιωτική εκπαίδευση πρέπει να εξετάζεται από την ίδρυση του νεοελληνικού Κράτους, οπότε και διαρθρώνεται το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα.*¹²¹

Να διευκρινίσουμε στο σημείο αυτό ότι ιδρυτές των ιδιωτικών σχολείων ήταν είτε Έλληνες της διασποράς (φυσικά πρόσωπα ή Σύλλογοι), είτε ντόπιοι Έλληνες. Ιδιωτικά σχολεία ίδρυσε και ένας σημαντικός αριθμός ιεραποστολών που κάλυπταν μεγάλο μέρος των δογμάτων και εθνικοτήτων και έδρασε στον ελλαδικό χώρο. Η εμφάνιση τους χρονολογείται πριν την Ελληνική Επανάσταση. Η πρώτη σχολική μονάδα που ιδρύθηκε από ιεραποστολή στον Ελλαδικό χώρο, από το Τάγμα Ουρσουλίνων Μοναχών, ήταν άλλωστε το 1670 στη Νάξο. Η δράση των ιεραποστολών ήταν ευρεία και κάλυπτε όλο το εκπαιδευτικό φάσμα (ίδρυση αλληλοδιδασκτικών σχολείων και σχολείων θηλέων, μόρφωση διευθυντών κοινών σχολείων, διδασκαλισσών, εκδόσεις, ίδρυση Ακαδημίας κλπ.). Η δράση των ιεραποστολών στο χώρο της εκπαίδευσης ήταν ενταγμένη στο σύνολο ενεργειών κοινωνικής προσφοράς, μαζί με τα σχολεία ίδρυναν νοσοκομεία, οικοτροφεία, ορφανοτροφεία.

Κάθε εγχείρημα των ιεραποστολών είχε, όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω, τη συμπαράσταση των κυβερνήσεων, συγκαλυμμένη ή όχι, αφού η δράση τους σχετιζόνταν με τις πολιτικές παρεμβάσεις τους στο χώρο της Ανατολής. Μπορούμε να διατυπώσουμε την άποψη λοιπόν, ότι η εκπαιδευτική δράση των ιεραποστολών

¹²⁰ Α. Ανδρέου, *Ιδιωτική Εκπαίδευση. Προσανατολισμός, διάρκειες και τομές. (Ιστορική Προσέγγιση)*, http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹²¹ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.47.

ήταν μια από τις θεσμοποιημένες επεμβάσεις των ξένων στην Ελληνική κοινωνικοοικονομική και πολιτική ζωή.

Αυτό ίσως προκάλεσε και την αντίδραση του Καποδίστρια, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτικός αν όχι αρνητικός απέναντι σε αυτά τα σχολεία: «Αυτήν την ανάμιξιν ανήσυχων αλλοδαπών εις τα πράγματα της πατρίδος δεν είδε ποτέ ο Καποδίστριας με βλέμμα ανοχής»¹²². Η στάση του αυτή μπορεί να ερμηνευτεί και από την εξωτερική πολιτική που ακολουθούσε, η οποία ήταν ανάλογη της Ρωσικής. Η φιλορωσική παράταξη στην οποία είχε στηριχτεί ο Καποδίστριας ήταν και αυτή πολέμια του προτεσταντισμού ιδιαίτερα. Από την άλλη μεριά η ανοχή που επέδειξε ο κυβερνήτης μπορεί επίσης να εξηγηθεί, καθώς η δραστηριότητα των ιεραποστολών κάλυπτε ορισμένες συγκεκριμένες ανάγκες του κρατικού μηχανισμού, τη στιγμή που γίνονταν προσπάθειες για την οργάνωση του Ελληνικού κράτους.

Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των ιεραποστολών θα συντελεστεί χωρίς εμπόδια κατά την περίοδο της Βαυαρικής Αντιβασιλείας. Η πολιτική της αντιβασιλείας ευνοούσε τη θέση των ιεραποστολών στην Ελληνική κοινωνία.

Η δραστηριοποίηση των ιεραποστολικών εταιριών και ειδικότερα η εκπαιδευτική τους δράση στηρίχτηκε σε συγκεκριμένες ιδεολογικές προϋποθέσεις, για να εξασφαλιστεί η δυναμική και μόνιμη παρουσία τους στην Ελλάδα. Οι ιεραποστολές εκμεταλλεύτηκαν το κίνημα του Διαφωτισμού και συνεργάστηκαν με εκπροσώπους του (Νεόφυτος Νικητόπουλος, Νικηφόρος Βάμβας).¹²³.

Το κίνημα του νεοελληνικού Διαφωτισμού έρχεται να εκφράσει τις επιδιώξεις και τις αντιλήψεις που είχαν για τον κόσμο οι νέες κοινωνικές ομάδες που εμφανίστηκαν τον 18ο αιώνα (κυρίως έμποροι). Έρχεται να προτείνει και φιλοδοξεί να επιβάλει νέα συστήματα αξιών, παιδείας, νέο πολιτικό και κοινωνικό σύστημα (αστική δημοκρατία). Ο νεοελληνικός Διαφωτισμός αρνείται το παραδοσιακό σύστημα Παιδείας, αναπροσανατολίζει την Ελληνική Παιδεία, εισάγοντας νέα μαθήματα που στηρίζονται στο πείραμα και την παρατήρηση, συνοδευόμενα από νέες εκπαιδευτικές μεθόδους που περιλαμβάνουν και την κατάργηση των βασανισμών που

¹²²http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29
(πρόσβαση στις 20/8/2014).

¹²³http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29
(πρόσβαση στις 20/8/2014).

αποτελούσαν οργανικό τμήμα της παλαιότερης διδασκαλίας. Επίσης πρεσβεύει την εθνική απελευθέρωση και την κοινωνική κριτική. Οι ιεραποστολές θα εκμεταλλευτούν πολλές από τις απόψεις του κινήματος του Διαφωτισμού, αλλά θα επιμείνουν στη θρησκευτική και ηθική κατεύθυνση της ζωής. Οι κατευθύνσεις αυτές μάλιστα αποτυπώνονται στους κανονισμούς των σχολείων και στα προγράμματα τους.¹²⁴

Να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι τα ιεραποστολικά σχολεία δεν προκύπτει από καμία πηγή ότι ήταν οι φορείς των προωθημένων ιδεών του Διαφωτισμού. Διοχέτευαν θρησκευτικές και πολιτικές κατευθύνσεις με φανατισμό, επιβάλλοντας κανόνες υποταγής και έτσι διατυπώθηκε η άποψη ότι τα σχολεία των ιεραποστολών λειτούργησαν «κατά τα πρότυπα των καθολικών μεσαιωνικών σχολείων».

Τη δεκαετία 1860-1870 παρουσιάζεται αυξημένος ρυθμός στην ίδρυση ιδιωτικών σχολείων, τόσο στη δημοτική όσο και στη μέση εκπαίδευση. Η ιδιωτική εκπαίδευση, φαίνεται να έχει αναλάβει εξ' ολοκλήρου τον τομέα της εκπαίδευσης των κοριτσιών. Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν δημιουργήσει ένα «παράλληλο εκπαιδευτικό σύστημα» με το κρατικό και μάλιστα να διατηρούν μια σχετική ανεξαρτησία ως προς το είδος σπουδών τις οποίες παρέχουν. Είναι συγκεντρωμένα στα μεγάλα αστικά κέντρα της εποχής και δεν υπάρχει αμφιβολία- εκτός από κάποιες εξαιρέσεις- ότι είχαν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και θεμελίωσαν την εμπορία γραμμάτων στην Ελλάδα.¹²⁵ Τα ιδιωτικά σχολεία «ήταν δια τους προνομιούχους και εκλεκτούς» ενώ «εδιδάχθησαν και ανετράφησαν τα πλείστα των κορασιών της πόλεως Αθηνών και πάμπολλα πολλών άλλων εκ διαφόρων επαρχιών επισήμων οικογενειών».¹²⁶

Μελετώντας τους κανονισμούς των ελληνογαλλικών σχολείων που λειτουργούσαν από τότε μέχρι σήμερα, προκύπτει ότι η θρησκευτική μόρφωση κοριτσιών και αγοριών βρίσκεται στην πρώτη θέση των στόχων των ιδιωτικών

¹²⁴http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹²⁵http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹²⁶http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

σχολείων. Στην ίδια θέση βρίσκεται και η «ελληνοπρεπής μόρφωσις» ως συμπλήρωμα της θρησκευτικής. Στόχος της εκπαιδευτικής δράσης των ιεραποστολών ήταν η ίδρυση «ανωτέρων» σχολών για κορίτσια και η μόρφωση, κατά κύριο λόγο, των εύπορων στρωμάτων. Τα προγράμματα όλων των ιδιωτικών σχολείων καθώς και των σχολείων των ιεραποστολών, παρουσιάζουν σοβαρές αποκλίσεις από τα αντίστοιχα της δημόσιας εκπαίδευσης, αν και στους κανονισμούς τους τονίζουν ότι τα ακολουθούν. Καθιερώνουν επιπλέον συνδιδασκτικά και νηπιακά τμήματα, εισάγουν «εμπορικά μαθήματα», ξένες γλώσσες κ.ά.. Τα σχολεία αυτά παρείχαν επίσης σχολικά βιβλία και είχαν εκπαιδευτικές δυνατότητες που τα δημόσια σχολεία της εποχής δεν είχαν.

Την περίοδο 1827-1860 διαπιστώνουμε αλματώδη ανάπτυξη των σχολικών μονάδων (διαφόρων τύπων) από τις ιεραποστολές. Αντίστοιχη είναι και η ανάπτυξη του αριθμού των μαθητών και μαθητριών που φοιτούν στα σχολεία αυτά.¹²⁷

Το 1836, ο Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' εκδίδει καταδικαστική εγκύκλιο για τη δραστηριότητα των ιεραποστολών στον Ελλαδικό χώρο, τη Μικρά Ασία και τα Επτάνησα. Στην κίνηση αυτή πρωτοστατεί από το 1834 ο Κ. Οικονόμου. Η εγκύκλιος αυτή όμως έχει και προηγούμενο. Από τον Γρηγόριο Ε' είχε εκδοθεί (προεπαναστατικά) πατριαρχική εγκύκλιος που απαγόρευσε την επικοινωνία των ορθοδόξων με τους δυτικούς στην Κωνσταντινούπολη και την είσοδο των πρώτων «εις τα φραγκικός λοταρίας και καφετερίας». Πρέπει να διευκρινίσουμε πως η αντίδραση κατά των ιεραποστολών ήταν εντεταγμένη στην ενιαία και μακροπρόθεσμη στρατηγική των παραδοσιακών δυνάμεων με επικεφαλής την εκκλησία. Στόχος της ήταν η ενίσχυση της εσωτερικής συνοχής και ο έλεγχος των ορθοδόξων έτσι ώστε να δημιουργηθούν μονιμότερες βάσεις για την οριστική ανάσχεση του διαφωτισμού και κάθε νεωτερισμού. Για το σκοπό αυτό η εκκλησία «χρησιμοποιεί το γνωστό οπλοστάσιο: Κατατρεγμός λογίων και δασκάλων, αφορισμοί λογίων, κάψιμο βιβλίων, απαγόρευση της διάδοσης βιβλίων σε μια προσπάθεια επιβολής ενός συστήματος γενικευμένης λογοκρισίας με βίαιες επεμβάσεις σε σχολεία που ξεφεύγουν από τα παραδοσιακά σχήματα».¹²⁸

¹²⁷ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹²⁸ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

Η πολεμική ενάντια των σχολείων αυτών βρίσκει συμπαράσταση και από μερίδα του Τύπου. Οι διευθυντές των ξένων σχολείων καταδικάζονται για προσηλυτισμό, αντιμετωπίζοντας ακόμα και την ποινή της εξορίας. Αποτέλεσμα αυτής της αντίδρασης ήταν να κλείσουν τα σχολεία των προτεσταντικών ιεραποστολών. Την πολεμική εναντίον των προτεσταντών διευκόλυνε και η έλλειψη ενότητας μεταξύ των διαφόρων εταιριών και ιεραποστολών. Ενώ στο συνασπισμό των πολέμιων των προτεσταντικών σχολείων θα πρέπει να προσθέσουμε και τις καθολικές ιεραποστολές -που είχαν στήριγμα τη μοναρχία – και αποσκοπούσαν στην κυριαρχία τους.¹²⁹

Σε αυτό το κλίμα, οι παραδοσιακές δυνάμεις και η Εκκλησία αναζητούν την επιστροφή της «θρησκευτικότητας» στα σχολεία και διεκδικούν την εποπτεία της εκπαίδευσης από την ίδια την Εκκλησία. Το 1854 το υπουργείο Δημοσίας Εκπαιδύσεως και Εκκλησιαστικών εκδίδει εγκύκλιο που ορίζει να γίνεται ανάγνωση ιερών ακολουθιών μια φορά την εβδομάδα στα σχολεία. Στο ίδιο κλίμα, το 1855 προτείνεται από τον Δ. Στρούμπο, το 1865 από τον Ν. Σαρίπολο και το 1874 από τον Υπουργό Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδύσεως, Ι. Βαλασόπουλο «να προτιμώνται οι ιερείς ως δημοδιδάσκαλοι Στο νομοσχέδιο του Ι. Βαλασόπουλου θα αντιδράσει έντονα ο Ελληνικός Σύλλογος Δημοδιδασκάλων.¹³⁰

2.1 Νομοθετικές ρυθμίσεις και κρατική παρέμβαση

Η πρώτη ρύθμιση περί ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα γίνεται στο άρθρο 60 του νόμου «περί Δημοτικών σχολείων», της 6/18 Φεβρουαρίου 1834, στο οποίο προβλέπεται ότι *«και ιδιόται έχουν το δικαίωμα να συνιστώσιν, είτε μόνοι, είτε μετ' άλλων, δι' ιδίων εξόδων σχολείον ή παιδοτροφείον ή άλλο διδακτήριον. Προς τούτο όμως θέλουν ζητείν την άδειαν της επί των Εκκλησιαστικών κ.λ.π. γραμματείας της Επικρατείας»*. Στην ιδιωτική εκπαίδευση ανήκουν η «κατ' οίκον» διδασκαλία, τα ιδιωτικά και τα ξένα σχολεία. Επίσης με το ίδιο άρθρο καθορίζεται ότι η άδεια δίνεται κατόπιν γνωμοδότησης του οικείου Νομάρχου, όταν δεν υπάρχει κάποιο κώλυμα των

¹²⁹ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹³⁰ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

αιτούντων κι όταν αυτοί έχουν τα μέσα για τη σύσταση και διατήρηση του ιδιωτικού τους σχολείου¹³¹.

Η δεύτερη ρύθμιση γίνεται στα άρθρα 114-116 του διατάγματος της 31ης Δεκεμβρίου 1836 *«περί του κανονισμού των Ελληνικών σχολείων και Γυμνασίων»*. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, οι ιδιώτες έχουν δικαίωμα να συστήσουν σχολείο για να καλύψουν τις ελλείψεις του δημοσίου, με απαραίτητη προϋπόθεση να λάβουν άδεια λειτουργίας από το Υπουργείο. *«Τα ιδιωτικά σχολεία υπόκεινται στην εποπτεία των επιθεωρητικών κατά τόπους εκπαιδευτικών αρχών»*.¹³²

Στα Συντάγματα του 1844 και του 1864, στα άρθρα 11 και 16 αντίστοιχα ορίζεται ότι *«έκαστος έχει το δικαίωμα να συσταίνει εκπαιδευτικά καταστήματα συμμορφούμενος με τους νόμους του κράτους»*, κατοχυρώνοντας το θεσμό της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.¹³³

Η συνταγματική κατοχύρωση επαναλαμβάνεται και στα επόμενα κείμενα Συνταγμάτων, όπως αυτό του 1911, άρθρο 16: *«Επιτρέπεται εις ιδιώτας και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους»*. Όμοια ορίζεται στο Σύνταγμα του 1927 (άρθρο 23), του 1952 (άρθρο 16), του 1968 (άρθρο 17 παρ.5) και του 1975 (άρθρο 16 παρ.8). Με την έννοια «ιδιωτών» συνεπάγονται πάντα και οι ξένης υπηκοότητας.¹³⁴

Την ανώτερη εποπτεία των ιδιωτικών σχολείων είχε η Κυβέρνηση με όργανα τις διάφορες εποπτικές επιτροπές ή τον κατά τόπους Γυμνασιάρχη του Γυμνασίου της περιοχής. Παρόλα αυτά τα ιδιωτικά σχολεία δρούσαν κατά κάποιο τρόπο ανεξέλεγκτα και αυτό εξαιτίας, αφενός του γεγονότος ότι οι επιτροπές που προέβλεπαν τα διάφορα νομοθετήματα ή δε συστήθηκαν ή έμειναν μόνο στη συγκρότηση τους, αφετέρου ότι οι Γυμνασιάρχες δεν άσκησαν σχεδόν ποτέ το εποπτικό τους έργο στα σχολεία αυτά.¹³⁵

Από το 1885 και μετά, αφού είχε προηγηθεί το κύμα αντίδρασης για τα ιεραποστολικά σχολεία και ο ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών σχολείων παρουσιάζει άνοδο, έγιναν και οι πρώτες επίσημες διαπιστώσεις και κριτικές από υπουργούς και βουλευτές (Χ.Χριστόπουλος, Δ.Δρόσος, Γ.Α.Βακαλόπουλος, Γ.Μιλήσης κτλ.). Σε εγκύκλιο του το Υπουργείο για να κατευνάσει τα πνεύματα, διαπιστώνει ότι *«των*

¹³¹ Μ. Φιλιπούσης- Μ.Παπιάς, ό.π., σ.58.

¹³² Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.111.

¹³³ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.111.

¹³⁴ Χ. Γ. Χαρίτος, ό.π., σ.112.

¹³⁵ Μ. Φιλιπούσης- Μ.Παπιάς, ό.π., σ.59.

μαθητών των δημοσίων παιδευτηρίων τινές εξεταζόμενοι εν αυτοίς και μη άξιοι προοιβασμού εις ανωτέραν τάξιν κρινόμενοι, μεταβαίνουν εις ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. Οι τούτων δε διευθνται παρά το αποτέλεσμα της εξετάσεως του δημοσίου παιδευτηρίου κατατάσσουσιν αυτούς εις ανωτέρας τάξεις εξουδετερούντες ούτω προς μεγίστην των μαθητών ζημίαν την απόφασιν του συλλόγου των καθηγητών ή των διδασκάλων. Οι τοιούτοι δε παρέγγραπτοι εν ταις τάξεσι των ιδιωτικών διδασκηρίων μαθηταί επανερχόμενοι εις τα δημόσια σχολεία αξιούσι να θεωρήται νόμιμος η παρανόμως εν τω ιδιωτικώ καταστήματι κατάταξιζτων(...)»¹³⁶. Όμοιες εγκύκλιοι εκδίδονται το 1876 και 1877.

Σε μια προσπάθεια να τακτοποιηθεί η πολυτυπία των ιδιωτικών σχολείων και να αποκατασταθεί η αντιστοιχία με τη δημόσια εκπαίδευση, γίνεται μεταξύ άλλων στο «Νομοσχέδιον περί της στοιχειώδους εκπαιδύσεως» το 1889. Πιο συγκεκριμένα, στο έκτο κεφάλαιο, άρθρο 89, αναφέρεται ότι: «Τα ιδιοσυντήρητα ταύτα σχολεία μορφούνται κατά των εν ειδών των δημοσίων σχολείων και ακολουθούσιν απαρεγκλίτως τα προγράμματα τα εκάστω τούτων προσήκοντα».¹³⁷

Με το νόμο ΒΤΜΘ' του 1895 και τα συνακόλουθα διατάγματα ρυθμίστηκαν ορισμένα ακόμα ζητήματα της ιδιωτικής εκπαίδευσης σχετικά με την ίδρυση, την εποπτεία και τη λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων. Πιο συγκεκριμένα, δίνεται νομοθετικά πλέον η δυνατότητα ίδρυσης νηπιαγωγείων σε ιδιώτες, ρυθμίζονται ζητήματα εγγραφής μαθητών, εξετάσεων και διδακτικών βιβλίων, ενώ το άρθρο 33 του νόμου αυτού αναθέτει στα κατά νομό Εποπτικά συμβούλια και τους οικείους επιθεωρητές την εποπτεία των σχολείων Στοιχειώδους εκπαίδευσης. Με όλους τους προαναφερθέντες νόμους επιτυγχάνεται η κατοχύρωση της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Παραμένουν όμως ακόμα λειτουργικά ζητήματα προς διευθέτηση.

Οι ίδιες ρυθμίσεις επαναλαμβάνονται στα νομοσχέδια του Ι.Δ.Τσιριμώκου, το 1913, προσθέτοντας όμως ο συντάκτης τους ορισμένα κριτήρια για την ύπαρξη τους. Στα νομοσχέδια αυτά ομολογείται ότι πολύ λίγα πράγματα προσέφερε μέχρι τότε η ιδιωτική εκπαίδευση στα εκπαιδευτικά πράγματα της χώρας, ενώ δεν υπήρχε και καμία πραγματική εποπτεία των σχολείων της. Αναγνωρίζεται όμως ότι η ιδιωτική εκπαίδευση μέσω των οικοτροφείων της, των μέσων διδασκαλίας της, των μεθόδων και προγραμμάτων της μπορεί να αποβεί ωφέλιμη.

¹³⁶ http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29
(πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹³⁷ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.59.

Το 1917 ψηφίζεται ο Ν.997 που τακτοποιεί μια σειρά προβλημάτων των ιδιωτικών σχολείων, αλλά δεν περιέλαβε τα ξένα σχολεία.

Το 1926 δημιουργείται η «Γενική Επιθεώρηση Ιδιωτικών Σχολείων» και η εποπτεία των ιδιωτικών και ξένων σχολείων ανατέθηκε στον Γενικό επιθεωρητή των ιδιωτικών και ξένων σχολείων. Ήταν φυσικό όμως ένας και μόνο επιθεωρητής να μη μπορεί να επισκέπτεται συχνά τα προς επιθεώρηση σχολεία.

Μέχρι τότε λοιπόν διαπιστώνουμε ότι η ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα δεν αμφισβητήθηκε αλλά αντίθετα η ύπαρξή της κατοχυρώνεται σε όλα τα Συντάγματα και τους νόμους για την εκπαίδευση. Αναγνωρίζεται ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας της και τα προβλήματα στη λειτουργία της, ενώ επιχειρείται προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος εποπτείας της.

Σημαντική αύξηση (σχολείων και μαθητών) των ιδιωτικών και ξένων εκπαιδευτηρίων, καθώς αυξήθηκε και η έκταση του ελληνικού κράτους, παρατηρείται στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου.

Με το Ν.3578 του 1928 «Περί ιδιωτικών σχολείων» παρατηρείται μια ακόμα προσπάθεια διευθέτησης των επιμέρους ζητημάτων που αφορούν τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια. Τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια υπάγονται υπό την εποπτεία του υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, την οποία εποπτεία θα ασκεί μέσω των Επιθεωρητών και του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. Όσα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια έχουν ιδρυθεί δε, προ της 1^{ης} Μαΐου του 1913 και διεύθυνονται από «*Σωματείων αλλοδαπών ή προσώπων μη κεκτημένων την Ελληνικήν ιθαγένειαν δύναται να εξακολουθήσωσι λειτουργούντα υποκείμενα ως προς πάντα τα λοιπά εις τα διατάξεις των νόμων του κράτους*».¹³⁸

Στο άρθρο 5 παρ.2 του ίδιου άρθρου ορίζεται σαφώς ότι δεν επιτρέπεται η ίδρυση ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου στην περιφέρεια όταν, κατά τη γνώμη του αρμοδίου επιθεωρητού και του εκπαιδευτικού συμβουλίου, τα υπάρχοντα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια εξυπηρετούν πλήρως τις εκπαιδευτικές ανάγκες της περιοχής. Ενώ το άρθρο 6 περιορίζει ακόμα περισσότερο την ίδρυση ξένων σχολείων στην Ελλάδα, καθώς προβλέπει ότι κάθε ιδιωτικό εκπαιδευτήριο πρέπει να έχει διευθυντή «*απολαύοντα των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων του Έλληνος πολίτου και έχοντα ταύτα τα προσόντα, τα οποία κέκτονται και οι ισόβαθμοι των δημόσιων*

¹³⁸ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.61.

σχολείων».¹³⁹ Η πρόσληψη του διευθυντή γίνεται μόνο από τον ιδιοκτήτη του ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου και μετά από έγκριση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Τη εποχή εκείνη παρατηρούνται πολλές αντιδράσεις από μέρος μαθητών που φοιτούν σε ξένα σχολεία (ιδιωτικά ή μη), εξαιτίας της πίεσης που δέχονται από κρατικές ή μη οργανώσεις. Τον Αύγουστο του 1930, υπάρχει το περιστατικό απαγωγής της μαθήτριας Κυριαζίδου του Lycée Θεσσαλονίκης, η οποία σύμφωνα με πληροφορίες είχε φθάσει σε νησί των Κυκλάδων προκειμένου να γίνει καθολική μοναχή. Το γεγονός αυτό προκάλεσε καταιγισμό δημοσιευμάτων και άρθρων κατά των ξένων σχολείων. Για να αντιμετωπιστεί η καχυποψία και η εχθρότητα απέναντι στα ξένα σχολεία και σε μια απέλπιδα προσπάθεια να πείσει για τη νομιμοφροσύνη και την ελληνικότητα του προγράμματός του, το Κολέγιο Δελασάλ των Αδελφών των Χριστιανικών Σχολείων της Θεσσαλονίκης ανεβάζει το έργο «Ο χορός του Ζαλόγγου». Ο σάλος όντως σιγά σιγά υποχώρησε και τα πιο αξιόλογα από τα ξένα εκπαιδευτήρια θα συνεχίσουν το έργο τους.

Ο Ν. 4862/1931 «περί ξένων σχολείων» αποτέλεσε τη σημαντικότερη τομή στην κρατική παρέμβαση σχετικά με τα ξένα σχολεία. Η εφαρμογή του νόμου αυτού επέβαλε την κρατική εποπτεία. Παράλληλα, προκάλεσε προβλήματα στη λειτουργία ορισμένων από τα ξένα σχολεία και επέφερε τη μείωση των τροφίμων τους, αλλά και την κατάργηση ορισμένων εξ' αυτών.

Σύμφωνα με τον νόμο 4862 του 1931 (άρθρο 1) «*Ξένα σχολεία θεωρούνται τα ιδιωτικά σχολεία παντός εκπαιδευτικού περιεχομένου, τα οποία ιδρύθηκαν υπό μη Έλληνα πολίτη ή υπό νομικού προσώπου, σωματείου ή οργανισμού μη Ελληνικού, ή μη εδρευόντος εν Ελλάδι, είτε ανήκουσιν εις τοιαύτον φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον, είτε περιήλθον καθ' οιονδήποτε χρονικόν διάστημα εις τοιαύτο φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον*». Τα ξένα σχολεία υποχρεούνται να έχουν άδεια από το Υπουργείο Παιδείας για να λειτουργήσουν, ενώ «*τα ήδη εν τω Κράτει δυνάμει νομίμου αδείας λειτουργούντα ξένα σχολεία δύνανται να συνεχίσουν τη λειτουργία των*». Σε αυτά τα σχολεία που δεν έχουν άδεια, δίνεται η προθεσμία δύο μηνών για να υποβάλουν αίτηση. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας γίνεται μόνο «*δια νόμου*», ενώ «*η άνευ αδείας λειτουργία ξένου εκπαιδευτηρίου συνεπάγεται το κλείσιμο αυτού δι' αποφάσεως του Υπουργού της Παιδείας εκτελουμένης υπό της αστυνομικής αρχής*».

¹³⁹ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ. 61.

Από τις διατάξεις του νόμου που έφεραν άμεσα αποτελέσματα ήταν οι ακόλουθες:

- *«Απαγορεύεται η φοίτηση παιδών ελληνικής ιθαγένειας αμφοτέρων των φύλων εις ξένα σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσεως, ως και νηπιαγωγεία. Εις τους παραβάτας γονείς ή κηδεμόνας επιβάλλεται υπό του επιθεωρητού πρόστιμον συμφώνως προς τα περί υποχρεωτικής φοιτήσεως διατάξεις. Εάν και μετά την υποβολήν του προστίμου εξακολουθούν να στέλλουν τα τέκνα των εις ξένα σχολεία κολάζονται ποινικώς δι' απ' ευθείας κλήσεως επί τη βάσει εκθέσεως του επιθεωρητού άνευ προανακρίσεως με φυλάκισιν μέχρις 6 μηνών (...)*». Όμοια και οι διευθυντές των ξένων εκπαιδευτηρίων απαγορεύεται *«να εγγράφωσιν ως μαθητάς ή να δέχωνται ως ακροατάς εις τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά των σχολεία, ως και να προσλαμβάνωσιν ως οικοτρόφους εις τα οικοτροφεία των τέκνα Ελλήνων υπηκόων μη κεκτημένα απολυτήριον ελληνικού δημοτικού σχολείου δημοσίου ή ιδιωτικού...»* (άρθρο 2).¹⁴⁰
- τα ξένα σχολεία υποχρεούνται *«να μη χρησιμοποιώσι διδακτικά ή άλλα βιβλία, εικόνας ή χάρτας και περιεχομένου ανακριβούς ή δυσμενούς δια το ελληνικόν Έθνος ή δια το πολιτειακόν καθεστώς ή δια την επισήμον θρησκείαν του Κράτους»* (άρθρο 3). Υποχρεούνται επίσης να διδάσκουν ελληνικά, από κατέχοντες την ελληνική ιθαγένεια δασκάλους και καθηγητές και έχοντες τα νόμιμα προσόντα. Η διάταξη αυτή αφορά τα μαθήματα των νέων ελληνικών στα δημοτικά σχολεία, των νέων και αρχαίων στη Μέση εκπαίδευση, της Ιστορίας και Γεωγραφίας από τα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία και σύμφωνα με τις ώρες του επίσημου προγράμματος, των Θρησκευτικών για τους ορθόδοξους μαθητές, από δάσκαλο ορθόδοξο και των Θρησκευτικών για τους καθολικούς μαθητές από καθολικό δάσκαλο.¹⁴¹
- *«Η εποπτεία επί των ξένων εκπαιδευτηρίων ασκείται υπό των αυτών υπαλλήλων του Κράτους, και καθ' ον τρόπον και η εποπτεία των ελληνικών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων*». Τέλος, το άρθρο 4 ορίζει ξεκάθαρα ότι τα ξένα σχολεία είναι ισότιμα των ελληνικών ιδιωτικών σχολείων. Οφείλουν να ακολουθούν τα όσα ορίζει ο Νόμος 3578 και η αναγνώρισή τους χορηγείται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων *«κατόπιν αιτήσεως των προσώπων επ' ονόματι των οποίων υφίσταται η άδεια λειτουργίας των ξένων σχολείων της Μέσης*

¹⁴⁰ X. Γ.Χαρίτος, ό.π., σ113.

¹⁴¹ X. Γ.Χαρίτος, ό.π., σ.114.

Εκπαιδεύσεως και μετά γνωμάτευσιν του Γ. Επιθεωρητού των ιδιωτικών σχολείων και πρότασιν του Δ. Εκπαιδευτικού Συμβουλίου» (άρθρο 5 παρ.2).

- Οι τίτλοι σπουδών ορίζονται ισοδύναμοι των Ελληνικών δημοσίων σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως.
- *«Οι εγγραφόμενοι εις τα ξένα δημοτικά σχολεία μαθηταί, Έλληνες υπήκοοι δεν δύναται να μεταγραφώσιν εις τα δημόσια ή ιδιωτικά ελληνικά σχολεία, ουδέ να προσέλθωσιν εις κατατακτήριον ή απολυτήριον εξέτασιν (...) και οι τίτλοι των σπουδών των ουδεμίαν έχουσιν ισχύ εν των κρατεί» (άρθρο 8).*

Ιδιαίτερα το άρθρο 2 του Ν.4862/1931, που απαγόρευε τη φοίτηση *«παίδων Ελληνικής ιθαγενείας αμφοτέρων των φύλων εις ξένα σχολεία στοιχειώδους εκπαιδεύσεως, ως και νηπιαγωγεία»*, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Οι αντιδράσεις αυτές είχαν αρχίσει ήδη πριν τη ψήφιση του νόμου, όταν, μετά από σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ο τότε Υπουργός Παιδείας, Γεώργιος Παπανδρέου, έστειλε, στις 30 Αυγούστου 1930, επιστολή προς τα Ξένα Σχολεία με την οποία τα καλούσε να μην εγγράφουν πλέον μαθητές ελληνικής ιθαγένειας οι οποίοι δεν είχαν ακόμα αποκτήσει *«το απολυτήριον Ελληνικού εξαταξίου δημοτικού σχολείου»*. Τον Υπουργό επιδοκίμασαν η Γενική Συνομοσπονδία των Επαγγελματιών Ελλάδος, ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών αλλά και οργανώσεις των εκπαιδευτικών, ενώ έντονες διαμαρτυρίες υπήρξαν από τους καθολικούς επισκόπους Σύρου, Τήνου, Κέρκυρας και γενικά τον καθολικό κλήρο καθώς και από το διευθυντή του Λεόντειου Λυκείου και από τον ιταλικό θρησκευτικό τύπο.

Όσον αφορά τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών απαγορεύει τη διδασκαλία του μαθήματος σε αλλόθρησκους μαθητές. *«Εφόσον υπάρχει ικανός αριθμός ετερόδοξων μαθητών εν τω σχολείω διορίζεται ο ίδιος διδάσκαλος, έχων τα νόμιμα προσόντα, ομόδοξος αυτών δια την διδασκαλίαν του θρησκευτικού μαθήματος»* σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 6 παρ.1. Το άρθρο 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι τα ίδια αφορούν τόσο τα ξένα όσο και τα ελληνικά ετερόδοξα σχολεία.

Σε περίπτωση όσων δεν ακολουθήσουν τα όσα ορίζει ο Νόμος, το άρθρο 7 επιβάλλει τις αντίστοιχες ποινές, από επίπληξη, άρση άδειας λειτουργίας, φυλάκιση και χρηματική ποινή έως 10.000 δραχμών (άρθρο 7 παρ.5).

Η αντίδραση των Καθολικών δημιούργησε την εντύπωση ότι επρόκειτο για διάκριση σε βάρος των αλλόδοξων πληθυσμών της Ελλάδας. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στηρίζοντας τον Υπουργό του, τόνισε ότι η απόφαση της κυβέρνησής του

είχε «μόνον εθνικόν και ουδ' επ' ελάχιστον θρησκευτικόν χαρακτήρα». Η κυβέρνηση ήταν «διατεθειμένη να επιτρέψη την λειτουργίαν καθολικών ή ισραηλίτικων ή άλλου θρησκευματος σχολείων, φθάνει μόνον να είναι Ελληνικά σχολεία. Προσέθηκε δε ο κ. Βενιζέλος ότι η έννοια του Ελληνικού σχολείου είναι τόσον σαφής, ώστε να μη γεννώνται αμφιβολία. Το Ελληνικόν σχολείον πρέπει να έχει Έλληνας διδασκάλους και Ελληνικόν πρόγραμμα, να γίνεται δε Ελληνιστί η διδασκαλία. Υπό το αυτό πνεύμα η Κυβέρνησις θα προβήεις την εφαρμογήν των ληφθεισών αποφάσεων».¹⁴²

Στο συγκεκριμένο νόμο παρατηρείται μια προσπάθεια του ελληνικού κράτους να «ελληνοποιήσει» και να «εθνικοποιήσει» όλα τα εκπαιδευτήρια που βρίσκονταν στην επικράτειά του. Η στοιχειώδη εκπαίδευση, για την κυβέρνηση Βενιζέλου, θα πρέπει να είναι καθόλα ελληνική και η απόφασή για τα Ξένα σχολεία έχει μόνο εθνικό χαρακτήρα.

Αν γινόταν μια προσπάθεια να αναλυθούν οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση, ο φόβος για τη θρησκευτική ή εθνική επικυριαρχία ίσως ήταν η απάντηση. Η ιστορία άλλωστε της Ελλάδας το επιβεβαιώνει. Τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, θα μπορούσε να παρατηρηθεί πως το στοιχείο της θρησκευτικής ομοιογένειας είναι ιδιαίτερα έντονο στην Ελλάδα, ίσως ως κατάλοιπο της ετερότητας με τη πολυθρησκευτική, πολυγλωσσική και πολυεθνοτική Οθωμανική αυτοκρατορία. Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή όμως, η όψη της ετερότητας που κυριαρχεί στην Ελλάδα είναι η εθνική και με αφορμή το Ν. 4862/1931 αναδείχτηκε ο εθνικός χαρακτήρας της παντός είδους εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Την τελευταία έκθεση του θεσμού του «ειδικού Επιθεωρητού των ιδιωτικών και ξένων σχολείων», που θεσπίστηκε το 1926, επικαλείται ο Υπουργός Παιδείας για να δείξει ότι μόνο τρία από τα 46 τότε λειτουργούντα σχολεία εφάρμοζαν την κείμενη νομοθεσία για τη διδασκαλία των Θρησκευτικών, Ελληνικών, Γεωγραφίας και Ιστορίας, ενώ τα περισσότερα απ' αυτά επέμεναν σε «μεσαιωνικάς αντιλήψεις και συνήθειας». «Είναι ηλίου φαινότερον ότι καλλιέργεια του Εθνικού συναισθήματος ουδεμία γίνεται εις τα σχολεία ταύτα» υπογραμμίζει ο Υπουργός. Και σε άλλο σημείο της έκθεσης του γράφει: «οσονδήποτε αγρύπνως και αν προς τούτο επιτηρήται δεν είναι εις θέσιν να δώση παιδείαν Ελληνικήν το ξένον εκπαιδευτήριον». Ιδιαίτερα μετά

¹⁴² www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4 (πρόσβαση στις 20/08/14).

το 1922, το μέτρο για τα ξένα σχολεία, όπως τονίζει ο Υπουργός είναι αποκλειστικώς εθνικόν και δεν περιέχει ουδέ ίχνος προθέσεως μισαλλοδοξίας». ¹⁴³

Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι εκείνη την περίοδο στην Ελλάδα εκτός από τα καθολικά σχολεία (Γαλλικά και Ιταλικά) λειτουργούσαν και Γερμανικά και Αμερικάνικα. Στη εισηγητική έκθεση του Υπουργού Παιδείας προς τη Γερουσία, αναφέρεται ότι το 1930 στην Ελλάδα λειτουργούσαν 46 Ξένα Σχολεία με συνολικά 9.390 μαθητές. ¹⁴⁴

Ο νόμος αυτός αποσκοπούσε στο να βάλει μια ουσιαστική τάξη στο χάος που επικρατούσε στα σχολεία αυτά, όπως ήταν άλλωστε και η κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του 1929. Με την εφαρμογή του νόμου, έπαψαν να λειτουργούν πέντε ξένα σχολεία, καθώς 6.000 μαθητές τους διέκοψαν τη φοίτησή τους. Όμοια εικόνα παίρνουμε από την έκθεση του Στ. Τζουμελέα, σύμφωνα με τον οποίο προ της εφαρμογής του νόμου στα 46 ξένα σχολεία που λειτουργούσαν, φοιτούσαν 8.112 μαθητές, ενώ το σχολικό έτος 1931-32 που επήλθε η ελάττωση των σχολείων μειώθηκαν οι μαθητές κατά 5.816, δηλαδή σε ποσοστό 71%. ¹⁴⁵ Χιλιάδες παιδιά διεγράφησαν από τα Καθολικά σχολεία της χώρας καθώς υπήρχε κίνδυνος με τη φοίτησή τους σε αυτά, σύμφωνα με τα τότε δεδομένα να αλλοιωθεί το εθνικό τους φρόνημα.

Ο Στ. Τζουμελέας, Γενικός Επιθεωρητής των ιδιωτικών και ξένων σχολείων, στο βιβλίο που συνυπέγραψε μαζί με τον Π. Παναγόπουλο «*Η εκπαίδευση μας τα τελευταία 100 χρόνια*» και εκδόθηκε το 1933, αναφέρει χαρακτηριστικά πως ενώ πολλά ακούγονταν για τους διευθυντές των ξένων σχολείων και την απροθυμία τους να βοηθήσουν τους Επιθεωρητές που πήγαιναν να επιθεωρήσουν τα σχολεία τους, εκείνος δε συνάντησε ποτέ κάτι τέτοιο. Ως Γενικός Επιθεωρητής των ιδιωτικών και ξένων σχολείων, ο Στ. Τζουμελέας επιθεώρησε όλα τα ξένα σχολεία που λειτουργούσαν τότε και διαβεβαιώνει πως όλοι οι διευθυντές ανεξαιρέτως με μεγάλη προθυμία και ευγένεια του έδωσαν όλα τα απαραίτητα μέσα για να πράξει σωστά το έργο του.

Από την πλευρά της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ενδεικτικό ήταν το άρθρο του Παντελή Σ. Ρόκκου, αρχισυντάκτη του θρησκευτικού, κοινωνικού και οικογενειακού περιοδικού «Γρηγόριος ο Παλαμάς» το 1931, το οποίο σχολιάζει την έκθεση του

¹⁴³ www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4 (πρόσβαση στις 20/08/14).

¹⁴⁴ www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4 (πρόσβαση στις 20/08/14).

¹⁴⁵ Χ. Γ. Χαρίτος, όπ., σ.115.

γαλλικού κοινοβουλίου για τα γαλλικά σχολεία στο εξωτερικό. Αφού κατακρίνει όσα ειπώθηκαν για το θέμα αυτό στο Γαλλικό Κοινοβούλιο, ο συντάκτης τονίζει ότι η εν Ελλάδι παρουσία τους εξυπηρετεί μόνο «*τις παράνομες προπαγανδιστικές ενέργειες προσηλυτισμού τους*» και καταλήγει ότι «*τα μοναχικά τάγματα του Πάπα τα οποία υπό το προσωπείον της “politessse” αποβλέπουν τάχα εις την λεπτή και ευγενή ανατροφήν των Ελληνοπαίδων, ενώ οι σκοποί των ως αποδείχθη είναι προπαγανδιστικοί και μόνον τοιούτο, ζημάς πρόξενα γίνονται και παραίτια σκανδαλισμού των συνειδήσεων των τέκνων της Ορθοδόξου Εκκλησίας*».¹⁴⁶

Πλήθος διαμαρτυριών των καθολικών (Ιεραρχία, εκπαιδευτικές μοναχικές κοινότητες, οργανώσεις λαϊκών) προκάλεσε ο συγκεκριμένος νόμος, ιδιαίτερα στη Σύρο. Συμπαραστάτης τέτοιων διαμαρτυριών υπήρξε ο πανεπιστημιακός καθηγητής και μετέπειτα πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών Ερρίκος Σκάσσης καθώς και ο πρόεδρος της Ένωσης Καθολικών Σύρου Πέτρος Στεφάνου. Η Καθολική Ιεραρχία της Ελλάδας φοβούμενη την ανυπαρξία της καθολικής εκπαίδευσης στα λεγόμενα «ελληνικά» σχολεία (δηλαδή στα δημόσια), ανυπαρξία που μπορεί να αλλοιώσει την πατριωτική και θρησκευτική συνείδηση των μαθητών στην πιο τρυφερή τους ηλικία, ακριβώς δηλαδή ότι φοβάται και από την αντίθετη πλευρά η Ελληνική Κυβέρνηση και ο Τύπος, αποφασίζει να ετοιμάσει υπόμνημα προς τον Πρωθυπουργό Βενιζέλο.

Τα ξένα σχολεία που δε θα ευθυγραμμίζονταν με τη διευθέτηση της Ιεραρχίας θα έπρεπε να υπερασπιστούν την υπόθεσή τους μέσω των πρεσβειών των χωρών που υπάγονται (δηλαδή Γαλλία, Ιταλία). Η Ιεραρχία ετοίμασε Υπόμνημα στο οποίο ζητούσε «*να είναι απρόσκοπτη η εγγραφή των καθολικών ελληνοπαίδων στα καθολικά σχολεία εφόσον η διεύθυνση, το προσωπικό και η διδασκαλία είναι ελληνικά και αν πρόκειται για αλλοδαπά ξένα σχολεία, υπό τον όρο ότι σύντομα θα συμμορφώσουν το πρόγραμμά τους, ως προς τη στοιχειώδη εκπαίδευση, με τα όσα ορίζει η Κυβέρνηση*».¹⁴⁷

Ο «*εν Ελλάδι αντικαθολικός διωγμός*» όπως κυκλοφόρησε πρωτοσέλιδα η μοναδική καθολική εφημερίδα «Καθολική» στις 26 Οκτωβρίου 1930, απηχεί την άποψη ότι η Κυβέρνηση είναι εναντίον των καθολικών. Θα ήταν ορθότερο ίσως να αποσαφηνιστεί ότι η Κυβέρνηση ήταν εναντίον των ενωτικών καθολικών (Ουνίτες) και της «εθνικιστικής προπαγάνδας» που θεωρείτο ότι ορισμένοι αλλοδαποί μοναχοί εκπαιδευτικοί (Γάλλοι και Ιταλοί) έπρατταν.

¹⁴⁶ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.65.

¹⁴⁷ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παπιάς, ό.π., σ.67.

Ο Ε.Σκάσσης, διευθυντής του Λεοντείου Λυκείου της Αρχιεπισκοπής των Καθολικών της Αθήνας, προσφεύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο και γνωμοδοτεί ότι *«οι Καθολικοί μπορούν να έχουν τα διά τους εκπαιδευτικά ιδρύματα χωρίς όμως το δικαίωμα εγγραφής ορθοδόξων μαθητών σε όσα εξ' αυτών ανήκουν στη πρωτοβάθμια παιδεία»*.¹⁴⁸ Για την κατάργηση αυτού του μέτρου διαμαρτυρήθηκαν και ορθόδοξοι γονείς οι οποίοι ήθελαν τα παιδιά τους να φοιτήσουν στα σχολεία των καθολικών αδελφών.

Το μόνο που πέτυχαν οι καθολικοί Ιεράρχες ήταν η εγγραφή των καθολικών ελληνοπαίδων στα καθολικά σχολεία τα οποία έχουν ελληνική διοίκηση και διδάσκουν ελληνικά και η εγγραφή καθολικών παιδιών στα ίδια σχολεία τα οποία δε διαθέτουν ελληνική διοίκηση και προσωπικό αλλά δεσμεύονται να αποκτήσουν το ταχύτερο δυνατό.

Όσον αφορά την ισοτιμία ξένων σχολείων και ελληνικών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων ο νόμος 3578 καθορίζει τις προϋποθέσεις. Η αναγνώριση της ισοτιμίας χορηγείται από το Υπουργείο Παιδείας και μετά από γνωμάτευση του Γενικού Επιθεωρητού των ιδιωτικών σχολείων και πρόταση του Διοικητικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. Τότε οι τίτλοι σπουδών είναι ισότιμοι.

Το 1933 ψηφίζεται ο νόμος 5754 για τα ιδιωτικά σχολεία που ρύθμιζε κατά κύριο λόγο τα εργασιακά προβλήματα των ιδιωτικών εκπαιδευτικών. Το 1934 στην έκθεση πεπραγμένων του υπουργείου Παιδείας σημειώνεται ότι *«Δια συστηματικού ελέγχου των ξένων και ιδιωτικών σχολείων υπό των κατά τόπους επιθεωρητών μέσης και δημοτικής εκπαίδευσεως ήρθη η άδεια παρά ξένων σχολείων, μη λειτουργούντων κατά τους σχετικούς νόμους, και επεβλήθησαν εις 20 ιδιωτικά ξένα και ημέτερα πρόστιμα ποικίλοντα από 500700 δραχμών»*. Ωστόσο τα ποσοτικά δεδομένα δεν φαίνεται να επαληθεύουν την έκθεση του υπουργείου για την άρση των αδειών. Την περίοδο αυτή ανοίγει και σχετική συζήτηση για τα ιδιωτικά σχολεία και για την προοπτική η «παιδεία να μετατραπεί σε ιδιωτική».

Το οριστικό πλαίσιο λειτουργίας των ξένων σχολείων καθορίστηκε επί δικτατορίας Μεταξά, με τον Αναγκαστικό Νόμο 818/1937 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμου 3878 περί ιδιωτικών σχολείων κλπ.». Οι σημαντικότερες διατάξεις του νόμου ορίζουν ότι *«την άδειαν (...) ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου δύναται οπωσδήποτε να ανακαλέση κατά την απόλυτον κρίσιν αυτού ο Υπουργός θρησκευμάτων*

¹⁴⁸ Μ. Φιλιππούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.70.

και Εθνικής Παιδείας» και «Διευθονταί των ιδιωτικών Γυμνασίων δύνανται να διορίζονται προτάσει του οικείου Εποπτικού Συμβουλίου Μ. Εκπαιδύσεως δια πράξεως του Υπουργού, πλην των κατά τας κείμενος διατάξεις κεκτημένων τα απαιτούμενα προσόντα, οίτινες προτιμώνται, και συνταξιούχοι φιλόλογοι (...)».¹⁴⁹

Το 1940 δημοσιεύεται ο Αναγκαστικός Νόμος 2545 όπου θα ρυθμίσει τα πλαίσια λειτουργίας της ιδιωτικής εκπαίδευσης και για τα δεδομένα της εποχής θα χαρακτηριστεί επαρκής. Πιο συγκεκριμένα:

- Ως ιδιωτικά σχολεία ορίζονται «τα αντίστοιχα προς δημόσια σχολεία στοιχειώδους ή μέσης εκπαίδευσεως ιδρυόμενα και συντηρούμενα υπό φυσικών ή νομικών προσώπων».
- Τα ιδιωτικά σχολεία «έχουν την αυτήν οργάνωσιν ως και τα αντίστοιχα δημόσια σχολεία και ακολουθούν το εν τούτοις εκάστοτε ισχύον ωρολογιον και αναλυτικον πρόγραμμα. Παρέκκλισις από του ισχύοντος προγράμματος δύναται να επιτροπή δι ειδικής αδείας χορηγούμενης δι Υπουργικής αποφάσεως μετά σύμφωνον γνώμην του Α.Σ.Ε.».
- Η άδεια ίδρυσης ιδιωτικού σχολείου δίνονταν μόνο σε όσους είχαν τα προσόντα να διοριστούν στη δημόσια στοιχειώδη (για ίδρυση δημοτικού σχολείου), στη μέση (για ίδρυση σχολείων μέσης εκπαίδευσης).
- Τέλος καθιερώνει τη μονιμότητα των ιδιωτικών εκπαιδευτικών, και δέχεται ως λόγους απόλυσης αυτούς που ισχύουν για τους εκπαιδευτικούς της δημόσιας εκπαίδευσης.¹⁵⁰

Οι παραπάνω νόμοι συμπληρώθηκαν και με νεότερα νομοθετήματα, δηλαδή τους Αναγκαστικούς Νόμους 1461/1942 και 881/1943 (ο οποίος καθορίζει το χαρακτήρα της ιδιωτικής εκπαίδευσης κατά τρόπο θετικό και αναγνωρίζει «ως λειτούργημα» το έργο των ιδιωτικών εκπαιδευτικών) και 516/1948.

Από το 1950 ως τις μέρες μας έχουν τεθεί σε εφαρμογή τρία βασικά νομοθετήματα αναφορικά με την ιδιωτική εκπαίδευση. Το νομοθετικό διάταγμα 3855/1958 μεταξύ άλλων αποφάσεων που αφορούσαν την ιδιωτική εκπαίδευση ρύθμιζε και την εργασιακή σχέση των ιδιωτικών εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα με το συγκεκριμένο νόμο:

¹⁴⁹http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

¹⁵⁰http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

- Αναγνωρίζεται η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης και δεν «υπάρχει ζήτημα καταργήσεως ή περιορισμού της». Αποψη της Επιτροπής Παιδείας του 1958 είναι ότι τα ιδιωτικά σχολεία πρέπει να «παραμείνουν και εις το μέλλον και καθήκον έχει η Πολιτεία να μεριμνήση δια την καλύτεραν εκπλήρωσιν της εκπαιδευτικής των αποστολής» (άρθρο 1).
- Οι προϋποθέσεις για την ίδρυση ιδιωτικών σχολείων αυξάνονται «εις τρόπον ώστε να ικανοποιούνται πλήρως οι όροι υγιεινής και συγχρόνου παιδαγωγικής. Αι απαιτήσεις του νόμου πρέπει να είναι αυστηρότεροι δια τον δεύτερον κύκλον γυμνασιακών σπουδών, διότι επιβάλλεται ν' ανυψωθεί το μορφωτικόν επίπεδον των φοιτώντων εις τα σχολεία του κύκλου τούτου μαθητών» (άρθρο 2).
- Ο περιορισμός που ίσχυε για την ίδρυση «περισσοτέρων του ενός σχολείων εν τη πόλει παρά του αυτού φυσικού προσώπου να επεκταθή και εις τα νομικά πρόσωπα, διότι η συγκέντρωσις των ιδιωτικών σχολείων εις χείρας ολίγων ατόμων θα ανέκοπτε την δραστηριότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και θα κατέληγε, δι έλλειψιν ανταγωνισμού, εις πτώσιν της μορφωτικής στάθμης αυτών προς ζημίαν της αγωγής των μαθητών» κ.α..

Στο Σύνταγμα του 1952 περιλαμβάνονταν διάταξη σύμφωνα με την οποία «Επιτρέπεται, κατόπιν αδείας της αρχής, εις ιδιώτας μη εστερημένους των πολιτικών δικαιωμάτων και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους».¹⁵¹

Στο νομοσχέδιο που ήταν να καταρτιστεί το 1959 θα αναφέρεται ότι «τα ιδιωτικά σχολεία υφ' ην έννοιαν νοεί ταύτα ο παρών νόμος, δεν θεωρούνται, ως αϊ λοιπαί εν τω Κρατεί επιχειρήσεις μορφής τύπου των εμπορικών επαγγελματικών και εν γένει βιοτεχνικών επιχειρήσεων του Κράτους, αλλά σχολικοί οργανισμοί, αποσκοπουντες την ηθικήν και πνευματικήν ανάπτυξιν της Κοινωνίας».¹⁵² Το νομοσχέδιο αυτό, αλλά και τα άλλα που θα ακολουθήσουν ως το 1962, δεν θα φτάσουν στο Κοινοβούλιο για συζήτηση και ψήφιση.

Το επόμενο νομοθέτημα, ο Ν. 651/1970 της Δικτατορίας όριζε μεταξύ άλλων ότι «τα ιδιωτικά σχολεία λειτουργούντα κατά τρόπο άρτιον τουλάχιστον επί μιαν

¹⁵¹http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/8/2014).

¹⁵²http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/8/2014).

*σχολικήν οκταετίαν δύναται να αναγνωρίζονται ως ισότιμα προς τα δημόσια».*¹⁵³ Έτσι την περίοδο αυτήν ένας μεγάλος αριθμός ιδιωτικών σχολείων γίνονται ισότιμα με τα δημόσια. Σε σχετική με τα ξένα σχολεία εισήγηση της ειδικής επιτροπής παιδείας, η οποία συγκροτήθηκε το 1971, αναφέρεται χαρακτηριστικά: *«Τα λειτουργούντα βάσει ειδικών διατάξεων προνομιακής μεταχειρίσεως ιδιωτικά σχολεία ξένης ιδιοκτησίας, εις τα οποία φοιτούν αποκλειστικώς ελληνοπαίδες, και μάλιστα ιθυνούσης τάξεως, πρέπει να υπαχθούν εις την περί ιδιωτικής εκπαίδευσως νομοθεσία (...) δια λόγους ίσης μεταχειρίσεως προς τα ιδιωτικά σχολεία ημεδαπής ιδιοκτησίας (...)».*¹⁵⁴

Στο Σύνταγμα του 1975 αντικαταστάθηκε ο όρος «ιδιωτικά εκπαιδευτήρια» με τον όρο «σχολεία μη ανήκοντα εις το Κράτος», γεγονός που αφαιρούσε από το τομέα της εκπαίδευσης το χαρακτήρα της ιδιωτικής οικονομικής επιχείρησης. Βέβαια σε συνδυασμό με τη βασική θέση του άρθρου 16 του Συντάγματος ότι «η παιδεία αποτελεί βασικήν αποστολήν του Κράτους», τα «σχολεία μη ανήκοντα εις το Κράτος» θεωρούνται ως προσωρινή ανοχή, που επιβάλλονταν από τη συγκεκριμένη οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.

Ο Νόμος 682/1977 για τη ιδιωτική εκπαίδευση στηρίζεται στις αντιλήψεις που διαμορφώθηκαν την προηγούμενη εικοσαετία (1957-1977), οι οποίες θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα ακόλουθα: η ιδιωτική εκπαίδευση είναι μέρος του κρατικού εκπαιδευτικού μηχανισμού και οφείλει να περιφρουρηθεί εκπαιδευτικός της χαρακτήρας, η εποπτεία ασκείται από τα εποπτικά όργανα του Υπουργείου Παιδείας και τέλος οι μαθητές των ιδιωτικών σχολείων πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα με τους μαθητές των δημοσίων. Η Πολιτεία ορίζει πλέον ότι τα ιδιωτικά σχολεία είναι όμοια με τα δημόσια σχολεία, ενώ δίνει και τη δυνατότητα ιδρύσεως πειραματικών ιδιωτικών σχολείων με σκοπό την πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων και νέων μεθόδων διδασκαλίας.

Συμπερασματικά μπορούμε να καταλήξουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους η ιδιωτική εκπαίδευση συνυπάρχει με τη δημόσια. Αυτή θεμελιώθηκε με την εκπαιδευτική δράση των ιεραποστολών (αρχικά) και την ένταξη ενός δικτύου σχολείων στην Ελλάδα το οποίο προερχόταν από την ελληνική αστική τάξη της διασποράς. Η ύπαρξή της δεν αμφισβητήθηκε

¹⁵³ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.73.

¹⁵⁴ Μ. Φιλιπούσης- Μ. Παππάς, ό.π., σ.73.

παρά μόνο τη μεταπολεμική περίοδο, όπου κοινωνικοί και πολιτικοί φορείς επεδίωξαν την κατάργησή της.

Η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης αναγνωρίζεται και κατοχυρώνεται Συνταγματικά, με διάταξη που παρέμενε σταθερή για πολλά χρόνια και μόνο το Συνταγματικό κείμενο του 1975 παρουσιάζεται μια διαφοροποίηση στον ορισμό της. Η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης δικαιολογείται, από τους φορείς και τους υποστηρικτές της, με βασικό επιχείρημα τις ελλείψεις της δημόσιας εκπαίδευσης. Και έτσι εκτείνεται σ' όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και τύπους σχολείων εκτός από την ανώτατη εκπαίδευση. Μέχρι το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, «απευθύνονταν» κυρίως στους γόνους της αστικής τάξης, της στενά οριζόμενης ως κυρίαρχης. Στη μεταπολεμική περίοδο όμως «απευθύνεται» και σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα.

2.2 Η Θρησκευτική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η έννοια της θρησκευτικής εκπαίδευσης εισάγεται για πρώτη φορά στους σκοπούς του Δημοτικού Σχολείου, με το Ν. 309/1976, κατά τρόπο όμως άχρωμο και ουδέτερο, αφού απλώς ορίζεται ότι σκοπός του –μεταξύ άλλων- είναι «...να αφυπνίση την ηθική συνείδησιν (των μαθητών) και να θέσει τας βάσεις της θρησκευτικής, ηθικής και ανθρωπιστικής αγωγής αυτών» (άρθρο 11.1).¹⁵⁵ Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο η διατύπωση περί θρησκευτικού φρονήματος έχει κάπως εντονότερη εννοιολογική φόρτιση, με στόχο τη διάπλαση «ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών». Όσον αφορά το Νηπιαγωγείο, ο ίδιος νόμος αποφεύγει κάθε αναφορά στη θρησκευτική αγωγή. Έτσι λοιπόν προκύπτει ρητά η βούληση του κοινού νομοθέτη για την ταύτιση –ή έστω για την στενή διασύνδεση- της «ανάπτυξης της θρησκευτικής συνείδησης» με τη διάπλαση ορθόδοξης χριστιανικής συνείδησης.

Αισθητά αποκλίνουσα, σε σχέση με την προηγούμενη, υπήρξε η νομοθετική πρόσληψη της συνταγματικής επιταγής του άρθρου 16.2 κατά τη θεσμική μεταρρύθμιση του 1985. Ο Ν. 1566/1985 διασυνδέει ευθέως την «ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης» με την «επικρατούσα θρησκεία». Τη νομοθετική οριοθέτηση της «ανάπτυξης της θρησκευτικής συνείδησης» από τον εν λόγω νόμο ολοκληρώνει ο επί μέρους –κατά βαθμίδα και κύκλο- προσδιορισμός των σκοπών της εκπαίδευσης (άρθρο 3.1 για το νηπιαγωγείο, 4.1.ε για το δημοτικό, 5.1.α για το Γυμνάσιο και 6.2.β για το Λύκειο).

¹⁵⁵ Γ. Σωτηρέλης, *Θρησκεία και εκπαίδευση κατά το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση. Από τον κατηχισμό στην πολυφωνία*, σ.33.

Η απαλλαγή των μη ορθόδοξων μαθητών από την θρησκευτική διαπαιδαγώγηση στο σχολείο δεν έχει αποτελέσει κατά τη μεταδικτατορική περίοδο αντικείμενο συγκεκριμένων νομοθετικών ρυθμίσεων. Το όλο ζήτημα αντιμετωπίστηκε ευκαιριακά, αποσπασματικά και μάλλον πρόχειρα, με οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας στις οποίες γίνεται επίκληση των γενικών ρυθμίσεων του Συντάγματος και της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, αλλά και των λύσεων που είχαν δοθεί υπό την προϊσχύουσα του Συντάγματος του 1975 έννομη τάξη. Πιο συγκεκριμένα, οι «*μαθητές που ανήκουν σε άλλο δόγμα ή θρήσκευμα απαλλάσσονται από την παρακολούθηση του μαθήματος των Θρησκευτικών και δεν βαθμολογούνται σε αυτό*»¹⁵⁶. Εφόσον υπάρχει δε ικανός αριθμός ετερόδοξων μαθητών στο σχολείο ορίζεται νέος δάσκαλος, έχων τα νόμιμα προσόντα και ομόδοξος, για τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, το κήρυγμα και τον εκκλησιασμό σύμφωνα με τα εδάφια 3 και 4 του άρθρου 3 του Ν. 4397.

Τη θρησκευτική αγωγή συμπληρώνουν ο εκκλησιασμός και η προσευχή, που αποτελούν κατά κανόνα αντικείμενα ειδικών εγκυκλίων του Υπουργείου Παιδείας. Τα παραπάνω ζητήματα ρυθμίζονται κατά βάση με εγκύκλιο του 1977, που εκδόθηκε «*εξ αφορμής ερωτημάτων που τέθηκαν στο Υπουργείο Παιδείας από Εκκλησιαστικές Αρχές, γονείς μαθητών και διευθυντές σχολείων*», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά.¹⁵⁷ Ακολουθούν και άλλες εγκυκλίοι –κυρίως μετά από παρεμβάσεις των εκκλησιαστικών αρχών- οι οποίες όμως απλώς παραπέμπουν στην αρχική. Παρά το μη δεσμευτικό χαρακτήρα των εγκυκλίων, ο εκκλησιασμός και η προσευχή προβάλλονται συχνά στη σχολική πράξη ως επιτακτικό καθήκον. Την κατηχητική αυτή λογική καταβάλλουν προσπάθεια οι καθηγητές να την επεκτείνουν και εκτός σχολείου (Κυριακές και άλλες γιορτές). Προσπάθεια που διευρύνεται και επισφραγίζεται με τη νέα εγκύκλιο του 1981.

Η διενέργεια καθημερινής προσευχής, ο τακτικός εκκλησιασμός «*κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα*» τρεις φορές κατ' έτος καθώς και ο έκτακτος ο οποίος επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του συλλόγου διδασκόντων ορίζονται με τα Προεδρικά διατάγματα 390, 392 και 393 της 11.11.1990 για την «*οργάνωση και λειτουργία*» των Δημοτικών Σχολείων, των Λυκείων και των Γυμνασίων αντίστοιχα.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Άρθρο 24.6 του Π.Δ. 392/1990 και του 21.6 του Π.Δ. 393/1990

¹⁵⁷ Γ. Σωτηρέλης, ό.π., σ.64.

¹⁵⁸ Γ. Σωτηρέλης, ό.π., σ.68.

Η θρησκευτική ελευθερία που εξασφαλίζει το άρθρο 13 του Συντάγματος είναι απαραβίαστη. Κανένας μαθητής δεν μπορεί να υποχρεωθεί σε προσευχή και εκκλησιασμό διαφορετικής θρησκείας ή δόγματος. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται και οι μαθητές επιβάλλεται να απαλλάσσονται.

Κάθε ετερόδοξος, ετερόθρησκος, άθρησκος ή άθεος μαθητής έχει το δικαίωμα να μην παρακολουθήσει το μάθημα των Θρησκευτικών και να μην συμμετάσχει στην προσευχή ή τον εκκλησιασμό σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδος. Σύμφωνα με την εγκύκλιο Γ2/61723/13.6.2002 του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για το ζήτημα της απαλλαγής από το μάθημα των θρησκευτικών, ορίζεται ότι «η απαλλαγή αυτή πρέπει να στηρίζεται σε δήλωση του ίδιου του μαθητή αν είναι ενήλικος ή των γονέων του αν είναι ανήλικος στην οποία θα αναφέρει ότι δεν είναι Χριστιανός Ορθόδοξος, χωρίς να είναι υποχρεωτική η αναφορά του θρησκέυματος στο οποίο ανήκει. Σε περίπτωση απαλλαγής του μαθητή από την παρακολούθηση του μαθήματος των θρησκευτικών, στη θέση «θρήσκευμα» στον Απολυτήριο Τίτλο δεν υπάρχει λόγος αναγραφής ενδείξεως».¹⁵⁹

Οι απαλλασσόμενοι από το μάθημα των Θρησκευτικών δεν θα απουσιάζουν από το σχολείο κατά τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος, αλλά πρέπει να εξασφαλισθεί η παραμονή τους εκτός της αίθουσας διδασκαλίας κατά τη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας. Εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας ορίζει ότι «Η απασχόλησή τους εκτός της αίθουσας μπορεί να γίνεται με την επίβλεψη δασκάλου που δεν διδάσκει στο τμήμα του κατά την ώρα αυτή (εφόσον βεβαίως υπάρχει τέτοια δυνατότητα) ή την παραμονή τους σε άλλο τμήμα ή τάξη, όπου διδάσκεται διαφορετικό μάθημα. Επίσης, εφόσον οι λειτουργικές ανάγκες το επιτρέπουν, είναι δυνατόν να διαμορφώνεται το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου με τρόπο ώστε τα Θρησκευτικά στις τάξεις που φοιτούν μη ορθόδοξοι μαθητές να διδάσκονται την τελευταία διδακτική ώρα, για να μπορούν οι μαθητές αυτοί να αποχωρούν από το σχολείο, ύστερα από υποβολή σχετικής δήλωσης των γονέων τους».¹⁶⁰

Κατά τη διάρκεια της προσευχής θα παρευρίσκονται χωρίς να συμμετέχουν αλλά τηρώντας απόλυτη ησυχία και σεβασμό προς τους μαθητές που προσεύχονται. Τέλος, όσον αφορά τον εκκλησιασμό μπορούν να απουσιάζουν καθώς ο διευθυντής

¹⁵⁹ <http://users.sch.gr/efstratiou/GYMNASIO/apallages/urhskeytika.htm> (πρόσβαση στις 21/04/14).

¹⁶⁰ <http://users.sch.gr/efstratiou/GYMNASIO/apallages/urhskeytika.htm> (πρόσβαση στις 21/04/14).

είναι υποχρεωμένος να ειδοποιεί τους μαθητές και κατ' επέκταση τους γονείς από την προηγούμενη.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τις απαλλαγές αυτές, σύμφωνα με το Υπουργείο, είναι οι γονείς/κηδεμόνες να καταθέσουν στο σχολείο γραπτή δήλωση από την οποία θα προκύπτει ότι τόσο οι ίδιοι όσο και τα παιδιά τους ακολουθούν άλλο δόγμα ή αίρεση.¹⁶¹

Οι αλλόδοξοι μαθητές, Ρωμαιοκαθολικοί και Προτεστάντες, έχουν τη δυνατότητα διδασκαλίας ιδιαίτερου ομολογιακού θρησκευτικού μαθήματος σύμφωνα με το άρθρο 14, παρ. 17 του Ν. 1566/85. Οι αλλόθρησκοι μαθητές στα δημόσια σχολεία της χώρας δεν διδάσκονται ιδιαίτερο μάθημα Θρησκευτικών σύμφωνα με τη θρησκεία τους, παρεκτός των Ελλήνων μουσουλμανοπαίδων στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης.

Το μάθημα των Θρησκευτικών έχει αλλάξει αρκετές φορές έως σήμερα, βάσει των γενικών προδιαγραφών και του εκάστοτε αναλυτικού προγράμματος σπουδών. Οι μεταβολές αυτές αφορούν τόσο τη διάρθρωση της διδακτέας ύλης όσο και το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία. Η ένταση του κατηχητισμού εμφανίζεται συχνά κυμαινόμενη, όχι μόνον από βαθμίδα σε βαθμίδα και από τάξη σε τάξη, αλλά και από βιβλίο σε βιβλίο. Βασικό και πάγιο χαρακτηριστικό της διδακτέας ύλης είναι η συνεχής και εμφατική προσπάθεια «μύησης» σε κάποιες θρησκευτικές «αλήθειες» που μεταδίδονται κατά τρόπο «αξιωματικό και απόλυτο».¹⁶² Στόχος είναι «ο μαθητής να προκαλείται σε μία μέθεξη...», ώστε να «μυσταγωγηθεί και όχι απλά να μάθει...».¹⁶³ Αρκεί μια πρόχειρη περιοδολόγηση και αξιολόγηση των σχολικών εγχειριδίων, όχι μόνο από θρησκευτική σκοπιά, για να αναδειχθούν οι ουκ ολίγες χειραγωγικές τους κραυγαλεότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η κατά κανόνα μονομερής, μακριά από ενημερωτική και προπάντων κριτική παρουσίαση, αντιμετώπιση βασικών θεσμών ή νομικών και ηθικών ζητημάτων όπως, ο γάμος, η οικογένεια, ο έρωτας, η άμβλωση, ... στα βιβλία όλων των βαθμίδων.

Το μάθημα των θρησκευτικών, σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο για την εκπαίδευση (Ν.1566/85) διδάσκει υποχρεωτικά, έστω και διευρυμένα και με ανοικτούς ορίζοντες, την ορθόδοξη χριστιανική πίστη της Εκκλησίας, επομένως για πολλούς έχει κατηχητικό χαρακτήρα, είναι μονοφωνικό ως εκ της φύσεώς του και,

¹⁶¹ Γ. Σωτηρέλης, ό.π., σ.142.

¹⁶² Γ. Σωτηρέλης, ό.π., σ.55.

¹⁶³ Γ. Σωτηρέλης, ό.π., σ.57.

συνεπώς, δεν ανταποκρίνεται στην ανάγκη μιας ελεύθερης πλουραλιστικής δημοκρατικής κοινωνίας. Ο Νόμος 1566/85 (στα άρθρα 1,1, 6,2 και 14,17) θέτει ως κύριο σκοπό της εκπαίδευσης *«τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και καθολικού ανθρώπου σε σχέση» μεταξύ άλλων, και «με την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση».*

Οι υποστηρικτές του ομολογιακού χαρακτήρα του μαθήματος προσφεύγουν συνήθως στη συνταγματική κατοχύρωσή του, επικαλούμενοι το άρθρο 3 περί *«επικρατούσης θρησκείας»* και το άρθρο 16 παράγραφος 2 περί *«αναπτύξεως της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως»* για το σκοπό της παιδείας. Η μεγάλη θρησκευτική ομοιογένεια του ορθόδοξου πληθυσμού στην Ελλάδα, αλλά και ο ισχυρισμός ότι η Ορθοδοξία αποτελεί συστατικό παράγοντα του ελληνικού έθνους φαίνεται πως είναι τα κύρια επιχειρήματά τους. *«Η επικρατούσα θρησκεία εις την Ελλάδα είναι η της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού, πάσα δε άλλη θρησκεία είναι ανεκτή και τα της λατρείας αυτής τελούνται ακωλύτως υπό την προστασίαν των νόμων, απαγορευομένου του προσηλυτισμού και πάσης άλλης επεμβάσεως κατά της επικρατούσης θρησκείας»*, ορίζει το άρθρο 1 του Συντάγματος του 1844. Η ίδια διάταξη συμπεριελήφθη και στα επόμενα Συντάγματα των ετών 1864, 1911 και 1952, ενώ το Σύνταγμα του 1975 ήταν εκείνο από το οποίο για πρώτη φορά απαλείφθηκε η φράση *«(...)και πάσης άλλης επεμβάσεως κατά της επικρατούσης θρησκείας»*. Υποστηρίζεται βέβαια ότι *επικρατούσα* θρησκεία δεν σημαίνει «κρατική θρησκεία» και ότι *επικρατούσα* θρησκεία είναι εκείνη στην οποία πιστεύει ο μεγαλύτερος αριθμός πιστών και γι' αυτό αποτελεί την επίσημη θρησκεία του κράτους. Η επιλογή του όρου *επικρατούσα* έναντι του όρου *επίσημη* παρουσιάζει την διάταξη του άρθρου 3 λιγότερο δεσμευτική, εφόσον έτσι το άρθρο 3 αποκτά έναν οιονεί διαπιστωτικό χαρακτήρα βάσει κριτηρίων πλειοψηφίας.

Από την άλλη πλευρά, οι επικριτές του ομολογιακού μαθήματος ερμηνεύουν διασταλτικά τις παραπάνω συνταγματικές επιταγές και μάλιστα σε συνδυασμό με το άρθρο για το απαραβίαστο της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης και την ανεξιθρησκία στην Ελλάδα. Το δικαίωμα απαλλαγής από αυτό κάθε μαθητή, που απλώς το επιθυμεί, απορρέει από τον *«δεδομένο κατηχητικό και, συνεπώς, μονόπλευρο χαρακτήρα του μαθήματος αυτού»* και μάλιστα ασχέτως προς το ότι ο χαρακτήρας αυτός θεωρείται *«σύμφωνος προς το Σύνταγμα»*.

Οι σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας είναι ίσως τελικά ένας άλλος κρίσιμος παράγοντας για τη φυσιογνωμία και τη θέση του θρησκευτικού μαθήματος στην ελληνική εκπαίδευση. Για πολλούς είναι αρκετά διαδεδομένη η αντίληψη ότι το

θρησκευτικό μάθημα είναι η πιο προωθημένη έπαλξη του καθηγητικού έργου της Εκκλησίας στην ελλαδική κοινωνία. Η θέση αυτή εξηγεί και τις κατά καιρούς δηλώσεις ή και πιέσεις της Εκκλησίας κατά της αλλαγής του ομολογιακού χαρακτήρα του μαθήματος και της μετατροπής του σε θρησκευιολογικό. Από την πλευρά της η Πολιτεία φαίνεται μέχρι τώρα τουλάχιστον ότι προτιμά η ίδια να διαχειρίζεται πλήρως το μάθημα, όποιο χαρακτήρα κι αν έχει αυτό, για να μπορεί να το ελέγχει καλύτερα.

Στο πλαίσιο των ισχυουσών ρυθμίσεων της θρησκευτικής εκπαίδευσης, είναι η δυνατότητα όσων γονέων επιθυμούν, να επιλέγουν άλλον θρησκευτικό προσανατολισμό για τα παιδιά τους, αποστέλλοντάς τα σε ιδιωτικά σχολεία. Η δυνατότητα αυτή θεωρείται ως συμπληρωματική «θετική» εκδήλωση του «δικαιώματος θρησκευτικής εκπαίδευσης», συναρτάται όμως στενά και με την ελευθερία ίδρυσης ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων (πλην των πανεπιστημιακών), που κατοχυρώνεται στο άρθρο 16.8 του Συντάγματος. Κάθε γονιός έχει το δικαίωμα να αναπτύξει μια θρησκευτική συνείδηση για το παιδί του διαφορετική από την ορθόδοξη χριστιανική. Σε αντιδιαστολή με την ιδιωτική εκπαίδευση, στη δημόσια ισχύουν οι προαναφερθείσες απαλλαγές.

ΜΕΡΟΣ 2^ο:

3.1 Ερευνητικό ερώτημα και υποθέσεις εργασίας

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει την ιδιαιτερότητα των ελληνογαλλικών σχολείων, όσον αφορά τη γλώσσα και τη θρησκεία. Μελετώνται οι διαφορές τους από τα ελληνόγλωσσα σχολεία, οι εκπαιδευτικές πρακτικές που ακολούθησαν στην πορεία των χρόνων, καθώς και τις πολιτικές διακρίσεων που μπορεί να παρατηρήθηκαν από τους ίδιους τους απόφοιτους. Τέλος, η έρευνα εστιάζει στις προκαταλήψεις που ακολουθούν τα εν λόγω σχολεία από την υπόλοιπη κοινωνία. Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός έγιναν συνεντεύξεις με απόφοιτους και καθηγητές των σχολείων αυτών, αφού μελετήθηκε η ιστορική τους διαδρομή.

3.2 Η Ημι-δομημένη Συνέντευξη

Η παρούσα έρευνα είναι ποιοτική. Αυτή η κατηγορία της έρευνας έχει ως χαρακτηριστικά την ευέλικτη δομή, τη διαμόρφωση του θέματος κατά την εξέλιξη της έρευνας και τη μελέτη μικρού αριθμού περιπτώσεων. Στοχεύει στην περιγραφή, ανάλυση, ερμηνεία και κατανόηση σε βάθος των κοινωνικών φαινομένων, καταστάσεων και ομάδων απαντώντας κυρίως στα ερωτήματα «πως» και «γιατί». Η ποιοτική έρευνα διερευνά στην ουσία τα αίτια, τις συσχετίσεις και τις συνέπειες του φαινομένου προς μελέτη και δεν έχει ως στόχο την απλή αναγωγή τους σε μετρήσιμες ποσότητες.

Η συνέντευξη αποτελεί ίσως την πιο διαδεδομένη μέθοδο συλλογής/ παραγωγής ποιοτικού υλικού και πληροφοριών στις κοινωνικές επιστήμες. Με τη συνέντευξη, είναι δυνατό να ερευνηθούν με περισσότερες λεπτομέρειες αλλά και σε βάθος κάποιες πτυχές που δε «συλλαμβάνονται» με το ερωτηματολόγιο. Ο ερευνητής υποβάλλει στον ερωτώμενο μια σειρά από ερωτήσεις στις οποίες καλείται να απαντήσει. Αυτό που ενδιαφέρει τον ερευνητή είναι να ανακαλύψει τι σκέφτεται ο ερωτώμενος σε σχέση με κάποιο θέμα. Στη συνέχεια ο ερευνητής συγκρίνει τις γνώμες και τις απόψεις των ερωτώμενων, ομαδοποιεί τις απαντήσεις και εξάγει τα συμπεράσματά του.

Ανάλογα με το βαθμό δόμησης της συνέντευξης, δηλαδή το βαθμό τυποποίησης της από τον ερευνητή, διακρίνουμε τρία είδη συνέντευξης:

- την αυστηρά δομημένη ή κατευθυνόμενη, που βασίζεται σε ένα αυστηρά προκαθορισμένο σύνολο ερωτήσεων το οποίο τίθεται με τον ίδιο ενιαίο τρόπο σε όλους τους ερωτώμενους,
- την ημι-κατευθυνόμενη/ ημί-δομημένη, που χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων αλλά παρουσιάζει πολύ περισσότερη ευελιξία ως προς την σειρά των ερωτήσεων, ως προς τη τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο και ως προς την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση,
- και την ελεύθερη συνέντευξη, που χαρακτηρίζεται από την απουσία προκαθορισμένων ερωτήσεων και βασίζεται σε θεματικές περιοχές πάνω στις οποίες αναπτύσσεται η αλληλεπίδραση μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου.

Πραγματοποιήθηκε συνέντευξη σε βάθος (in depth interview). Στον τύπο αυτόν συνέντευξης ο ερευνητής κατευθύνει τον ερωτώμενο σε βασικά θέματα αλλά ο ερωτώμενος αναπτύσσει τις σκέψεις και τις απόψεις του ελεύθερα και σε βάθος. Ο σκοπός της συνέντευξης αυτού του τύπου είναι η συλλογή, όσο το δυνατόν πλουσιότερων πληροφοριών, για τις εμπειρίες, τις απόψεις, τις στάσεις και τις αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων.

4.1 Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 14 απόφοιτοι ελληνογαλλικών σχολείων. Πιο συγκεκριμένα:

- Από την Ελληνογαλλική Σχολή Jeanne d'Arc, 8 απόφοιτοι, εκ των οποίων 2 του καθολικού και 6 του ορθόδοξου δόγματος.
- Από την Ελληνογαλλική Σχολή των Ουρσουλίνων Μοναχών, 2 απόφοιτοι, εκ των οποίων 1 του καθολικού και 1 του ορθόδοξου δόγματος.
- Από το Λεόντειο Λύκειο Πατησίων, 2 απόφοιτοι του καθολικού δόγματος.
- Από την Ελληνογαλλική Σχολή Saint Paul, 2 απόφοιτοι του ορθόδοξου δόγματος.

Το τελικό δείγμα προέκυψε από μια σειρά προσωπικών επαφών, στις οποίες ενημερώθηκαν για το σκοπό της έρευνας και τους δόθηκαν οι απαραίτητες εξηγήσεις

και διαβεβαιώσεις ότι θα διαφυλαχθεί η ανωνυμία τους και σε καμία περίπτωση δε θα εξαχθούν συμπεράσματα για την ταυτότητα των ίδιων ή τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι δεν ανταποκρίθηκαν όλοι όσοι προσεγγίστηκαν για το σκοπό αυτό με προθυμία και αρκετοί εξέφρασαν δισταγμό για τη συμμετοχή τους. Η δυσκολία όμως ξεπεράστηκε με την επιλογή εκείνων των αποφοίτων που εκδήλωσαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την έρευνα, καθώς ήταν σημαντικό οι ερωτώμενοι να ανταποκριθούν φυσικά και αβίαστα στις ερωτήσεις, παρέχοντας αυθόρμητες και πλούσιες απαντήσεις.

Οι ερωτώμενοι είναι στο σύνολο 5 απόφοιτοι του καθολικού δόγματος και 9 απόφοιτοι του ορθόδοξου δόγματος. Είναι όλοι ανεξαιρέτως κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ και 6 εξ' αυτών κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος. Να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι οι διακρίσεις με βάση το δόγμα θα γίνουν και παρακάτω κατά τη διάρκεια της ανάλυσης των συνεντεύξεων για την καλύτερη ανάλυση των αποτελεσμάτων και την αποφυγή δημιουργίας προκαταλήψεων.

Το δείγμα αποτελείται από 11 γυναίκες και 3 άνδρες απόφοιτους ελληνογαλλικών σχολείων, ηλικίας από 26 έως 58 χρόνων.

4.2 Η διαδικασία συλλογής δεδομένων

Αρχικά και μετά την ολοκλήρωση του οδηγού συνέντευξης, διεξήχθη μια πρώτη συνέντευξη, η οποία λειτούργησε ως πιλοτική. Στην πρώτη αυτή συνέντευξη στόχος είναι να εξακριβωθεί εάν οι χρησιμοποιούμενοι όροι είναι εύκολα αντιληπτοί, η σειρά των ερωτήσεων δεν προκαλεί τάσεις πιθανής διαστρέβλωσης, ο τρόπος διατύπωσης των ερωτήσεων επιτρέπει την συλλογή των επιθυμητών στοιχείων, η συνέντευξη δεν είναι ιδιαίτερα εκτενής προκαλώντας την αδιαφορία ή τον εκνευρισμό των ερωτώμενων.

Μετά τη διεξαγωγή της πρώτης συνέντευξης, τα δεδομένα αναλύθηκαν και θεωρήθηκε ότι ο οδηγός συνέντευξης εξυπηρετούσε το σκοπό της έρευνας, οπότε και ακολούθησαν οι υπόλοιπες συνεντεύξεις. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε χρονικό διάστημα δυο μηνών, διότι καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε οι συνθήκες διεξαγωγής να είναι όσο το δυνατόν ευνοϊκότερες από πλευράς άνεσης χρόνου και καταλληλότητας του χώρου. Το παραπάνω επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό. Οι περισσότερες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν πρόσωπο με πρόσωπο, ενώ υπήρχαν και κάποιες που πραγματοποιήθηκαν με τη βοήθεια της τεχνολογίας –skype/ messenger-, καθώς οι

συνεντευξιαζόμενοι βρίσκονταν για σπουδές στο εξωτερικό. Η διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν από 30 έως 40 λεπτά.

Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οι 3 άξονες που χρησιμοποιήθηκαν και για τη διαμόρφωση των ερωτήσεων της συνέντευξης:

- Πρώτα διερευνήθηκε η βιωμένη εμπειρία των αποφοίτων.

Πιο συγκεκριμένα ρωτήθηκαν οι απόφοιτοι:

1. Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Για τους Ορθόδοξους απόφοιτους: Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Για τους Καθολικούς απόφοιτους: Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω δόγματος);

2. Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;
 3. Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο;
- Ακολούθησαν ερωτήσεις για τις εκπαιδευτικές πρακτικές που ακολούθησαν τα εν λόγω σχολεία. Πώς γινόταν το μάθημα των Θρησκευτικών, ο εκκλησιασμός και η καθημερινή προσευχή.

Πιο συγκεκριμένα ρωτήθηκαν οι απόφοιτοι:

1. Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;
2. Πώς γινόταν το μάθημα των Θρησκευτικών στο σχολείο σας; Ορθόδοξοι και Καθολικοί μαθητές διαχωρίζονταν την ώρα του συγκεκριμένου μαθήματος;
3. Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθόδοξων και Καθολικών μαθητών;

- Και τέλος οι πολιτικές διακρίσεων/ ισότητας εάν και εφόσον παρατηρήθηκαν από τους απόφοιτους καθώς και η πιθανή προκατάληψη απέναντι στα συγκεκριμένα σχολεία.

Πιο συγκεκριμένα ρωτήθηκαν οι απόφοιτοι:

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;
- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)
- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;
- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Αυτοί οι άξονες, ωστόσο, δεν διαμόρφωσαν έναν ανελαστικό κατάλογο ερωτήσεων. Έδωσαν στη συνέντευξη ένα χαρακτήρα προσαρμογής στις ανάγκες της έρευνας και της συζήτησης με τον εκάστοτε συνεντευξιαζόμενο. Έγιναν αναδιατυπώσεις και συμπληρώθηκαν ορισμένες ερωτήσεις ώστε να καλυφθεί, κατά το δυνατό, το ζητούμενο θέμα και να απαντηθούν ερωτήσεις που ο εκάστοτε απόφοιτος προσπάθησε να αποφύγει. Να σημειωθεί, επιπρόσθετα, ότι οι αναδιατυπώσεις που έγιναν, αλλά και ο σχεδιασμός των ερωτήσεων, μας παρείχαν τη δυνατότητα να ελέγξουμε και πιθανές αντιφάσεις στις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων.

4.3 Ανάλυση και Ερμηνεία των Δεδομένων

Α' άξονας: Βιωμένη Εμπειρία αποφοίτων

Οι πρώτες ερωτήσεις που τέθηκαν είχαν ως στόχο να διερευνήσουν τους λόγους που επιλέχθηκαν τα συγκεκριμένα σχολεία. Τα σχολεία αυτά, σαφώς επιλέχθηκαν από το οικογενειακό περιβάλλον των συνεντευξιαζόμενων, καθώς η πλειοψηφία όσων ερωτήθηκαν φοίτησε στα εν λόγω σχολεία από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

Να σημειωθεί βέβαια στο σημείο αυτό ότι πραγματοποιούνται εξετάσεις τουλάχιστον στα γαλλικά για την εισαγωγή μαθητών σε γυμνάσιο και λύκειο, ενώ δεν είναι πολύ εύκολη η πρόσβαση στις ενδιάμεσες τάξεις. *«Πρόσφατα έδωσε εξετάσεις και πέτυχε την εισαγωγή του και το δεύτερο παιδί μου στο Γυμνάσιο του εν λόγω σχολείου, καθώς για την εισαγωγή δίνονται εξετάσεις στα γαλλικά και στα αγγλικά»*, αναφέρει χαρακτηριστικά μια παλαιότερη απόφοιτη ελληνογαλλικού σχολείου.

Οι λόγοι που οδήγησαν τους γονείς στη συγκεκριμένη επιλογή ήταν η σοβαρότητα των εν λόγω σχολείων, η οργάνωση και η καλύτερη δυνατή παροχή γνώσεων και υπηρεσιών. Η πιο εποικοδομητική μάθηση που μπορούν να προσφέρουν σε σύγκριση με άλλα σχολεία, λόγω της φήμης τους, του «καλού ονόματος» που διατηρούν (ιδιαίτερα για τα σχολεία του Πειραιά) και του κύρους τους, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην επιλογή τους αυτή. Η ασφάλεια από εξωτερικούς παράγοντες (ως ιδιωτικό σχολείο), η αυστηρότητα και η πειθαρχία των Μοναχών, οι Χριστιανικές αρχές και η ίδια η καθημερινή παρουσία των Αδελφών ήταν ορισμένοι ακόμα λόγοι. Επίσης το ότι ήταν ένα ιδιωτικό κοντά στο τόπο κατοικίας του συνεντευξιαζόμενου με *«χαμηλότερα δίδακτρα συγκριτικά με άλλα ιδιωτικά σχολεία»* ήταν μια ακόμα απάντηση.

Οι 7 από τους ερωτώμενους επέλεξαν το συγκεκριμένο σχολείο λόγω οικογενειακής παράδοσης. Είχαν φοιτήσει, δηλαδή, στο συγκεκριμένο ή σε άλλο σχολείο ιδίου δόγματος γονείς, αδέρφια, λοιποί συγγενείς ή και φίλοι. Υπήρχαν βέβαια και περιπτώσεις που η οικογενειακή παράδοση ξεκινούσε ακόμα και δύο γενιές πριν το συνεντευξιαζόμενο απόφοιτο. Ορισμένες από τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν ήταν οι ακόλουθες: *«Σημαντικός παράγοντας ήταν ότι είχε αποφοιτήσει κι ο πατέρας μου από το συγκεκριμένο σχολείο»*, ή *«η μητέρα μου κυρίως διακατεχόταν από την επιθυμία να φοιτήσω στο ίδιο σχολείο που είχε φοιτήσει η ίδια και εξαιτίας της εξαιρετικής του φήμης στην Πειραιϊκή κοινωνία»* ή *«σημαντικό ρόλο για την επιλογή του σχολείου έπαιξε και ότι η μητέρα μου μαθήτευσε στο σχολείο αυτό»*, ή *«Οι γονείς μου επέλεξαν να φοιτήσουμε η αδερφή μου κι εγώ στο συγκεκριμένο σχολείο, επειδή θεώρησαν ότι ήταν το καλύτερα οργανωμένο. Επιπλέον, επηρεάστηκαν από κάποιους φίλους τους, των οποίων τα παιδιά φοίτησαν εκεί, όταν εκείνοι τους μίλησαν θετικά για το συγκεκριμένο σχολείο»* ή *«Ο αδελφός μου φοίτησε ήδη εκεί και στη συνέχεια πήγα κι εγώ»*, ή *«φοιτούσαν και άτομα άλλα από το οικογενειακό μου περιβάλλον, οπότε γνωρίζαμε την ατμόσφαιρα»*. Και μάλιστα να τονίσουμε στο σημείο αυτό ότι 4 απόφοιτοι στέλνουν ήδη τα παιδιά τους στο σχολείο από το οποίο αποφοίτησαν ή σε

άλλο σχολείο αντίστοιχου δόγματος, συνεχίζοντας ή και ξεκινώντας μια νέα «οικογενειακή παράδοση».

Ουσιαστικά, η καλή γνώση και η εμπειρία που αποκόμισαν στο εν λόγω σχολείο αποτέλεσε καταλυτικό παράγοντα και για την φοίτηση των τέκνων τους στο ίδιο σχολείο ή έστω σε αντίστοιχο σχολείο άλλου τάγματος. Το περιβάλλον ασφάλειας που οι ίδιοι οι γονείς/ συγγενείς/ φίλοι βίωσαν καθώς και η σωστή και πλήρης εκπαιδευτική διαδικασία προφανώς αποτιμήθηκε θετικά και οδήγησε στην καθιέρωση της «παράδοσης» αυτής. Επιπλέον το περιβάλλον ήταν οικείο προς αυτούς, με κάποιους να μιλούν για «οικογενειακή ατμόσφαιρα», γεγονός που καθιστούσε την επιλογή τους ευκολότερη. Το ενδιαφέρον στη συγκεκριμένη απάντηση ήταν ότι η οικογενειακή παράδοση στα καθολικά σχολεία αφορούσε κατά κύριο λόγο ορθόδοξες οικογένειες. Ως εκ τούτου το διαφορετικό δόγμα όχι μόνο δεν έδρασε ανασταλτικά για τις επόμενες γενιές, αλλά αντίθετα ενίσχυσε το κύρος των εν λόγω σχολείων, με την πάροδο των ετών.

Η εμπάθυνση στη γαλλική γλώσσα και η εξασφάλιση των ανώτερων δυνατών διπλωμάτων ως ένα επιπλέον εφόδιο πλην του απολυτηρίου αποτέλεσε επίσης έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την επιλογή των εν λόγω σχολείων. *«Άλλωστε, η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας σε τέτοιο επίπεδο δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί από κανένα εξωτερικό παράγοντα, π.χ. φροντιστήριο ή ιδιαίτερα»*. Υπήρχαν βέβαια και 2 απόφοιτοι που δεν το αναφέρουν ως σημαντικό παράγοντα, σίγουρα όμως *«Όλα παίζουν το ρόλο τους»*.

Για τους καθολικούς απόφοιτους δεν αποτέλεσε σε καμία περίπτωση μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή η φοίτηση στο συγκεκριμένο σχολείο, απλά ένας επιπλέον λόγος για το επιλέξουν οι γονείς τους: *«δεν ήταν αυτονόητη επιλογή, πιστεύω όμως πως έπαιξε ρόλο για τους γονείς μου»* ή *«ήταν επιλογή των γονιών μου, στην οποία σίγουρα είχε σημασία και το θρήσκευμα»*. Μάλιστα ένας καθολικός απόφοιτος αναφέρει: *«θα μπορούσα να είχα πάει και σε ένα οποιοδήποτε δημόσιο σχολείο. Αν όμως εννοείς σε σχέση με άλλα ιδιωτικά σχολεία θα σου πω ότι σίγουρα έπαιξε ρόλο στην επιλογή το ότι το σχολείο ήταν καθολικό»*. Ενώ για τους ορθόδοξους μαθητές δεν προβληματίστηκαν οι γονείς για το ότι επρόκειτο για ένα «κατά παράδοση» καθολικό σχολείο, ίσως λόγω των συστάσεων που είχαν από προηγούμενους απόφοιτους ή *«της εξαιρετικής του φήμης του στην Πειραιϊκή κοινωνία... ή του κύρους που του προσέδιδε η ιστορία του ως καθολικό σχολείο»*.

Οι απόφοιτοι, στην πλειονότητά τους, δήλωσαν ευχαριστημένοι εκ των υστέρων από την επιλογή των γονέων τους. Παιδεία, σωστή μόρφωση και απαραίτητα εφόδια για τη μετέπειτα συνέχιση των σπουδών, συμμόρφωση σε κανόνες, αυστηρότητα και πειθαρχία ήταν ορισμένα από τα εφόδια που αποκόμισαν κατά τη φοίτησή τους στα εν λόγω σχολεία. Επίσης, καλλιεργήθηκε *«η ελευθερία της σκέψης και του λόγου, το πάντρεμα της διαφορετικότητας σε ένα κοινό χώρο, η σημαντικότητα της τέχνης στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του νέου και η απόκτηση μιας κοινής κουλτούρας ασχέτως προελεύσεως και ταυτότητας»*.

Οι απόφοιτοι αποκόμισαν *«ένα υψηλό επίπεδο μόρφωσης, με προσοχή προς το μαθητή και ιδιαίτερη ενασχόληση από τους δάσκαλους/ καθηγητές, σε συνδυασμό με την προσοχή από το σχολείο στη συμπεριφορά/ εμφάνιση και τη συνολική διαγωγή των μαθητών. Συνολικά δηλαδή το σχολείο βοήθησε στη διαμόρφωση του χαρακτήρα»*.

Η φοίτηση σε αυτά τα σχολεία σφυρηλάτησε την προσωπικότητα των αποφοίτων και συμπλήρωσε τις αξίες και τις αρχές που είχαν ήδη αποκομισθεί από την οικογένεια. Το τάγμα των μοναχών αποτέλεσε μια δεύτερη οικογένεια για τους μαθητές και ένα δεύτερο σπίτι, στο οποίο έβρισκαν αγάπη και στήριξη: *«Είναι ένα σχολείο που αποτέλεσε οικογένεια για μένα και αγαπά πάνω από όλα το παιδί»*. Η αίσθηση αυτή της οικειότητας και το οικογενειακό κλίμα προκύπτει συνεχώς στις συνεντεύξεις. Υπήρξε απόφοιτος ελληνογαλλικού σχολείου η οποία εργάζεται σήμερα στο ίδιο σχολείο ως φιλόλογος και χαρακτηριστικά αναφέρει πως επέλεξε να εργαστεί στο εν λόγω σχολείο ακριβώς *«γιατί αποτέλεσε και αποτελεί σπίτι μου και οικογένεια μου και ήθελα να προσφέρω μέσα από αυτό»*.

Εκτός από την ευχαρίστηση που πολλοί αποκόμισαν, αναφέρεται κι ένα *«αίσθημα περηφάνιας που κατάφεραν και έβγαλαν ένα ελληνογαλλικό σχολείο»* ακριβώς για τους ίδιους λόγους.

Υπήρχαν βέβαια και 2 απόφοιτοι που δήλωσαν δυσαρεστημένοι από την επιλογή των γονιών τους. Οι συγκεκριμένοι δε θεωρούν το περιβάλλον των συγκεκριμένων σχολείων κατάλληλο για εφήβους, καθώς πρόκειται για σχολεία *«υπερβολικά αυστηρά»* που *«εμποδίζουν την ομαλή εξέλιξη των προσωπικοτήτων των μαθητών»*. Η μια απόφοιτος μάλιστα αποχώρησε από το εν λόγω σχολείο στο τέλος του γυμνασίου, αφήνοντας να εννοηθεί ότι ήταν για τους παραπάνω λόγους, αποφεύγοντας όμως να αναφερθεί ξεκάθαρα. Υπήρξε και απόφοιτος που θα ήθελε να επιλέξει το εν λόγω σχολείο για τα παιδιά της αλλά *«η αυστηρότητα του αυτή αποτελεί ένα αρνητικό σημείο»*.

Οι συγκεκριμένοι 2 απόφοιτοι δηλώνουν κατηγορηματικά πως δεν επιθυμούν τα παιδιά τους να φοιτήσουν στα ίδια ή τα υπόλοιπα ελληνογαλλικά σχολεία. Εκτός από τους παραπάνω λόγους και ο οικονομικός παράγοντας τους αποτρέπει επίσης από την επιλογή αυτή. Μια αρνητική επίσης απάντηση δικαιολογήθηκε ως εξής «*δε θεωρώ πως σε επίπεδο κλασσικής εκπαίδευσης –εκτός της γαλλικής γλώσσας- το συγκεκριμένο σχολείο έχει να προσφέρει πλέον κάτι περισσότερο από ένα «καλό» δημόσιο σχολείο».*

Οι υπόλοιπες απαντήσεις ήταν θετικά προσκείμενες στην ιδέα. *«Με βάση την εκπαιδευτική και δημιουργική εξέλιξη του σχολείου τα τελευταία χρόνια (όχι μόνο όσον αφορά το εκπαιδευτικό κομμάτι αλλά και η έμφαση που δίνει στη γενικότερη διάπλαση της προσωπικότητας των μαθητών), σε συνδυασμό με την εμβάθυνση στη γαλλική γλώσσα»* είναι ο κύριος λόγος για να ακολουθήσουν τα παιδιά τα χνάρια των γονιών τους ή γιατί *«θα ήθελα τα παιδιά μου να έχουν τις ίδιες ή και περισσότερες ευκαιρίες από εμένα και σ' αυτό θεωρώ ότι ένα καλό σχολείο είναι σημαντικός παράγοντας».*

Επίσης, οι απόφοιτοι θα επέλεγαν να φοιτήσουν και τα παιδιά τους στα εν λόγω σχολεία, καθώς είναι η *«καλύτερη δυνατή επιλογή για ένα παιδί»*, *«πέραν από τη γνώση που παρέχει το βοηθάει πολυεπίπεδα να σταθεί στην κοινωνία, να εμπλουτίζει το γνωστικό του υπόβαθρο και την κριτική του σκέψη».* *«Άλλωστε ένα σχολείο που -εκτός του καλού επιπέδου σπουδών που παρέχει- προστατεύει τους μαθητές από εξωσχολικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και διατηρεί άρρηκτη συνεργασία με γονείς ή κηδεμόνες, αποτελεί μια καλή επιλογή».*

Βέβαια οι μικρότεροι ηλικιακά τονίζουν πως θα ήθελαν να φοιτήσουν τα παιδιά τους σε αντίστοιχο αν όχι στο ίδιο σχολείο εφόσον το επιτρέψουν οι μελλοντικές οικονομικές τους συνθήκες: *«Θα ήθελα πάρα πολύ τα παιδιά μου να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο με εμένα, γιατί το θεωρώ ως την καλύτερη δυνατή επιλογή για ένα παιδί. Ελπίζω οι οικονομικές μου συνθήκες τότε να το επιτρέψουν. Για αυτό τον σκοπό θα κάνω τα αδύνατα δυνατά».* Ενώ 4 από τους ερωτώμενους, έχουν ήδη στείλει τα παιδιά τους στο ίδιο ή αντίστοιχο σχολείο με αυτό που οι ίδιοι φοίτησαν.

Οι 2 από τους απόφοιτους εργάζονται και στα εν λόγω γαλλικά σχολεία. Η μια ορθόδοξη απόφοιτος στο σχολείο εργάζεται στο σχολείο από το οποίο αποφοίτησε και το επέλεξε *«γιατί αποτέλεσε σπίτι μου και οικογένεια μου και ήθελα να προσφέρω μέσα από αυτό»*, ο άλλος καθολικός απόφοιτος από άλλο ελληνογαλλικό σχολείο διαφορετικού τάγματος αλλά με πολλές ομοιότητες όπως ο ίδιος χαρακτηριστικά αναφέρει. Δεν υπήρχαν στο δείγμα άλλοι απόφοιτοι που να

εργάζονται ως καθηγητές στα σχολεία αυτά για να μπορέσουμε να διεξάγουμε κάποιο ασφαλές συμπέρασμα.

Β' άξονας: Εκπαιδευτικές Πρακτικές

Οι απόφοιτοι ρωτήθηκαν σχετικά με τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, την καθημερινή προσευχή και τον εκκλησιασμό που προβλέπει το Υπουργείο. Ασφαλή συμπεράσματα όμως βγήκαν από τις απαντήσεις τους και για τη συμμετοχή των Αδελφών Μοναχών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Από τα όσα εξάγουμε από τις συνεντεύξεις των αποφοίτων, Ορθόδοξοι και Καθολικοί μαθητές χωρίζονταν μόνο κατά τη διάρκεια του μαθήματος των θρησκευτικών. Λόγω του μικρού αριθμού των καθολικών μαθητών (περίπου το 1/3 - 1/4, ανάλογα το σχολείο, του συνόλου των μαθητών της κάθε τάξης), τοποθετούνταν στο πρώτο τμήμα κάθε τάξης και άλλαζαν αίθουσα κατά τη διάρκεια του μαθήματος των θρησκευτικών. *«Το 85% περίπου ήταν ορθόδοξοι και το υπόλοιπο 15 % καθολικοί. Διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών. Συνήθως υπήρχε πρόβλεψη όλοι οι καθολικοί μαθητές να βρίσκονται στο ίδιο τμήμα ώστε να είναι δυνατός ο διαχωρισμός κατά το μάθημα των θρησκευτικών, δεδομένου ότι ήταν λίγοι και υπήρχε μόνο ένα τμήμα θρησκευτικών για καθολικούς».*

Οι παλαιότεροι απόφοιτοι αναφέρονται σε μεγαλύτερο αριθμό καθολικών μαθητών ανά τάξη σε σχέση με τους νεότερους. Απόφοιτη του 1980 αναφέρει: *«Ήμαστε 30 σε κάθε τμήμα, σε σύνολο τριών τμημάτων. Δεν θυμάμαι ακριβή αριθμό των καθολικών, ξεπερνούσαν τα 20, πάντως. Ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των Θρησκευτικών, προκειμένου να πάνε τα καθολικά σε άλλη αίθουσα για τη διδασκαλία του μαθήματος αυτού. Η καθηγήτρια των Θρησκευτικών των καθολικών παιδιών ήταν Αδελφή μοναχή και των ορθόδοξων καθηγητής ορθόδοξου δόγματος αντίστοιχα».*

Η διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος είναι η μόνη που μπορεί να γίνεται πλέον από καθολικές Αδελφές ή Μοναχούς αντίστοιχα ή και το μάθημα των γαλλικών σε σπάνιες περιπτώσεις. Στο παρελθόν όμως, όπως αναφέρουν οι μεγαλύτεροι ηλικιακά απόφοιτοι *«Αδελφές μοναχές δίδασκαν και μαθήματα φιλολογικά, σε όλους, ανεξαιρέτως».* Απόφοιτος του 2004 αναφέρει: *«Οι Αδελφές συμμετείχαν πλέον ελάχιστα έως καθόλου στη διαμόρφωση και εφαρμογή του σχολικού προγράμματος».*

Όπως ήδη αναφέρθηκε και στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας, η διενέργεια καθημερινής προσευχής, ο τακτικός εκκλησιασμός *«κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα»* τρεις φορές κατ' έτος καθώς και ο έκτακτος ο οποίος επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του συλλόγου διδασκόντων ορίζονται με τα Προεδρικά διατάγματα 390, 392 και 393 της 11.11.1990 για την *«οργάνωση και λειτουργία»* των Δημοτικών Σχολείων, των Λυκείων και των Γυμνασίων αντίστοιχα. Η συνθήκη αυτή όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις ίσχυε και με το παραπάνω στα ελληνογαλλικά σχολεία. *«Η καθημερινή προσευχή γινόταν από κοινού με παρουσία όλων των τμημάτων Γυμνασίου και Λυκείου στο χώρο της αυλής», «οι μαθητές χωρίζονταν σε σειρές με βάση το τμήμα και την τάξη φοίτησης».* Η καθημερινή προσευχή *«ήταν κοινή για όλους- είμαστε άλλωστε όλοι χριστιανοί»*, ενώ *«Ο Αγιασμός στην αρχή του σχολικού έτους γινόταν και από Ορθόδοξο και από Καθολικό ιερέα».*

Ο εκκλησιασμός γινόταν κανονικά στην εκκλησία του κάθε δόγματος. Για τους καθολικούς μαθητές είτε ήταν το παρεκκλήσι του τάγματος εντός του σχολείου, είτε η πλησιέστερη καθολική εκκλησία. *«Ο εκκλησιασμός των καθολικών μαθητών γινόταν στην καθολική εκκλησία ή στο παρεκκλήσι που βρισκόταν εντός του σχολείου, ενώ των ορθοδόξων στον πλησιέστερο ορθόδοξο ναό».* Μάλιστα ο εκκλησιασμός, όπως τονίζουν αρκετοί από τους συνεντευξιαζόμενους ήταν τακτικός και γινόταν περισσότερες από τρεις φορές το χρόνο με κάποιους να αναφέρουν ότι *«γινόταν συνήθως για μία φορά το μήνα».*

Υπήρχε η δυνατότητα εάν το επιθυμούσε κάποιος μαθητής να επισκεφθεί εκκλησία άλλου δόγματος χωρίς όμως ποτέ καμία πίεση από το σχολείο, αλλά με πρωτοβουλία του ίδιου του μαθητή. Όσοι επισκέφτηκαν την εκκλησία του άλλου δόγματος αναφέρουν ότι την επισκέφτηκαν *«από καθαρά προσωπική ανάγκη να γνωρίσω την αιτία του διαχωρισμού κατά τη διάρκεια του εκκλησιασμού και να συναναστραφώ τους φίλους από τους οποίους με χώριζαν. Το σχολείο δεν είχε ανάμιξη σε αυτό»* ή *«στα πλαίσια επίσκεψης, εκπροσωπώντας το σύνολο των μαθητών του σχολείου, σε κάποια θρησκευτική εορτή. Ήταν δική μου επιλογή και όχι ανάγκη, δεν με υποχρέωσε το σχολείο».*

Δινόταν ιδιαίτερη έμφαση από τις Μοναχές στη χριστιανική εκπαίδευση των μαθητών, για αυτό και παρατηρούνταν *«κυρώσεις από την πλευρά τους (απουσίες, παρατηρήσεις, επιπλήξεις) για τον τρόπο συμμετοχής των μαθητών (ομιλίες την ώρα της πρωινής προσευχής, αμφίεση, προσωπική υγιεινή) ή την αποχή τους αντίστοιχα»* από την καθημερινή προσευχή ή τον εκκλησιασμό. Παρόλα αυτά όμως παρατηρείται

μια χαλαρότητα τα τελευταία χρόνια σε σχέση με την εικόνα που μας μεταφέρουν οι παλαιότεροι απόφοιτοι. Ένας καθολικός απόφοιτος ο οποίος μάλιστα φοίτησε στο εν λόγω σχολείο λίγα χρόνια μετά την αδερφή του αναφέρει: *«Στην πράξη όμως και κυρίως από τη γενιά μου και ύστερα, υπάρχει διαφοροποίηση. Οι Αδελφές συμμετείχαν πλέον ελάχιστα έως καθόλου στη διαμόρφωση και εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Η γραμμή του σχολείου, το εκπαιδευτικό και συνεργαζόμενο προσωπικό έδινε περισσότερο έμφαση ταυτόχρονα στην πνευματική και προσωπική καλλιέργεια και πολύ λιγότερο στη θρησκευτική εκπαίδευση. Απόδειξη ότι το μάθημα των θρησκευτικών, με το πέρασμα των σχολικών ετών, κατέληξε να θεωρείται από τους μαθητές μία παύση ή ως κάτι τυπικό και σίγουρα όχι ουσιώδες».*

Η ύπαρξη των Μοναχών στους χώρους του σχολείου ήταν και ο παράγοντας εκείνος που διαφοροποιούσε τα συγκεκριμένα σχολεία από τα υπόλοιπα ιδιωτικά. Οι Αδελφές Μοναχές εμπλέκονταν αρχικά μόνο στο κομμάτι της θρησκευτικής εκπαίδευσης των μαθητών τους, στη *«διαμόρφωση σωστών χαρακτήρων»*, στην *«καλλιέργεια του ήθους»*, στην *«πειθαρχημένη συμπεριφορά»* τους.

Πέραν αυτού, αναφέρεται η συμμετοχή των Αδελφών Μοναχών και στην εκπαιδευτική διαδικασία, στα πλαίσια της διδασκαλίας φιλολογικών μαθημάτων, θρησκευτικών στα καθολικά παιδιά καθώς και των γαλλικών. Με βάση μαρτυρίες, πλέον συμμετέχουν *«ελάχιστα έως καθόλου»* στη διαμόρφωση και εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Απόφοιτη του 2006 αναφέρει: *«Στην εκπαιδευτική διαδικασία συμμετείχαν Αδελφοί Μοναχοί, κατά τα πρώτα τουλάχιστον χρόνια της φοίτησής μου στο εν λόγω σχολείο. Τους είχα και στο Γυμνάσιο ως καθηγητές. Με το πέρασμα των χρόνων τους συναντούσα μόνο στη διδασκαλία των Γαλλικών. Βέβαια, θεωρώ ότι ο ρόλος τους δεν ήταν ιδιαίτερα αντιληπτός, καθώς δεν ήταν Γυμνασιάρχες, Διευθυντές κλπ...».*

Παρατίθεται στη συνέχεια, η άποψη μιας ορθόδοξης απόφοιτης σχολείου Αδελφών Μοναχών: *«Η παρουσία, βέβαια, των μοναχών και η συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό έργο καθόρισε σημαντικά το ύφος του σχολείου και τον τρόπο λειτουργίας του. Αναλυτικότερα, εφαρμόζονταν πολύ αυστηροί κανονισμοί συγκριτικά με άλλα ιδιωτικά σχολεία, που αφορούσαν εκτός από το εκπαιδευτικό κομμάτι, τους κανόνες συμπεριφοράς και τον τρόπο συμμόρφωσης των μαθητών. Προσωπικά, η αυστηρότητα αυτή αποτελεί ένα αρνητικό σημείο του σχολείου».*

Η ύπαρξη βέβαια των Μοναχών έδινε και έναν πιο ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό στο συγκεκριμένο σχολείο, μέσω των φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουν τα εκάστοτε Τάγματα. Απόφοιτοι αναφέρουν ότι *«Η παρουσία και το φιλανθρωπικό τους έργο επηρέασαν ιδιαίτερα τη ζωή μου και αποτελούν ένα αναπόσπαστο μέρος της μέχρι και σήμερα»*. Ενώ, *«στο πλαίσιο ευαισθητοποίησης των Αδελφών μοναχών και αντιλαμβανόμενες την κρισιμότητα της εποχής και την ανάγκη για σωστή εκπαίδευση, με τον τρόπο που οι ίδιες μπορούν να παρέχουν, πραγματοποιήθηκε φέτος για πρώτη φορά, η χορήγηση δύο υποτροφιών απαλλαγής διδάκτρων (μια πλήρης και μια μερική) για τη φοίτηση δύο παιδιών από το Γυμνάσιο και δύο αντίστοιχα από το Λύκειο κατόπιν εξετάσεων»*.

«Η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας (όπως και στα υπόλοιπα γαλλικά σχολεία), μια ιδιαίτερη έμφαση στη θρησκεία (όπως σε όλα τα καθολικά σχολεία) και γενικά αυστηρότητα και πειθαρχία» διαφοροποιούσαν τα ελληνογαλλικά σχολεία από τα υπόλοιπα ιδιωτικά. *«Ο θρησκευτικός τους χαρακτήρας όμως, αλλά και ο μη κερδοσκοπικός τους χαρακτήρας»* και *«τα χαμηλότερα δίδακτρα συγκριτικά με άλλα ιδιωτικά σχολεία»* είναι τα στοιχεία εκείνα που τα κάνουν να ξεχωρίζουν από τα άλλα ιδιωτικά.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι *«η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας καθώς και η δυνατότητα προετοιμασίας για τα πτυχία αποτέλεσε απλά ένα επιπρόσθετο πλεονέκτημα και σε καμία περίπτωση δεν έδρασε ανταγωνιστικά της ελληνικής»*, *«παρόλο που τα μαθήματα της γαλλικής γλώσσας ήταν ιδιαίτερος εντατικά και υψηλού επιπέδου, τα γαλλικά διδάσκονταν μετά το τέλος του 7ώρου»*. Έτσι όλοι κατηγορηματικά καταλήγουν πως *«και οι δύο γλώσσες διδάχτηκαν σε εξαιρετικό επίπεδο»* και πέραν του απολυτηρίου *«υπήρχε άλλο ένα εφόδιο»*.

Γ' άξονας: Πολιτικές Διακρίσεις

Όσον αφορά τις διακρίσεις που έλαβαν ή δεν έλαβαν χώρα, ρωτήθηκαν οι απόφοιτοι εκτός από τη διαφορά των συγκεκριμένων σχολείων από τα υπόλοιπα ιδιωτικά και το αν δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής από ότι της ελληνικής γλώσσας, για το αισθάνθηκαν κάποια διαφοροποίηση/ διαχωρισμό οι ορθόδοξοι από τους καθολικούς μαθητές ή το αντίστροφο, για λόγους πέρα του μαθήματος των θρησκευτικών και από ποιόν αισθάνθηκαν κάτι τέτοιο. Επίσης ρωτήθηκε η αντίδραση του κόσμου στο άκουσμα της φοίτησης σε ελληνογαλλικό/

καθολικό σχολείο, καθώς και η πιθανή προκατάληψη που συνάντησαν ως απόφοιτοι τέτοιων σχολείων.

Όσον αφορά τις συναναστροφές με άτομα άλλου δόγματος οι ίδιοι οι απόφοιτοι απαντούν όλοι ανεξαιρέτως ότι ουδέποτε συνάντησαν ποτέ κάποιο πρόβλημα στις συναναστροφές μεταξύ τους λόγω δόγματος. Προβλήματα υπήρχαν αλλά *«Όχι, λόγω δόγματος. Αλλά ναι, προβλήματα υπήρχαν λόγω όμως διαφορετικών αντιλήψεων»*. *«Το θρήσκευμα δεν είχε καμία σχέση με τις κοινωνικές συναναστροφές με τους άλλους συμμαθητές»*, ίσως βέβαια συνέβαλλε και το γεγονός ότι ο αριθμός των καθολικών μαθητών δεν ήταν αμελητέος.

Αντίθετα, όσον αφορά διαφοροποιήσεις που τυχόν γίνονταν από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους, τους Μοναχούς ή τις Αδελφές Μοναχές, μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης, *«υπήρχε μια μεγαλύτερη ανοχή προς τους καθολικούς μαθητές ως προς τη συμπεριφορά τους και τις αποδόσεις τους στα μαθήματα»*. *«Υπήρχε μερικές φορές μια πιο ανεκτική και φιλική αντιμετώπιση προς τους καθολικούς τόσο ως προς την απόδοση τους στα μαθήματα, όσο και στην άτακτη κατά διαστήματα συμπεριφορά τους»* ή *«υπήρχε υποστήριξη στα καθολικά παιδιά και καθηγητές και καλόγριες τους συμπεριφέρονταν με επιείκεια»*. Αυτό απαντούν 4 ερωτώμενοι, οι 2 είναι του ορθόδοξου δόγματος και οι δύο του καθολικού. Και το ενδιαφέρον στις απαντήσεις τους είναι ότι μπορεί να αισθάνθηκαν αισθάνθηκαν την *«εύνοια»* αυτή προς στους καθολικούς μαθητές, οι ορθόδοξοι μαθητές ως κάποιο είδος προκατάληψης από τη φοίτηση τους σε *«κατά παράδοση»* καθολικό σχολείο, αλλά το αναφέρουν και καθολικοί απόφοιτοι, *«βρισκόμαστε εξάλλου σε καθολικό ίδρυμα, όπου οι καθολικοί μαθητές αποτελούσαν μειονότητα»*.

Ο ένας απόφοιτος του καθολικού δόγματος χαρακτηριστικά αναφέρει ότι υπήρξε κάποιος αιωρούμενος διαχωρισμός, υπήρξε *«ίσως μια ανεπίσημη και ανεπαίσθητα εντονότερη προσοχή και φροντίδα προς τους καθολικούς μαθητές από την πλευρά των Αδελφών Μοναχών, σίγουρα όμως με τρόπο διακριτικό, ο οποίος δεν παρεμπόδιζε σε καμία περίπτωση τη λειτουργία και το έργο του ιδρύματος»*. Ο δεύτερος καθολικός απόφοιτος δίστασε να δικαιολογήσει την απάντηση του αυτή και τελικά απέφυγε να απαντήσει.

Καταγράφηκαν βέβαια και οι απόψεις όσων υποστηρίζουν ότι *«η χριστιανική πίστη δεν επιτρέπει διαχωρισμούς μεταξύ των ανθρώπων, είτε για θρησκευτικούς, είτε για άλλους λόγους»* ή *«είμαστε άλλωστε όλοι χριστιανοί»*.

Όσον αφορά την αντίδραση του κόσμου και την πιθανή προκατάληψη που συνοδεύει τα εν λόγω σχολεία, οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες:

Η πλειονότητα όσων ερωτήθηκαν τονίζει πως «η αντίδραση είναι συνήθως θετική» αλλά συνοδεύεται πάντα από ερωτήσεις σχετικά: με το τρόπο λειτουργίας γενικότερα του συγκεκριμένου σχολείου, τη θέση και το ρόλο των καλογραιών στο σχολείο, το αν γίνεται προσηλυτισμός από τις Αδελφές ή τους Μοναχούς αντίστοιχα, αν εξακολουθούσε το σχολείο να είναι θηλέων ή αρρένων ανάλογα με το τάγμα, το τρόπο ζωής των καθολικών μοναχών, τους ίδιους τους καθολικούς μαθητές αλλά και τους λόγους που αποφάσισε μια ορθόδοξη οικογένειά να φοιτήσει το παιδί της σε καθολικό σχολείο.

Ανάλογα με το τι γνωρίζει λοιπόν ο καθένας άλλοι αντιδρούν θετικά άλλοι αρνητικά στο άκουσμα φοίτησης ή αποφοίτησης από τα εν λόγω σχολεία. Ίσως στη θετική αντίδραση να συμβάλλει το γεγονός ότι «τα σχολεία αυτά χαίρουν γενικότερης εκτίμησης λόγω της ιστορίας τους και του καλού ονόματος που έχουν αποκτήσει με τα χρόνια» ή ότι «ότι τα γαλλικά σχολεία έχουν υψηλό επίπεδο εκμάθησης» ή ότι «αποτελεί έως σήμερα σημείο αναφοράς για την πόλη του Πειραιά και πρότυπο εκπαιδευτικού ιδρύματος». Υπήρξαν βέβαια και οι πολύ θετικές αντιδράσεις καθώς πρόκειται για ιδιωτικό σχολείο, επομένως όποιο και αν ήταν αυτό, θα ήταν ανάλογη και η αντίδραση.

Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα απάντηση ήταν από έναν νεαρό καθολικό απόφοιτο, ο οποίος αναφέρει ότι συνάντησε προκατάληψη όχι λόγω της επιλογής του συγκεκριμένου σχολείου –καθώς τα σχόλια σε αυτή την περίπτωση ήταν μόνο θετικά- αλλά όταν αναφέρει το δόγμα του. Προσπαθεί όμως να δικαιολογήσει τη στάση των υπολοίπων λέγοντας ότι οφείλεται στην «άγνοια ή σε κακοπροαίρετο ρατσισμό».

Αρνητική αντίδραση για την επιλογή του εν λόγω σχολείου συναντήθηκε σε 3 από τους συνεντευξιαζόμενους, σε διαφορετική κλίμακα όμως για τον καθένα. Η πρώτη απόφοιτη αναφέρει ότι αντιμετωπίζεται «ως ελίτ» από όσους αναφέρει ότι αποφοίτησε από ελληνογαλλικό σχολείο, ενώ δεν είναι λίγοι και εκείνοι που «περιπαίζουν τη στείρα αυστηρότητα του σχολείου». «Ο κόσμος δεν γνωρίζει εις βάθος το σχολείο, οπότε είχε τη φήμη του αυστηρού σχολείου που διέπεται από πολλούς περιορισμούς και γι' αυτό υπήρχαν ανάλογες αντιδράσεις».

Ο δεύτερος αναφέρει ότι συνάντησε *«έντονη κριτική με μορφή ειρωνείας ή και χιούμορ από παιδιά ίδιας ηλικίας που φοίτησαν σε δημόσια κυρίως σχολεία»*. Ο εν λόγω καθολικός απόφοιτος ζει από το 2009 στη Γαλλία όπου και σπουδάζει και τονίζει πως και εκεί συνάντησε την ίδια ακριβώς συμπεριφορά, ενώ δικαιολογεί την απάντηση του ως εξής: *«Σε αυτό παίζει ρόλο το γεγονός ότι το γαλλικό κράτος είναι λαϊκό, χωρίς δηλαδή να αναγνωρίζει την ύπαρξη και άσκηση συγκεκριμένης θρησκείας. Κατά συνέπεια, οτιδήποτε συνδέεται με θρησκεία ή έχει θρησκευολογικό χαρακτήρα αντιμετωπίζεται με σκεπτικισμό και επιφύλαξη ως οπισθοδρομικό από μια μεγάλη μερίδα της γαλλικής κοινωνίας»*. Τονίζει όμως στο τέλος της απάντησης του ότι *«σε κάθε περίπτωση, τα σχόλια και η όποια κριτική έμειναν σε ένα πρώτο επίπεδο και ουδέποτε έλαβαν τη μορφή προκατάληψης ή αρνητικών συμπεριφορών»*. Άλλωστε *«η αποφοίτηση από το συγκεκριμένο σχολείο ίσως να τρομάζει στο άκουσμα, όμως με τη συναναστροφή ο κόσμος διαμορφώνει προσωπική και αντικειμενική άποψη»*.

Η τρίτη περίπτωση είναι ίσως και η πιο ακραία, καθώς η απόφοιτος χαρακτηριστικά αναφέρει ότι όταν αναφέρει το σχολείο αποφοίτησης της την *«οικτίρουν»*. Όταν διηγείται δε *«ιστορίες από το πώς πέρασε στην πενήντημερη εκδρομή ή για ποιους λόγους έπαιρναν οι μαθητές αποβολές, γελούν ή μένουν με το στόμα ανοιχτό, εξαιτίας της ανούσιας αυστηρότητας, με την οποία φέρονταν ορισμένοι καθηγητές και όλες οι καλόγριες»*. Ενώ συμπληρώνει πως ανάλογη είναι και η στάση των υπολοίπων συμμαθητών της, καθώς *«όταν έρθει η κουβέντα στα σχολικά χρόνια, το μόνο που προκύπτει είναι άσχημες αναμνήσεις, θυμός και περιέργεια για το πώς θα είχαμε περάσει, αν είχαμε φοιτήσει σε ένα φυσιολογικό δημόσιο σχολείο»*.

5. Συμπεράσματα έρευνας

«Καθολικά σχολεία», δηλαδή σχολεία που ιδρύθηκαν από καθολικά μοναχικά Τάγματα, λειτούργησαν –και μερικά από αυτά λειτουργούν ακόμη σε περιοχές όπου υπήρχε και εξακολουθεί να υπάρχει κάποια ακμαία Καθολική Κοινότητα. Καθολικές κοινότητες στην Ελλάδα χρονολογούνται πριν από τη 4^η Σταυροφορία –ιδιαίτερα στα νησιά του Αιγαίου, ενώ το 1740 ιδρύθηκε η πρώτη Σχολή Θηλέων στη Νάξο από τις Ουρσουλίνες Μοναχές.

Μεγάλη έξαρση όμως των ιεραποστολών στον ελληνικό χώρο, παρατηρείται μετά την Ελληνική Επανάσταση και καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι ιεραποστολές ίδρυσαν πολλά σχολεία, τόσο αρρένων όσο και θηλέων, διάφορων βαθμίδων στα μεγάλα αστικά κέντρα της εποχής.

Στην Ελλάδα μεγαλύτερη δραστηριότητα ανέπτυξαν τα γυναικεία καθολικά Τάγματα έναντι των ανδρικών. Αυτό ίσως οφείλεται στην παράλληλη κοινωνική και φιλανθρωπική τους προσφορά. Οι Μοναχές συνήθως εκτός της ίδρυσης σχολείων, περιέθαλπαν ασθενείς, φτωχούς και πρόσφυγες. Επίσης, τα σχολεία αυτά παρείχαν εκτός από θρησκευτική εκπαίδευση, μαθήματα «καλής συμπεριφοράς», μουσικής, οικοκυρικών και των λεγόμενων διακοσμητικών τεχνών (μουσική, τραγούδι, πλέξιμο, κέντημα) κλπ. για τις νεαρές κοπέλες, που εκείνη την εποχή δεν είχαν τη δυνατότητα πρόσβασης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πολλοί ήταν οι λόγοι στους οποίους οφείλεται η ανάπτυξη των σχολείων αυτών. Οι ελλείψεις στην προσφερόμενη από το νεοσύστατο ελληνικό κράτος εκπαίδευση κυρίως σε υλικοτεχνική υποδομή και εκπαιδευτικό προσωπικό. Η ευνοϊκή γι' αυτά νομοθεσία στα χρόνια του Όθωνα, βοήθησε επίσης στην εδραίωσή τους και δεν παρείχε καμία ουσιαστική δυνατότητα παρέμβασης και ελέγχου στο έργο τους.

Μπορεί τα εν λόγω σχολεία να έδρασαν ανεξέλεγκτα για κάποια χρόνια, όμως από την ίδρυση του ελληνικού κράτους εντάσσονται στο ιδιωτικό εκπαιδευτικό δίκτυο που έδρασε στον ελλαδικό χώρο. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας κατοχυρώνεται από όλα τα Ελληνικά Συντάγματα, στα οποία ρητά αναφέρεται ότι μπορούν ιδιώτες να ιδρύσουν εκπαιδευτήρια, εφόσον αυτά λειτουργούν σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους.

Η χρηματοδότηση των σχολείων αυτών εξασφαλιζόταν από οικονομικά ισχυρά σωματεία του εξωτερικού και από επιχορηγήσεις ξένων κυβερνήσεων και μορφωτικών αποστολών, καθώς η καταβολή διδάκτρων που κατά κανόνα κατέβαλαν

οι γονείς των τροφίμων, δεν ήταν δυνατό να διασφαλίσει τις αναγκαίες δαπάνες για τη συντήρησή τους.¹⁶⁴

Ο διάχυτος φόβος των λαϊκών στρωμάτων για την αλλοίωση της εθνικής φυσιογνωμίας των τροφίμων από την ύπαρξη των καθολικών Μοναχών και των άλλων ξένων μαθητών, δεν ανέστειλαν ποτέ τη λειτουργία των εν λόγω σχολείων, όπως συνέβη με τα σχολεία των προτεσταντών (σχολή της Hill). Μεμονωμένες αντιδράσεις υπήρξαν, όπως ήταν άλλωστε φυσικό, και από την επίσημη Εκκλησία όπου φοβόταν πως η ύπαρξη των Μοναχών στα σχολεία αυτά θα μπορούσε να οδηγήσει στην αλλαγή του θρησκευματος των τροφίμων τους.

Από τη μελέτη των συνεντεύξεων μπορούμε να καταλήξουμε στα παρακάτω ασφαλή συμπεράσματα:

Η επιλογή των εν λόγω σχολείων σαφώς και έγινε από το οικογενειακό περιβάλλον των αποφοίτων. Βασικός λόγος για την επιλογή των συγκεκριμένων σχολείων υπήρξε η μελλοντική άριστη γνώση των γαλλικών. Τη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας, μέχρι πριν λίγες δεκαετίες την αναλάμβαναν οι ίδιοι οι Αδελφοί και Αδελφές του κάθε σχολείου, πλέον όμως απέχουν τόσο από τη εκπαιδευτική διαδικασία όσο και από τη διοίκηση του εκάστοτε ιδρύματος.

Το σημείο κατατεθέν άλλωστε των συγκεκριμένων σχολείων ήταν και είναι η διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας στο μέγιστο δυνατό επίπεδο, ποτέ όμως δεν παραγκωνίστηκε η ελληνική γλώσσα. Όλοι ανεξαιρέτως οι απόφοιτοι συμφώνησαν ότι και οι δύο γλώσσες διδάχτηκαν σε εξαιρετικό επίπεδο και δεν αδικήθηκε η ελληνική γλώσσα εις βάρος της γαλλικής. Άλλωστε η απόκτηση των ανωτέρων δυνατών διπλωμάτων γαλλικής γλώσσας, αποτέλεσε ένα διόλου ευκαταφρόνητο εφόδιο για την μετέπειτα πορεία των αποφοίτων.

Η διακριτική αλλά πανταχού παρουσία των Αδελφών Μοναχών, είτε ως καθηγητές γαλλικών ή φιλολογικών μαθημάτων, είτε ως μέλη της διοίκησης -κατά τα παρελθόντα πλέον έτη- πάντα όμως διακριτά, συναποτέλεσε θετικό παράγοντα που εκτιμήθηκε αναλόγως καθ' όλη της διάρκειας της ιστορίας τους.

Πέρα από την ευρύτερα καλή φήμη που κυριαρχούσε και εξακολουθεί να υφίσταται για τα εν λόγω σχολεία, οι συνεντευξιαζόμενοι συχνά τα αναφέρουν ως συνώνυμα ηθικής και κοινωνικής καταξίωσης, γεγονός που συνάδει απόλυτα και με

¹⁶⁴ Χαρίτος Γ., ό.π., σ.108.

τους λόγους που επέλεξαν τα εν λόγω σχολεία, κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας τους, άνθρωποι κάθε κοινωνικής τάξης και διαφόρων εθνικοτήτων. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο που ακόμη και στις περιόδους οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων που ταλάνισαν την ελληνική κοινωνία, τα σχολεία έβριθαν από μαθητές και εξακολούθουσαν να παρέχουν το μέγιστο δυνατό έργο.

Γεγονός είναι πως η ίδρυση των σχολείων από τα μοναχικά Τάγματα στην Ελλάδα, δεν απέβλεπε μόνο στην εκπαίδευση ξένων υπηκόων, ούτε στη φροντίδα να μεταδίδεται το δόγμα των πατέρων τους στα παιδιά των καθολικών της Ελλάδας, ο αριθμός των οποίων δεν υπήρξε ποτέ εντυπωσιακά μεγάλος.¹⁶⁵ Αντίθετα το μεγάλο ποσοστό των μαθητών και μαθητριών των εν λόγω σχολείων ήταν και είναι ελληνόπουλα ορθόδοξου δόγματος. Θεωρείται ευνόητο όμως ότι τα παιδιά των καθολικών οικογενειών προτιμούν να φοιτήσουν στα συγκεκριμένα σχολεία, τουλάχιστον σε σύγκριση με κάποιο άλλο ιδιωτικό σχολείο.

Τα εν λόγω σχολεία επιλέχθηκαν εξίσου από ορθόδοξες και καθολικές οικογένειες. Για τις ορθόδοξες οικογένειες, όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις, δεν αποτέλεσε σε καμία περίπτωση εμπόδιο το θρήσκευμα για την επιλογή τους αυτή. Συνεπώς, καταγράφεται ένα πνεύμα άκρατης αποδοχής και σεβασμού προς τα σχολεία αυτά από την ελληνική παραδοσιακά ορθόδοξη κοινωνία στο οποίο δεν επέδρασε διόλου αρνητικά ο καθολικισμός. Ενδεχομένως να έδρασε και αντίστροφα, καθιστώντας τα, στα μάτια του κόσμου, ως αδιαφιλονίκητα κέντρα βέλτιστης δυνατής μάθησης και άρτιας γνώσης, ειδικά σε ζοφερούς καιρούς.

Έως και σήμερα, οι μαθητές είναι πολυπληθείς, στελεχώνουν πλειάδα τμημάτων ενώ και από οικονομική άποψη υπάρχει η δυνατότητα διευκολύνσεων ακόμα και υποτροφιών ώστε να παρέχεται η σωστή εκπαίδευση για την οποία φημίζονται. Οι Μοναχές άλλωστε είχαν πάντοτε ανεπτυγμένη φιλανθρωπική δράση και πρόσφεραν τη βοήθεια τους σε όσους τις είχαν ανάγκη ανεξαρτήτως θρησκευματος και εθνικότητας.

Σε αυτό το σημείο, είναι επιβεβλημένο να αναφερθεί ότι τα σχολεία αυτά, συγκριτικά με άλλα ιδιωτικά, αν και έχουν εύρος διδασκτρων, ωστόσο δεν συγκαταλέγονται στα πλέον ακριβά, επιδεικνύοντας ένα πνεύμα σεβασμού και κατανόησης ως προς τις συνθήκες των καιρών μας και καθιστώντας τα πιο προσιτά.

¹⁶⁵ Μ. Φιλιπούσης –Μ. Παππάς, ό.π., σ.220.

Τα συγκεκριμένα σχολεία χαρακτηρίζονται και από την «οικογενειακή παράδοση» που έχουν δημιουργήσει. Στα ίδια σχολεία ή σε σχολεία αντίστοιχου δόγματος επιλέγουν οι γονείς απόφοιτοι των εν λόγω σχολείων, ανεξαρτήτως δόγματος, να φοιτήσουν και τα παιδιά τους.

Να προσθέσουμε στο σημείο αυτό, ότι τα εν λόγω σχολεία και η ύπαρξη του εκάστοτε Τάγματος πίσω από αυτά, απέπνεαν ασφάλεια για τους μαθητές τους και δημιουργούσαν ένα οικογενειακό κλίμα το οποίο διατηρήθηκε όπως μας αναφέρουν οι συνεντευξιαζόμενοι και μετά την αποφοίτηση τους. Αυτός ήταν ένας λόγος που τα σχολεία αυτά επιλέχθηκαν από αποφοίτους τους για τη μετέπειτα εργασία τους.

Η ικανοποίηση των αποφοίτων από τη φοίτηση τους στα εν λόγω σχολεία φαίνεται και από την επιθυμία της πλειοψηφίας όσων ερωτήθηκαν να στείλουν τα παιδιά τους στα σχολεία αυτά, εφόσον βέβαια το επιτρέψουν οι μελλοντικές οικονομικές τους συνθήκες. Μάλιστα οι μεγαλύτεροι ηλικιακά απόφοιτοι που ρωτήθηκαν το έχουν ήδη πράξει.

Στις σχολές των μοναχικών Ταγμάτων δεν παρατηρήθηκε ποτέ μονομερής ως προς το θρήσκευμα προέλευση μαθητών ή αποκλεισμού για λόγους θρησκευματος. Συνθήκη που ισχύει μέχρι τις μέρες μας, όπου καθολικοί και ορθόδοξοι μαθητές διαχωρίζονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος των θρησκευτικών και του τακτικού εκκλησιασμού. Δεν αναφέρθηκαν σε καμία περίπτωση στις συνεντεύξεις περιπτώσεις προσηλυτισμού.

Το μάθημα των θρησκευτικών γινόταν και γίνεται σαφώς, μέχρι τις μέρες μας, σε όλα τα ελληνογαλλικά σχολεία χωριστά. Από ορθόδοξους καθηγητές για τους ορθόδοξους μαθητές που αποτελούσαν και την πλειοψηφία και από Μοναχούς ή καθολικούς καθηγητές για τους καθολικούς μαθητές.

Οι Αδελφές Μοναχές ή οι Μοναχοί δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη θρησκευτική εκπαίδευση των μαθητών τους. Έτσι η προσευχή είναι κοινή και γίνεται καθημερινά στο προαύλιο του σχολείου με κυρώσεις πολλές φορές για όποιον απουσιάζει ή φέρεται απρεπώς. Ο εκκλησιασμός γίνεται πολύ συχνότερα από τρεις φορές το χρόνο, που ορίζει το Υπουργείο, με τα περισσότερα σχολεία να αναφέρονται σε μηνιαίο εκκλησιασμό. Το κάθε δόγμα εκκλησιαζόταν στη δική του Εκκλησία, χωρίς ποτέ να υποχρεωθούν οι μαθητές να επισκεφτούν Εκκλησία του άλλου δόγματος.

Όσον αφορά τους τυχόν διαχωρισμούς λόγω δόγματος, από την πλευρά των μαθητών δε τέθηκε ποτέ τέτοιο θέμα. Από την πλευρά των Μοναχών ή των καθηγητών, αρκετοί από τους ερωτώμενους παρατήρησαν μια μεγαλύτερη ανοχή και

υποστήριξη προς τους καθολικούς μαθητές τόσο ως προς την απόδοση τους στα μαθήματα, όσο και στην άτακτη κατά διαστήματα συμπεριφορά τους.

Ο κόσμος στο άκουσμα της φοίτησης στα εν λόγω σχολεία αντιδρά με σκεπτικισμό και περιέργεια. Αγνοεί τον τρόπο λειτουργίας των εν λόγω σχολείων και το ρόλο των Μοναχών σε αυτά και ρωτάει τους λόγους που μια ορθόδοξη οικογένεια μπορεί να επέλεξε ένα τέτοιο σχολείο. Ο φόβος για τη θρησκευτική διάσταση των εν λόγω σχολείων είναι μια συνήθης αντίδραση, που ενδεχομένως να οφείλεται στην άγνοια αναφορικά με τον χαρακτήρα και τα πεπραγμένα των εν λόγω σχολείων. Άλλωστε η προπαγάνδα και ο προσηλυτισμός που ενδεχομένως να άσκησαν στα χρόνια λειτουργίας τους δεν αποδείχθηκε ποτέ πως είχε αποτέλεσμα.

Σε γενικές γραμμές όμως, ο κόσμος αντιδράει θετικά, λόγω της καλής φήμης και ιστορίας αυτών των σχολείων. Η άριστη δε εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας σε συνδυασμό πάντα με το εξαιρετικό επίπεδο της ελληνικής αποτελεί έναν επιπρόσθετο λόγο για αυτή τους τη θετική στάση.

Στο συγκεκριμένο σημείο να τονίσουμε ότι η αυστηρή και απαιτητική οργάνωσή τους αναφέρεται και στις συνεντεύξεις των αποφοίτων και όπως προκύπτει αποτελεί μια συνέχεια της παράδοσης των καθολικών παιδαγωγών του 17^{ου}- 18^{ου} αιώνα.

Η προσφορά όμως των εν λόγω σχολείων σε ορισμένους τομείς της ελληνικής εκπαίδευσης, όπως η μόρφωση των κοριτσιών από το 17^ο αιώνα, η εκμάθηση και η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας και η λειτουργία των πρώτων Εμπορικών τμημάτων, υπήρξε αδιαμφισβήτητη. Ο θεσμός του οικοτροφείου έδωσε τη δυνατότητα σε παιδιά απομακρυσμένων περιοχών να φοιτήσουν στα σχολεία των Αδελφών Μοναχών. Η δε συνύπαρξη του «διαφορετικού», μαθητές διαφορετικού δόγματος, εθνικοτήτων και κοινωνικών τάξεων βοήθησε στη γνωριμία του «άλλου», στην αμοιβαία κατανόηση και την αποδοχή.

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΠΗΓΕΣ

Νόμοι, Διατάγματα, Εγκύκλιοι, Υπουργικές αποφάσεις (με χρονολογική σειρά):

«Περί ιδιωτικών σχολείων» Ν.3578, 30 Ιουνίου 1928

«Περί Ξένων Σχολείων» Ν.4862, 7 Ιανουαρίου 1931.

«Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμου 3578 «περί ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων» Ν.5754, 16 Σεπτεμβρίου 1933.

«Περί ιδιωτικών σχολείων, φροντιστηρίων και οικοτροφείων» Α.Ν. 2545, 10 Σεπτεμβρίου 1940.

«Περί τρόπου προσλήψεως και μισθοδοσίας του διδακτικού προσωπικού των Ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων» Ν.Δ. 3855, 10 Οκτωβρίου 1958.

«Περί Ιδιωτικών σχολείων Γενικής Εκπαίδευσης και Σχολικών Οικοτροφείων» Ν.682, 1 Σεπτεμβρίου 1977.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις:

Καβαλλιεράκης Στ., Καθολικά-Γαλλικά Σχολεία στην Ελλάδα στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα,

http://www.academia.edu/4123825/%CE%9A%CE%91%CE%98%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%91-%CE%93%CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%91_%CE%A3%CE%A7%CE%9F%CE%9B%CE%95%CE%99%CE%91_%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D_%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%91_%CE%A4%CE%9F_%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9F_%CE%9C%CE%99%CE%A3%CE%9F_%CE%A4%CE%9F%CE%A5_19%BF%CF%85_%CE%91%CE%99%CE%A9%CE%9D%CE%91 (πρόσβαση στις

20/8/2014).

<http://argolikivivliothiki.gr/2010/05/03/%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%B8%CE%B7%CE%BB%CE%AD%CF%89%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%BB%CF%8C%CF%84-%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AC%CE%BD%CE%B6-charlott/>

<http://www.catholic-church-corfu.org/lyon.html> (πρόσβαση στις 16/04/14).

<http://www.catholic-church-corfu.org/sfdcdg.html> (πρόσβαση στις 18/04/14).

http://www.easypedia.gr/el/articles/%CE%BA/%CE%B1/%CE%B8/%CE%9A%CE%B1%CE%B8%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%95%CE%BA%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%82_6305.html#.CE.97_.CE.9A.CE.B1.CE.B8.CE.BF.CE.BB.CE.B9.CE.BA.CE.AE_.CE.E.95.CE.BA.CE.BA.CE.BB.CE.B7.CF.83.CE.AF.CE.B1_.CF.83.CF.84.CE.B7.CE.BD_.CE.95.CE.BB.CE.BB.CE.AC.CE.B4.CE.B1 (πρόσβαση στις 3/03/14).

http://www.ellinogalliki.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=154&lang=el (πρόσβαση στις 3/03/14).

www.ediamme.edc.uoc.gr/download.php?id=814647,486,4 (πρόσβαση στις 20/08/14).

<http://www.et.gr/index.php/2013-01-28-14-06-23/search-laws>

<http://www.delasalle.gr/index.php/2012-07-15-18-17-35/2012-11-16-16-47-50> (πρόσβαση στις 16/04/14).

<http://greekworldhistory.blogspot.gr/2013/01/1911.html> (πρόσβαση στις 30/03/2014).

<http://www.greekhelsinki.gr/greek/reports/catholics-artos-zois.html> (πρόσβαση στις 30/03/2014).

<http://greekworldhistory.blogspot.gr/2013/01/1911.html> (πρόσβαση στις 30/03/2014).

<http://www.kalamari.gr/el/kalamari/identity/istoriko.html> (πρόσβαση στις 10/02/14).

<http://www.neasmyrni.leonteios.edu.gr/index.php/2013-08-06-08-54-42/istoria-tou-sxoleiou> (πρόσβαση στις 9/04/14).

http://www.saintpaul-delasalle.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=9&Itemid=214 (πρόσβαση στις 30/3/14).

<http://www.saintpaul.gr/default.asp?p=168> (πρόσβαση στις 30/3/14).

<http://www.saintjoseph.gr/cgi-bin/pages/page3.pl?arlang=Greek&arcode=080728172044&argenkat=%C1%E3%DF%E1%20%C1%E9%EC%E9%EB%DF%E1%20%ED%F4%E5%20%C2%E9%E1%EB%DC%F1&enot=04> (πρόσβαση στις 30/3/14).

Ανδρέου Α., Ιδιωτική Εκπαίδευση. Προσανατολισμός, διάρκειες και τομές. (Ιστορική Προσέγγιση)http://www.theseis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=191&Itemid=29 (πρόσβαση στις 20/08/2014).

<http://www.ursulines.gr/tagma-ursulinwn/ursulines-stin-ellada.html> (πρόσβαση στις 10/02/14).

<http://sgschool.gr/data/documents/ESOTERIKOS-KANONISMOS-LEIT-NHPIAGOGIO-DIMOTIKO.pdf> (πρόσβαση στις 3/04/14)

<http://users.sch.gr/efstratiou/GYMNASIO/apallages/urhskeytika.htm> (πρόσβαση στις 21/04/14).

<http://www.ygeia12n.gov.gr/web/guest/thileon> (πρόσβαση στις 23/04/14).

Συνέδρια - Επετηρίδες:

Α' Ευρωπαϊκό Μαριανό Συνέδριο, 1er Congres Europeen De l'education Mariste, 15-20 2001, Πνευματικό Κέντρο «Valpre», Ecullu- Zuon, μέρος πρώτο.

Γ' Μαριανό Εκπαιδευτικό Συνέδριο, La Mission De l'ecole Mariste, Η αποστολή του Μαριανού σχολείου, Σεπτέμβριος 2000.

Παιδαγωγικό Συνέδριο «Λεοντείου Λυκείου Νέας Σμύρνης και Χρυσοστόμου Σμύρνης» Αθήνα 1993.

Ελληνογαλλική Σχολή Jeanne D' Arc. Επετηρίδες από το 1996 έως σήμερα.

Ελληνογαλλική Σχολή Άγιος Παύλος. Souvenir –Λεύκωμα από το 2006 έως σήμερα.

Ελληνογαλλική Σχολή Άγιος Παύλος. Περιοδικό Αφιέρωμα τεύχη 1-6.

Ελληνογαλλική Σχολή Άγιος Παύλος. De la Salle (1651-1719).

Ελληνογαλλική Σχολή Βόλου «Άγιος Ιωσήφ». Επετηρίδα. Τελειόφοιτοι 1993.

Ελληνογαλλική Σχολή Βόλου «Άγιος Ιωσήφ». Επετηρίδα. Δημοτικό 1999.

Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης. Souvenir 1997-1998.

Λεόντειο Λύκειο Νέας Σμύρνης. Souvenir 2001-2002.

Λεόντειο Λύκειο Πατησίων. Souvenir 1991-1992.

Λεόντειο Λύκειο Πατησίων. Souvenir 1995-1996.

Λεόντειο Λύκειο Πατησίων. Souvenir 1997-1998. *90 χρόνια παρουσίας και προσφοράς των Μαριανών Αδερφών στην Ελλάδα.*

Λεόντειο Λύκειο Πατησίων. Souvenir 1907-2007. *100 χρόνια παρουσίας και προσφοράς των Μαριανών Αδερφών στην Ελλάδα.*

Σχολή Ουρσουλίνων. Rappelle -toi 1996-1997.

B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άγνωστος Συγγραφέας (1992), *Η παιδαγωγική του Μαριανού σχολείου*, Αθήνα, εκδ. Λεοντείου Λυκείου Πατησίων.

Άγνωστος Συγγραφέας (1995), *Το Μαριανό σχολείο στην Ελλάδα*. Αθήνα, εκδ. Λεοντείου Λυκείου Πατησίων.

Άγνωστος Συγγραφέας, (2008), *Η Μαριανή Αποστολή. Εκεί που μας οδηγεί η καρδιά του Μαρκελλίνου «Όλα στο Χριστό μέσω της Παναγιάς»*, Αθήνα, Εκδ. Μαριανοί Αδερφοί Ελλάδας.

Άγνωστος Συγγραφέας (2008), *100χρόνια προσφοράς στους νέους της Ελλάδας*, Αθήνα, εκδ. Λεοντείου Λυκείου Πατησίων.

Αντωνίου Δ. (2009), *Γαλλικά Σχολεία στην Ελλάδα. Απόπειρα πρώτης καταγραφής*, Αθήνα, Διεθνές Κέντρο Έρευνας Αίσωπος – La Fontaine.

Αρμάου Α. (μετ.) (1989), *Μαρκελλίνος Champagnant*, Αθήνα, εκδ. Λεοντείου Λυκείου.

Ασημάκης Ι. (2007), *Η πορεία των σχέσεων Ελλάδος –Αγίας Έδρας (1830-1980)* Θεσσαλονίκη, εκδ. Αποστολικό Βικαριάτο Θεσσαλονίκης.

Ασλάνογλου Ν. (1999), *1907-1997: 90χρόνια παρουσίας και προσφοράς των Μαριανών Αδελφών στην Ελλάδα*, Αθήνα, Εκδ. Μαριανοί Αδερφοί Ελλάδας.

Ζαμπέτα Ε. (2003), *Θρησκεία και Σχολείο*, Αθήνα, Θεμέλιο.

Ζιώγου Καρατσεργίου Σ. (1986), *Η Μέση Εκπαίδευση των κοριτσιών στην Ελλάδα (1830-1893)*. Αθήνα, ΙΑΕΝ Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Ζωγραφάκης Γ. (1981), *Jean Baptiste de La Salle (1651-1719), ο εμπνευσμένος αγωνιστής για τη δημοκρατικοποίηση της παιδείας*, Θεσσαλονίκη, εκδ. Κολέγια Δελασάλ Ελλάδος.

Θαναηλάκη Πόλλη (2005), *Αμερική και Προτεσταντισμός*, εκδ, Καστανιώτη.

Ιωσηφίδης Θεόδωρος (2008), *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα, Κριτική.

Κοκκαλάκη Μ. (επιμ.), *Οι Μαριανοί Αδελφοί στην Ελλάδα (1907- 2007) . 100 χρόνια Παιδαγωγικής Προσφοράς στους Νέους της Πατρίδας μας*, Αθήνα, Εκδ. Μαριανοί Αδερφοί Ελλάδας.

Καραμούζης Π., Αθανασιάδης Η. (2011), *Θρησκεία, Εκπαίδευση, Μετανεωτερικότητα. Η Θρησκευτική Αγωγή στο Σύγχρονο Σχολείο*, Αθήνα, Κριτική.

Κοντογιάννης, Π. (1910), «Σχολεία αλλοφύλων εν Θεσσαλονίκη», στο *Μακεδονικόν Ημερολόγιον*, έτος Γ, Αθήνα, Παμμακεδονικός Σύλλογος.

Λέφας Χρ. (1942), *Ιστορία της Εκπαιδεύσεως*, Αθήνα, Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων.

Μηλιδιώτης Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσος (επιμ.) (2002), *Ιωάννης Βαπτιστής Δελασάλ. Πρόταση Αγωγής των Νέων*, Πειραιάς, Ελληνογαλλική Σχολή Πειραιά «Ο Άγιος Παύλος».

Μηλιδιώτης Δρ. Μάρκος Ν. Ρούσος (2007), *Οι Μαριανοί Αδερφοί και το παιδαγωγικό τους έργο. Ένας αιώνας προσφοράς στην Ελλάδα (1907-2007)*, Αθήνα, Εκδ. Μαριανοί Αδερφοί Ελλάδας.

Πέτρου Ι. (2003), *Πολυπολιτισμικότητα και θρησκευτική ελευθερία*, Θεσσαλονίκη Παρατηρητής.

Σωτηρέλης Γ. (1998), *Θρησκεία και εκπαίδευση κατά το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από τον κατηχισμό στην πολυφωνία*, Αθήνα- Κομοτηνή, Α. Ν. Σάκκουλας.

Φιλιππούσης Μ., Παππάς Μ.. (2010), *Καθολικά σχολεία στην Ελλάδα. Συμβολή στην εκπαιδευτική ιστορία των καθολικών μοναχικών ταγμάτων*, Θεσσαλονίκη, Αποστολικό Βικαριάτο Θεσσαλονίκης.

Φουρναράκη Ελένη (1987), *Εκπαίδευση και Αγωγή των Κοριτσιών. Ελληνικοί Προβληματισμοί (1830-1910). Ένα Ανθολόγιο*. Αθήνα, ΙΑΕΝ Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Φώσκολος Μ. (1990), *Η Αγία Άγγελα Μερίτσι και το τάγμα των Αδελφών Ουρσουλίνων*, Αθήνα.

Χαρίτος Γ.Χ. (2001), *Το χρονικό της σχολής Καλογραιών του Βόλου. Συμβολή στην ιστορία της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Χριστόπουλος Δ. (επιμ.) (1999), *Νομικά Ζητήματα Θρησκευτικής Ετερότητας*, Αθήνα, Κριτική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:

Όνομα		
Ιδιότητα	α) Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	β) Καθηγητής σε Ελληνογαλλικό Σχολείο
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο AEI/ TEI	β) Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό
Σχολείο Αποφοίτησης		
Έτος Αποφοίτησης		
Θρήσκευμα		

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;
- ✓ Για τους Ορθόδοξους: Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;
- ✓ Για τους Καθολικούς: Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω θρησκευματος);
- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;
- Είστε ευχαριστημένος εκ των υστέρων από την επιλογή σας;
- ✓ Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;
- ✓ Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;
- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;
- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)
- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;
- ✓ Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;
- Αν είστε καθηγητής σε ελληνογαλλικό σχολείο γιατί επιλέξετε το συγκεκριμένο σχολείο; Είναι το σχολείο που αποφοιτήσατε;
- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;
- Πώς γινόταν το μάθημα των Θρησκευτικών στο σχολείο σας; Ορθόδοξοι και Καθολικοί μαθητές διαχωρίζονταν την ώρα του συγκεκριμένου μαθήματος;
- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθόδοξων και Καθολικών μαθητών;
- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτικού (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;
- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο ΑΕΙ	β) Μεταπτυχιακό
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Ουρσουλίνων
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Το επέλεξαν οι γονείς μου εξαιτίας της καλής φήμης, της τοποθεσίας, των πρόσθετων μαθημάτων γαλλικής γλώσσας και της ευκαιρίας απόκτησης διπλωμάτων μέσω εξετάσεων.

- Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Όχι καθόλου.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Πολύ σημαντικό.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Ναι πολύ.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Πειθαρχία, Ήθος, Καλή γνώση της γαλλικής γλώσσας.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Ίσως. Με βάση την εκπαιδευτική και δημιουργική εξέλιξη του σχολείου που έχει παρουσιάσει τα τελευταία χρόνια (όχι μόνο στο εκπαιδευτικό κομμάτι αλλά και η έμφαση που δίνει πλέον και στη γενικότερη διάπλαση της προσωπικότητας των μαθητών) καθώς και η εστίαση του σχολείου στην καλή γνώση της γαλλικής γλώσσας.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας (όπως και τα υπόλοιπα γαλλικά σχολεία), μια ιδιαίτερη έμφαση στη θρησκεία (όπως σε όλα τα καθολικά σχολεία), και γενική αυστηρότητα και πειθαρχία.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι σε καμία περίπτωση.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Μερικές φορές. Υπήρχε πιο ανεκτική και φιλική αντιμετώπιση προς τους καθολικούς τόσο ως προς την απόδοση τους στα μαθήματα όσο και στη άτακτη κατά διαστήματα συμπεριφορά τους.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Η ηθική και πειθαρχημένη συμπεριφορά των μαθητών.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Μάλλον στην θρησκευτική εκπαίδευση, χωρίς να υποτιμούν τα υπόλοιπα.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν ορθόδοξοι. Οι καθολικοί μαθητές διαχωρίστηκαν από τους ορθόδοξους σε ένα τμήμα και έτσι ήταν πιο εύκολη η διεξαγωγή και του μαθήματος των θρησκευτικών, καθώς μόνο αυτό το τμήμα χωριζόταν στο συγκεκριμένο μάθημα.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Ίσχυαν όλα τα παραπάνω και πολύ περισσότερες φορές από 3 φορές το χρόνο, αν θυμάμαι καλά εκκλησιασμός γινόταν στις αντίστοιχες εκκλησίες μια φορά το μήνα.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Ναι. Με δική μου πρωτοβουλία.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Όχι.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Καμία προκατάληψη, αλλά υπήρχαν πολλές ερωτήσεις σχετικά με το δόγμα και τη θέση των καλογριών στο σχολείο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο ΑΕΙ	β) Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne d'Arc
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Χριστιανός Καθολικός	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Φοίτησα στο προαναφερθέν σχολείο από την Α' δημοτικού έως και την Γ' λυκείου. Στην επιλογή αυτή των γονιών μου έπαιξε ρόλο η σοβαρότητα του εν λόγω ιδρύματος, η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας, καθώς και το γεγονός ότι δινόταν προτεραιότητα στα

καθολικά παιδιά. Οπότε ήταν κυρίως ένα σύνολο παραγόντων και παροχών που οδήγησε τους γονείς μου σε αυτή την απόφαση. Στο ίδιο σχολείο είχε φοιτήσει λίγα χρόνια πριν από μένα και η αδελφή μου.

- Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω θρησκευματος);

Όχι, πιστεύω όμως πως έπαιξε ρόλο για τους γονείς μου.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Ναι.

- Είστε ευχαριστημένος εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Απόλυτα.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Τη γαλλική γλώσσα, την εκπαίδευση του αισθητικού μου κριτηρίου και την ποιότητα σπουδών.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Νομίζω ναι. Το συγκεκριμένο σχολείο προσφέρει, εκτός από τα παραπάνω, προστασία των μαθητών και μη επαφή με εξωσχολικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, όπως επίσης και άρρηκτη συνεργασία με τους γονείς ή κηδεμόνες (ενημέρωση για απουσίες, πρόοδο κλπ.). Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το γεγονός της ίσης αντιμετώπισης μαθητών από καθηγητές, καθώς και η όσμωση μεταξύ των μαθητών στην οποία ουδέποτε έπαιξε ρόλο το θρήσκευμα.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Εκ των υστέρων και συναναστρεφόμενος με αποφοίτους άλλων ιδιωτικών ιδρυμάτων, έφτασα στο συμπέρασμα ότι η ελληνογαλλική διέφερε τελικά στη μέθοδο διδασκαλίας και στην ποιότητα των γνώσεων. Θεωρώ ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό ήταν καταρτισμένο και, σε πολλές περιπτώσεις, άνω του μέσου όρου στους τομείς γνώσεων και διδασκαλίας.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι. Τα μαθήματα γίνονταν στα ελληνικά και τα γαλλικά διδάσκονταν κυρίως μετά το τέλος του σχολικού 7ώρου.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Απολύτως κανένα.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Ουδέποτε.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Μιλώντας αποκλειστικά για τις Sœurs, θα έλεγα ότι λόγω ιδιότητας δινόταν βάρος πρώτα στην θρησκευτική μας εκπαίδευση, ύστερα στην πνευματική μας μόρφωση και τέλος στην καλλιέργειά μας ως άτομα. Στην πράξη όμως και κυρίως από τη γενιά μου και ύστερα, υπάρχει διαφοροποίηση. Οι Αδελφές συμμετείχαν πλέον ελάχιστα έως καθόλου στη διαμόρφωση και εφαρμογή του σχολικού προγράμματος. Η γραμμή του σχολείου, το εκπαιδευτικό και συνεργαζόμενο προσωπικό έδινε περισσότερο έμφαση ταυτόχρονα στην πνευματική και προσωπική καλλιέργεια και πολύ λιγότερο στη θρησκευτική εκπαίδευση. Απόδειξη ότι το μάθημα των θρησκευτικών, με το πέρασμα των σχολικών ετών, κατέληξε να θεωρείται από τους μαθητές μία παύση ή ως κάτι τυπικό και σίγουρα όχι ουσιώδες.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Ναι. Πολλές φορές υπήρξαν και κυρώσεις (απουσίες, παρατηρήσεις, επιπλήξεις) για τον τρόπο συμμετοχής των μαθητών (ομιλίες την ώρα της πρωινής προσευχής, αμφίεση, προσωπική υγιεινή) ή την αποχή τους αντίστοιχα από αυτήν την συνθήκη.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθόδοξων και Καθολικών μαθητών;

Η καθημερινή προσευχή γινόταν από κοινού με παρουσία όλων των τμημάτων Γυμνασίου και Λυκείου στην αυλή του σχολείου. Οι μαθητές χωρίζονταν σε σειρές με βάση το τμήμα και την τάξη φοίτησης. Ο εκκλησιασμός στις εκκλησίες του κάθε δόγματος μια φορά το μήνα.

- Πώς γινόταν το μάθημα των Θρησκευτικών στο σχολείο σας; Ορθόδοξοι και Καθολικοί μαθητές διαχωρίζονταν την ώρα του συγκεκριμένου μαθήματος;

Ναι. Λόγω του μικρού τους αριθμού, οι καθολικοί μαθητές άλλαζαν αίθουσα και φυσικά καθηγητή για τη διδασκαλία των θρησκευτικών.

- Στα υπόλοιπα μαθήματα ήσασταν διαχωρισμένοι;

Όχι.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Ναι, από καθαρά προσωπική ανάγκη να γνωρίσω την αιτία του διαχωρισμού κατά τη διάρκεια του εκκλησιασμού και να συναναστραφώ τους φίλους από τους οποίους με χώριζαν. Το σχολείο δεν είχε ανάμιξη σε αυτό.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτικού (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Δεν νομίζω ότι γινόταν κάποιος έντονος διαχωρισμός. Αυτό που θα μπορούσα να παρατηρήσω ίσως να ήταν μια ανεπίσημη και ανεπαίσθητα εντονότερη προσοχή και φροντίδα προς τους καθολικούς μαθητές από την πλευρά των Αδελφών Μοναχών, σίγουρα όμως με τρόπο διακριτικό, ο οποίος δεν παρεμπόδιζε σε καμία περίπτωση την λειτουργία και το έργο του ιδρύματος. Βρισκόμαστε εξ'άλλου σε καθολικό ίδρυμα, όπου οι καθολικοί μαθητές αποτελούσαν μειονότητα.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Έντονη κριτική με μορφή ειρωνείας ή και χιούμορ ασκήθηκε από παιδιά ίδιας ηλικίας που φοίτησαν σε δημόσια κυρίως σχολεία. Επίσης, στο εξωτερικό όπου και βρίσκομαι από το 2009, συνάντησα την ίδια συμπεριφορά. Σε αυτό παίζει ρόλο το γεγονός ότι το γαλλικό κράτος είναι λαϊκό, χωρίς δηλαδή να αναγνωρίζει την ύπαρξη και άσκηση συγκεκριμένης θρησκείας. Κατά συνέπεια, οτιδήποτε συνδέεται με θρησκεία ή έχει θρησκευολογικό χαρακτήρα αντιμετωπίζεται με σκεπτικισμό και επιφύλαξη ως οπισθοδρομικό από μια μεγάλη μερίδα της γαλλικής κοινωνίας.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, τα σχόλια και η όποια κριτική έμειναν σε ένα πρώτο επίπεδο και ουδέποτε έλαβαν τη μορφή προκατάληψης ή αρνητικών συμπεριφορών. Η

αποφοίτηση από το συγκεκριμένο σχολείο ίσως να τρομάζει στο άκουσμα, όμως με τη συναναστροφή ο κόσμος διαμορφώνει προσωπική και αντικειμενική άποψη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο ΑΕΙ	β) Μεταπτυχιακό
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Saint Paul
Έτος Αποφοίτησης	2006	
Θρήσκευμα	Χριστιανή ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Οι γονείς μου επέλεξαν το συγκεκριμένο σχολείο, καθώς ήταν το μόνο καλό ιδιωτικό κοντά στον τόπο κατοικίας μου. Είχε ιδιαίτερα καλή φήμη την εποχή εκείνη, στόχευε στην καλή γνώση της γαλλικής γλώσσας με την παράδοση καθημερινών μαθημάτων και την εξασφάλιση των ανωτέρων διπλωμάτων. Σημαντικός παράγοντας ήταν ότι είχε αποφοιτήσει κι ο πατέρας μου από το συγκεκριμένο σχολείο καθώς και το γεγονός ότι είχε από τα χαμηλότερα δίδακτρα συγκριτικά με άλλα ιδιωτικά σχολεία.

- Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Όχι, σε καμία περίπτωση.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Όχι απόλυτα. Βέβαια, θεωρώ ότι αποκόμισα παιδεία και πειθαρχία, εκτός από την καλή γνώση της γαλλικής.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Όχι, δεν θεωρώ πως σε επίπεδο κλασικής εκπαίδευσης – εκτός της γαλλικής γλώσσας – έχει να προσφέρει πλέον κάτι περισσότερο από ένα «καλό» δημόσιο σχολείο. Επιπλέον, με το πέρασμα των χρόνων έχει χάσει το κύρος και την αίγλη που το διέκριναν.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Ήταν ιδιαίτερα αυστηρό σχολείο και έδινε μεγάλη έμφαση στη θρησκεία. Στην εκπαιδευτική διαδικασία συμμετείχαν Αδελφοί Μοναχοί, κατά τα πρώτα τουλάχιστον χρόνια της φοίτησής μου στο εν λόγω σχολείο. Τους είχα και στο Γυμνάσιο ως καθηγητές. Με το πέρασμα των χρόνων τους συναντούσα μόνο στη διδασκαλία των Γαλλικών. Βέβαια, θεωρώ ότι ο ρόλος τους δεν ήταν ιδιαίτερα αντιληπτός, καθώς δεν ήταν Γυμνασιάρχες, Διευθυντές....

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Αναμφίβολα, οι ώρες των γαλλικών μου φαίνονταν ατελείωτες (μετά το πέρας του επίσημου σχολικού προγράμματος, σε καθημερινή βάση). Ίσως αυτό να έχει αλλάξει σήμερα, πλην όμως δεν είμαι σε θέση να έχω εικόνα. Να διευκρινήσω, όμως, ότι δε θεωρώ ότι υποτιμήθηκε η ελληνική γλώσσα, σε καμία περίπτωση.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι, κανένα απολύτως πρόβλημα.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησής σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Ναι, υπήρξε προς του καθολικούς μαθητές μεγαλύτερη ανοχή ως προς τη συμπεριφορά τους και τις αποδόσεις τους στα μαθήματα.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Βασική τους προτεραιότητα ήταν η σωστή, καθώς πρέπει συμπεριφορά και η πειθαρχία.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Στη θρησκευτική εκπαίδευση, δεδομένου ότι δεν είχαν ιδιαίτερη εμπλοκή με τους υπόλοιπους κλάδους μαθημάτων.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Απ' όσο θυμάμαι, πρέπει το 85% περίπου να ήταν ορθόδοξοι και το υπόλοιπο 15% καθολικοί μαθητές. Διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών. Συνήθως υπήρχε πρόβλεψη και όλοι οι καθολικοί μαθητές βρίσκονταν στο ίδιο τμήμα ώστε να είναι δυνατός ο διαχωρισμός τους κατά το μάθημα των θρησκευτικών, δεδομένου ότι ήταν λίγοι και υπήρχε μόνο ένα τμήμα θρησκευτικών για τους καθολικούς μαθητές.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Η καθημερινή προσευχή ίσχυε και ήταν κοινή για όλους. Ο εκκλησιασμός γινόταν επίσης αλλά πολύ συχνότερα από τρεις φορές το χρόνο. Αν θυμάμαι καλά, μπορεί να γινόταν και μια φορά το μήνα. Οι καθολικοί στην καθολική Εκκλησία και οι ορθόδοξοι στην Αγία Τριάδα.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Ναι, έχω επισκεφτεί Καθολική Εκκλησία, εκπροσωπώντας το σύνολο των μαθητών του σχολείου, σε κάποια θρησκευτική εορτή. Ήταν δική μου επιλογή και όχι ανάγκη, δεν με υποχρέωσε ουδέποτε το σχολείο.

- Το σχολείο διαχώριζε με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτικού (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Ίσως όπως προανέφερα να αντιμετωπίζονταν με μεγαλύτερη ανοχή οι καθολικοί μαθητές.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Ποτέ δε συνάντησα προκατάληψη. Η αντίδραση είναι συνήθως θετική και συνοδεύεται στις περισσότερες περιπτώσεις από ερωτήσεις σχετικά με τον ρόλο των μοναχών και με το εάν εξακολουθούσε να είναι σχολείο θηλέων.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4^η:

Ιδιότητα	α) Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	β) Καθηγητής σε Ελληνογαλλικό Σχολείο
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο ΑΕΙ/ ΤΕΙ	β) Μεταπτυχιακό
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne D' Arc
Έτος Αποφοίτησης	1985	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Οι Χριστιανικές αρχές και η παρουσία των Αδελφών καθιστούσε το εν λόγω σχολείο, ένα ασφαλές περιβάλλον που και οι γονείς μου επιθυμούσαν και έκριναν ότι συμβάδιζε με το δικό τους σύστημα αξιών και θα μπορούσε να με εξοπλίσει με εφόδια γνωστικά και ηθικά για τη ζωή.

- Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Καθόλου. Πρώτα από όλα είναι χριστιανικό σχολείο κι επιπλέον φοιτούσαν και άτομα άλλα από το οικογενειακό μου περιβάλλον, οπότε γνωρίζαμε την ατμόσφαιρα.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Ασφαλώς! Μαζί με το απολυτήριο υπήρχε άλλο ένα εφόδιο.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Πάρα πολύ. Το εν λόγω σχολείο αποτελεί το δεύτερο σπίτι μου.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Είναι ένα σχολείο που αποτέλεσε οικογένεια για μένα και αγαπά πάνω από όλα το παιδί.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Φυσικά. Φοιτούν ήδη.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Στην οικογενειακή ατμόσφαιρα που είχε και έχει, καθώς και στην ποιότητα της γνώσης που παρείχε και παρέχει.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι, σε καμία περίπτωση.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Ποτέ κανένα.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας).

Ποτέ καμιά.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Η καλλιέργεια ήθους και η μετάδοση της γνώσης στους μαθητές τους.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Και στα τρία παράλληλα.

- Αν είστε καθηγητής σε ελληνογαλλικό σχολείο γιατί επιλέξατε το συγκεκριμένο σχολείο; Είναι το σχολείο που αποφοιτήσατε;

Ναι, είμαι φιλόλογος στο σχολείο που αποφοίτησα. Το επέλεξα γιατί αποτέλεσε και αποτελεί σπίτι μου και οικογένεια μου και ήθελα να προσφέρω μέσα από αυτό.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Ήμασταν 5 καθολικοί και 30 ορθόδοξοι περίπου. Ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών και κάθε τμήμα είχε και καθηγητή αντίστοιχου δόγματος.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθοδόξων και Καθολικών μαθητών;

Η προσευχή ήταν κοινή για όλους- είμαστε άλλωστε όλοι χριστιανοί- ο εκκλησιασμός χωριστά στις αντίστοιχες εκκλησίες, περίπου μια φορά το μήνα, γεγονός που ισχύει μέχρι σήμερα.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Όχι ποτέ.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Όχι δε συνάντησα κανενός είδους προκατάληψη. Τα ελληνογαλλικά σχολεία χαίρουν μεγάλης εκτίμησης. Κάποιοι βέβαια με ρωτούσαν αν γίνεται προσηλυτισμός.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο ΑΕΙ/ ΤΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne D' Arc
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο; Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Οι γονείς μου επέλεξαν να φοιτήσουμε η αδερφή μου κι εγώ στο συγκεκριμένο σχολείο, επειδή θεώρησαν ότι ήταν το καλύτερα οργανωμένο. Επιπλέον, επηρεάστηκαν από κάποιους φίλους τους, των οποίων τα παιδιά φοίτησαν εκεί, όταν εκείνοι τους μίλησαν θετικά για το συγκεκριμένο σχολείο.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Οι γονείς μου το θεώρησαν ιδιαίτερα σημαντικό.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Όχι, δεν είμαι καθόλου ευχαριστημένη για τη συγκεκριμένη επιλογή των γονιών μου. Δε θεωρώ ότι το περιβάλλον του συγκεκριμένου σχολείου είναι κατάλληλο για τους εφήβους. Είναι υπερβολικά αυστηρό και εμποδίζει την ομαλή εξέλιξη των προσωπικοτήτων των μαθητών.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Το μόνο θετικό είναι ότι έμαθα γαλλικά, έχω το ανώτατο δίπλωμα που θα μπορούσα να αποκτήσω. Αν δεν ήμουν στο συγκεκριμένο σχολείο, πιστεύω ότι δε θα είχα φτάσει στο συγκεκριμένο επίπεδο εκμάθησης της γλώσσας.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Όχι, δε θα ήθελα σε καμία περίπτωση τα παιδιά μου να φοιτήσουν στο συγκεκριμένο σχολείο. Ελπίζω να μην αναθεωρήσω μεγαλώνοντας.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Επειδή βρίσκεται στον Πειραιά, θεωρώ ότι οι μαθητές δεν ήταν τόσο καλομαθημένοι (εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων), όσο οι μαθητές μεγάλων ιδιωτικών σχολείων.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι, δεν υποτιμήθηκε η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι, κανένα.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Όχι. Δεν αντιλήφθηκα κάποια διαφοροποίηση.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Το να ηθικολογούν.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Στη θρησκευτική μας εκπαίδευση.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Η πλειονότητα των μαθητών ήταν ορθόδοξοι. Ήμασταν στο ίδιο τμήμα και χωριζόμασταν μόνο στα Θρησκευτικά.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Ο εκκλησιασμός γινόταν πάνω από τρεις φορές τον χρόνο, δε θυμάμαι πόσο συχνά βέβαια. Η προσευχή ήταν καθημερινή και κοινή στην αυλή του σχολείου.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Έχω επισκεφθεί καθολική εκκλησία, κατά τη διάρκεια μιας βόλτας με τον πατέρα μου. Δεν υποχρεώθηκα από το σχολείο.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτικού (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Όχι, δε θα έλεγα ότι υπήρχε διαχωρισμός. Τουλάχιστον, δεν υπέπεσε κάτι τέτοιο στην αντίληψή μου.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Με οικτίζουν. Όταν αρχίζω να διηγούμαι ιστορίες από το πώς πέρασα στην πενθήμερη εκδρομή ή για ποιους λόγους έπαιρναν οι μαθητές αποβολές, γελούν ή μένουν με το στόμα ανοιχτό, εξαιτίας της ανούσιας αυστηρότητας, με την οποία φέρονταν ορισμένοι καθηγητές και όλες οι καλόγριες. Όταν, δε, βρίσκομαι με άλλα παιδιά που αποφοίτησαν

από το ίδιο σχολείο σε κοινή παρέα και έρθει η κουβέντα στα σχολικά χρόνια, το μόνο που προκύπτει είναι άσχημες αναμνήσεις, θυμός και περιέργεια για το πώς θα είχαμε περάσει, αν είχαμε φοιτήσει σε ένα φυσιολογικό δημόσιο σχολείο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο ΑΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Λεόντειο Λύκειο	Νέας Σμύρνης
Έτος Αποφοίτησης	2002	
Θρήσκευμα	Χριστιανός Καθολικός	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Επιλέχθηκε λόγω οικογενειακής παράδοσης (2 γενιές πριν από εμένα) και του κύρους του.

- Για τους Καθολικούς: Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω θρησκευματος);

Στην ηλικία εκείνη δεν είχα τη δυνατότητα επιλογής. Ήταν επιλογή των γονιών μου, στην οποία σίγουρα είχε σημασία και το θρήσκευμα.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Ναι, έπαιξε σημαντικό ρόλο καθώς συνδύαζε τις εντατικές ώρες εκμάθησης γαλλικών στο σχολείο (με αποτέλεσμα τη λήψη όλων των πτυχίων και των ανώτερων δυνατών), με υψηλό επίπεδο μόρφωσης και σε όλα τα υπόλοιπα μαθήματα ανεξαιρέτως.

- Είστε ευχαριστημένος εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Ναι είμαι πολύ ευχαριστημένος από την επιλογή των γονιών μου και θα έστελνα και τα παιδιά μου στο ίδιο ή σε αντίστοιχο γαλλικό σχολείο, αν το επιτρέψουν βέβαια οι συνθήκες (οικονομικές) και αυτό γιατί θα ήθελα τα παιδιά μου να έχουν τις ίδιες ή και

περισσότερες ευκαιρίες από εμένα και σ' αυτό θεωρώ ότι ένα καλό σχολείο είναι σημαντικός παράγοντας.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Ένα υψηλό επίπεδο μόρφωσης, με προσοχή προς το μαθητή και ενασχόληση από τους δασκάλους/καθηγητές, σε συνδυασμό με την προσοχή από το σχολείο στη συμπεριφορά/εμφάνιση και τη συνολική διαγωγή των μαθητών. Συνολικά δηλαδή το σχολείο αυτό βοήθησε στη διαμόρφωση του χαρακτήρα μου.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Λόγω της θρησκευτικής του υπόστασης έδινε ιδιαίτερη σημασία στη συμπεριφορά των μαθητών προς τους άλλους, στην προσφορά προς το συνάνθρωπο και εν γένει στη διαμόρφωση ενός χριστιανικού χαρακτήρα.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι, θεωρώ ότι υπήρχε μια ισορροπία μεταξύ τους.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι, το θρήσκευμα δεν είχε καμία σχέση με την κοινωνικές συναναστροφές με τους άλλους συμμαθητές. Σε μεγάλο βαθμό πάντως θεωρώ ότι σημασία είχε ότι ο αριθμός των καθολικών μαθητών ήταν ιδιαίτερα μεγάλος.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Εν γένει υπήρχε διαφοροποίηση καθώς από τα 4 τμήματα κάθε έτους τα 2 μόνο ήταν με καθολικούς μαθητές σε αναλογία 50-50, αλλά ήταν καθαρά για πρακτικούς σκοπούς. Κατα τ' άλλα δεν υπήρχε κάποια διαφοροποίηση πέραν του μαθήματος των θρησκευτικών, το οποίο αυτονόητα γινόταν χωριστά, οι μεν ορθόδοξοι έκαναν μάθημα με καθηγητή θρησκευτικών, οι δε καθολικοί με κάποιον Frere.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Είναι άνθρωποι αφοσιωμένοι στην προσφορά προς το συνάνθρωπο. Είναι απλοί άνθρωποι και πάντα προσιτοί στους μαθητές.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Υπήρχε μια τάση προς τη θρησκευτική εκπαίδευση και γενικότερα τη διαμόρφωση πνευματικής μόρφωσης.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Ναι, υπήρχε και καθημερινή προσευχή και τακτικοί εκκλησιασμοί, περισσότεροι από τρεις το χρόνο (6-7 τουλάχιστον).

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθοδόξων και Καθολικών μαθητών;

Η καθημερινή προσευχή γινόταν από κοινού στο χώρο της αυλής. Αντίθετα, ο εκκλησιασμός των καθολικών γινόταν στο παρεκκλήσι του σχολείου, ενώ των ορθοδόξων σε ορθόδοξη εκκλησία εκτός του χώρου του σχολείου.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Ναι, από δική μου επιλογή.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Όχι, δεν υπήρχε τέτοιος διαχωρισμός.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Σχετικά με το σχολείο η αντίδραση είναι θετική και θεωρούν ότι γενικά τα γαλλικά σχολεία έχουν υψηλό επίπεδο εκμάθησης. Προκατάληψη υπάρχει μόνο όταν αναφέρω ότι είμαι καθολικός, πιστεύω όμως ότι οφείλεται στην άγνοια και όχι σε κακοπροαίρετο ρατσισμό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο / ΤΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne D' Arc
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Καθολική	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Για καλύτερη και πιο εποικοδομητική μάθηση και για την ασφάλεια που σου δίνει ένα ιδιωτικό σχολείο από εξωτερικούς παράγοντες

- Για τους Καθολικούς: Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω θρησκευύματος);

Όχι ήταν απλά ένα θετικό στοιχείο για την επιλογή.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Φυσικά.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Πάρα πολύ.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Την ελευθερία σκέψης και λόγου, το πάντρεμα της διαφορετικότητας σε ένα κοινό χώρο, την σημαντικότητα της τέχνης στην διαμόρφωση του χαρακτήρα του νέου, την απόκτηση μιας κοινής κουλτούρας ασχέτως προελεύσεως και ταυτότητας.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Ναι για να γαλουχηθούν με τον ίδιο τρόπο που γαλουχήθηκα εγώ.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Στην προστασία και στην αγάπη που δείχνουν οι καθηγητές στα παιδιά.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι σε καμία περίπτωση.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Όχι.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Ο σεβασμός για το συνάνθρωπο και η σωστή εκπαίδευση των παιδιών.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Σύνολο ήμασταν 10 καθολικά παιδιά, πάντα στο πρώτο τμήμα κάθε τάξης και χωριζόμασταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Ναι και αρκετά συχνότερα από τρεις φορές το χρόνο.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθόδοξων και Καθολικών μαθητών;

Η πρωινή προσευχή ήταν κοινή, ο εκκλησιασμός γινόταν στις εκκλησίες του κάθε δόγματος.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Ναι είχαμε επισκεφτεί ορθόδοξη εκκλησία για εκκλησιασμό, μας είχαν ρωτήσει όμως προηγουμένως.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευάτος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Όχι.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Όχι αντίθετα είναι πολύ θετικοί απέναντι σε ένα ιδιωτικό σχολείο, πιστεύω οποιοδήποτε και αν ήταν αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο ΤΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Ουρσουλίνων Μοναχών
Έτος Αποφοίτησης	Έως Α΄ Λυκείου (1993-1994)	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Καθολική	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο; Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω θρησκευάτος);

Το σχολείο σαφώς το επέλεξαν οι γονείς μου, βασικά λόγω θρησκευάτος αλλά και για λόγους ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Ήταν ένα ιδιωτικό σχολείο με πολύ καλή φήμη την εποχή εκείνη.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Δε νομίζω ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο. Ήταν απλά ένας επιπλέον παράγοντας για να το επιλέξουν.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Όχι ιδιαίτερα, γι' αυτό άλλωστε και αποχώρησα από το συγκεκριμένο σχολείο μόλις ολοκλήρωσα το Γυμνάσιο.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Δε θα ήθελα να απαντήσω.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Όχι δεν επιθυμώ τα παιδιά μου να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο με εμένα κυρίως για οικονομικούς λόγους.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Δε γνωρίζω.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι και οι δύο γλώσσες θεωρώ πως διδάχτηκαν σε ικανοποιητικό επίπεδο.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι, λόγω δόγματος. Αλλά ναι, προβλήματα υπήρχαν λόγω όμως διαφορετικών αντιλήψεων.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Ναι, ωστόσο δεν θα ήθελα να αναφερθώ περαιτέρω.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Σίγουρα μια εκ των προτεραιοτήτων τους πρέπει να ήταν η σωστή και ολοκληρωμένη επιμόρφωση σε επίπεδο προσωπικό αλλά και κοινωνικό.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Δόθηκε και στους τρεις προαναφερθέντες τομείς ισόποση έμφαση.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των Θρησκευτικών;

Δε θυμάμαι πόσοι μαθητές κάθε δόγματος ήταν σε κάθε τάξη. Οι καθολικοί ήταν περίπου το ένα τρίτο, και ήταν όλοι συγκεντρωμένοι στο πρώτο τμήμα κάθε τάξης, ώστε να μη χωρίζονται και τα τρία τμήματα κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Θρησκευτικών.

- Πώς γινόταν το μάθημα των Θρησκευτικών στο σχολείο σας; Ορθόδοξοι και Καθολικοί μαθητές διαχωρίζονταν την ώρα του συγκεκριμένου μαθήματος;

Ναι. Οι καθολικοί μαθητές βρισκόμασταν πάντα στο πρώτο τμήμα κάθε τάξης και χωριζόμασταν από τους ορθόδοξους μαθητές μόνο για το μάθημα των Θρησκευτικών.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθόδοξων και Καθολικών μαθητών;

Η καθημερινή προσευχή γινόταν αρχικά ομαδικά στην αυλή του σχολείου και στη συνέχεια και στην τάξη. Ο εκκλησιασμός γινόταν φυσικά χωριστά, στην καθολική εκκλησία εντός του σχολείου για τους καθολικούς μαθητές και στην ορθόδοξη εκκλησία κοντά στο σχολείο για τους ορθόδοξους. Ο εκκλησιασμός γινόταν περίπου μια φορά το μήνα.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτικού (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Όχι, το σχολείο δεν προκαλούσε εσκεμμένα κάποιον διαχωρισμό, απλά εγώ τη δεδομένη περίοδο ένιωσα κάποια διαφοροποίηση.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Ανάλογα με το τι γνωρίζει ο καθένας για τα ελληνογαλλικά σχολεία στο σύνολό τους ή το εν λόγω σχολείο πιο συγκεκριμένα. Υπάρχουν εκείνοι αντιδρούν πολύ θετικά και επαινούν το σχολείο καθώς και την επιλογή των γονιών μου, υπάρχουν και άλλοι που σχολιάζουν όχι απλά αρνητικά αλλά και ειρωνικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο ΑΕΙ/ ΤΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Saint Paul
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο; Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Η επιλογή για να φοιτήσω στο σχολείο αυτό ήταν αποκλειστικά των γονιών μου. Ο αδελφός μου φοίτησε ήδη εκεί και στη συνέχεια πήγα κι εγώ. Να προσθέσω, ότι εγώ φοιτούσα ήδη σε ένα άλλο Ελληνογαλλικό Σχολείο, με παρόμοιο περιβάλλον και ίδιες προοπτικές, πριν πάω στο Saint Paul. Δε νομίζω ότι προβληματίστηκαν ιδιαίτερα οι γονείς μου από το ότι ήταν το σχολείο καθολικό.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Σίγουρα έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή των γονιών μου για αυτό το σχολείο.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Εκ των υστέρων πιστεύω ότι ναι. Είμαι ευχαριστημένη με βάση αυτά που έλαβα.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Από αυτό το σχολείο έλαβα την ενδεδειγμένη παιδεία καθώς και τις απαιτούμενες βάσεις πάνω στις οποίες μπορεί να στηριχθεί μετέπειτα αποκτούμενη γνώση.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Ίσως όχι απαραίτητα να φοιτήσουν στο συγκεκριμένο σχολείο. Όμως σίγουρα θα ήθελα να φοιτήσουν σε ένα σχολείο όπου οι καθηγητές θα ενδιαφέρονταν πραγματικά για την

ποιότητα (και όχι απαραίτητα την ποσότητα) των γνώσεων που αποκτούν οι μαθητές, όπως συνέβαινε στο δικό μου σχολείο. Αυτό συνιστά το πρωταρχικό γνώρισμα ενός καλού, με όλη την έννοια της λέξεως, σχολείου.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Δεν μπορώ να ξέρω, επειδή δεν έχω συνομιλήσει με απόφοιτους άλλων ιδιωτικών μη καθολικών σχολείων.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι, δε νομίζω ότι σημειώθηκε κάποια υπερβολή ως προς την εκμάθηση των γαλλικών εις βάρος της ελληνικής.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Όχι, δεν τέθηκε ουδέποτε τέτοιο ζήτημα με τα παιδιά του άλλου δόγματος.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Όχι, η αντιμετώπιση ήταν επί ίσοις όροις τόσο κατά την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και στα διαλείμματα και στις διαπροσωπικές επαφές.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών; Από την στιγμή που επέλεξαν να ασχοληθούν με την επιμόρφωση των νέων, αυτή θα πρέπει να είναι και η πρώτη προτεραιότητά τους και όντως ήταν το πρώτιστο μέλημά τους. Ακολουθεί το φιλανθρωπικό έργο και η παρότρυνση των μαθητών να ασχολούνται και αυτοί με τέτοιου τύπου δραστηριότητες. Προσωπικά, και στα δύο ελληνογαλλικά σχολεία που φοίτησα, δεν πιστεύω ότι αμέλησαν αυτά τα δύο σημαντικά καθήκοντα.

- Έδιναν περισσότερη έμφαση στην καλλιέργεια σας ως άτομο, στην πνευματική σας μόρφωση ή στη θρησκευτική εκπαίδευση;

Το σύνολο της παρεχόμενης παιδείας συνέβαλε καταλυτικά πρώτον και κυριότερον στην καλλιέργειά μου ως άτομο, μέσω των πολλών δραστηριοτήτων που περιελάμβανε το ετήσιο πρόγραμμά μας.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Οι καθολικοί μαθητές πρέπει να ήταν περίπου το 1/4 του συνόλου της τάξης. Διαχωρισμός γινόταν μόνο κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Θρησκευτικών και μόνο τότε υπήρχε διαχωρισμός μεταξύ των μαθητών διαφορετικού δόγματος. Οι καθολικοί μαθητές, συγκεκριμένα, διδάσκονταν από κάποιον καθηγητή θεολόγο που ασπαζόταν το Ρωμαιοκαθολικό δόγμα.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθοδόξων και Καθολικών μαθητών;

Η καθημερινή προσευχή γινόταν βάση του Ορθοδόξου δόγματος. Ο Αγιασμός στην αρχή του σχολικού έτους γινόταν με την παρουσία και συμμετοχή τόσο ενός Ορθόδοξου όσο και ενός Καθολικού ιερέα. Ως προς τον εκκλησιασμό των καθολικών μαθητών γινόταν στην καθολική εκκλησία ή στο παρεκκλήσι που βρισκόταν εντός του σχολείου, ενώ των ορθοδόξων στον πλησιέστερο ορθόδοξο ναό.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτικού (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Δε νομίζω ότι γινόταν κάτι τέτοιο. Άλλωστε, υποτίθεται ότι η χριστιανική πίστη δεν είναι υπερ του διαχωρισμού των ανθρώπων είτε για θρησκευτικούς είτε για άλλους λόγους. Και αυτό που πρεσβεύει η χριστιανική πίστη ίσχυε και στα πλαίσια του σχολείου.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Δεν συνάντησα ποτέ κάποια προκατάληψη, αν και σε κάποιους κάνει εντύπωση το γεγονός του ότι ενώ είμαι ορθόδοξη χριστιανή φοίτησα σε καθολικό σχολείο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο ΑΕΙ	β) Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne D' Arc
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο; Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Η μητέρα μου κυρίως διακατεχόταν από την επιθυμία να φοιτήσω στο ίδιο σχολείο που είχε φοιτήσει η ίδια και εξαιτίας της εξαιρετικής του φήμης στην Πειραιϊκή κοινωνία. Δεν μας προβλημάτισε, αντιθέτως, του προσέδιδε κύρος η ιστορία του ως καθολικό σχολείο.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Σαφώς, αποτέλεσε έναν επιπρόσθετο παράγοντα για να το επιλέξουμε. Άλλωστε, πιστεύω ότι η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας σε τέτοιο επίπεδο δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί από κανένα εξωτερικό παράγοντα, π.χ. φροντιστήριο ή ιδιαίτερα.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Είμαι εξαιρετικά ευχαριστημένη από την επιλογή των γονιών μου, θεωρώ ότι το εν λόγω σχολείο μου έδωσε τις βάσεις για να αποκτήσω μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα και για να οχυρώσω τις αξίες και τις αρχές που είχα ήδη αποκομίσει από το σπίτι.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Θα ήθελα πάρα πολύ τα παιδιά μου να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο με εμένα, γιατί το θεωρώ ως την καλύτερη δυνατή επιλογή για ένα παιδί. Πέραν από τη γνώση που παρέχει, το βοηθάει πολυεπίπεδα να σταθεί στην κοινωνία, να εμπλουτίζει το γνωστικό

του υπόβαθρο και την κριτική του σκέψη. Ελπίζω οι οικονομικές μου συνθήκες τότε να το επιτρέψουν. Για αυτό τον σκοπό θα κάνω τα αδύνατα δυνατά.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Αφενός, είχε δοθεί ιδιαίτερη έμφαση ως προς την εκμάθηση των γαλλικών και, αφετέρου, στον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό, μέσω φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών των Αδελφών Μοναχών. Προς αυτή την κατεύθυνση συγκεντρώνονταν συχνά χρήματα, τρόφιμα και ρούχα τα οποία δίνονταν στους συνανθρώπους μας που τα είχαν ανάγκη.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι, απλά επιπρόσθετο πλεονέκτημα αποτέλεσε η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας καθώς και η προετοιμασία για τα ανώτερα δυνατά πτυχία. Σε καμία περίπτωση δεν έδρασε ανταγωνιστικά της ελληνικής.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Κατηγορηματικά η απάντησή μου είναι όχι. Αντιθέτως, το κλίμα ήταν εξαιρετικό και είχα δημιουργήσει φιλικές ανεξάρτητα με το δόγμα.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Το κλίμα ήταν οικογενειακό, δεν μπορώ να πω ότι ένιωσα κάποια διαφοροποίηση σε σχέση με τους άλλους καθολικούς μαθητές. Μας αντιμετώπιζαν όλους το ίδιο.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Έδιναν έμφαση στην καλλιέργεια μας ως άτομα, στη θρησκευτική εκπαίδευση και στη σωστή μας διαπαιδαγώγηση. Η παρουσία και το φιλανθρωπικό τους έργο επηρέασαν ιδιαίτερα τη ζωή μου και αποτελούν ένα αναπόσπαστο μέρος της μέχρι και σήμερα.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Ημαστε από 25-30 άτομα ανά τμήμα, συνολικά κοντά στα 90 άτομα, εκ των οποίων 15-20 καθολικά παιδιά. Όντως, γινόταν διαχωρισμός στο μάθημα των θρησκευτικών. Μόνο στο λύκειο τα καθολικά παιδιά ήταν στο πρώτο τμήμα, για λόγους πρακτικούς θεωρώ.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Σαφώς, απαρέγκλιτα.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθοδόξων και Καθολικών μαθητών;

Όλοι μαζί κάναμε προσευχή καθημερινά στο προαύλιο του σχολείου και μετά ανεβαίναμε στις τάξεις. Ο εκκλησιασμός, αν δεν απατώμαι, γινόταν μία φορά το μήνα, οπότε και χωριζόμασταν τα καθολικά από τα ορθόδοξα παιδιά και μας συνόδευαν οι καθηγητές στις αντίστοιχες εκκλησίες.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Από δική μου θέληση πήγα να δω πως γίνεται ο εκκλησιασμός. Δεν με υποχρέωσε κανείς, σε καμία περίπτωση.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Η μεταχείριση και η αντιμετώπιση θεωρώ πως ήταν η ίδια, ανεξαρτήτως θρησκευματος.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Ο κόσμος δεν γνωρίζει εις βάθος το σχολείο. Είχε τη φήμη του αυστηρού σχολείου που διέπεται από πολλούς περιορισμούς και γι' αυτό ίσως να υπήρχαν οι ανάλογες αντιδράσεις. Ωστόσο, αποτελεί έως σήμερα σημείο αναφοράς για την πόλη του Πειραιά και πρότυπο εκπαιδευτικού ιδρύματος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο ΑΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική σχολή	Jeanne d' Arc
Έτος Αποφοίτησης	1974	
Θρήσκευμα	Χριστιανή Ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Οι γονείς μου το επέλεξαν λόγω της αυστηρότητάς του.

- Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Όχι, δε με προβλημάτισε σε καμία περίπτωση, ούτε εμένα, ούτε τους γονείς μου. Αν ίσχυε κάτι τέτοιο, φαντάζομαι, δεν θα επέλεγαν το συγκεκριμένο σχολείο.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Βεβαίως έπαιξε σημαντικό ρόλο, ίσως τον σημαντικότερο. Αποτέλεσε μάλιστα το έναυσμα για την επιλογή του επαγγελματικού προσανατολισμού μου (ήμουν καθηγήτρια γαλλικών σε άλλο σχολείο).

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Παλαιότερα δεν ήμουν ευχαριστημένη, αλλά τώρα πια ναι.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Θεωρώ ότι αποκόμισα σωστή και ολοκληρωμένη μόρφωση καθώς και τις απαραίτητες γνώσεις για τη συνέχιση των σπουδών μου στο πανεπιστήμιο.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Τώρα πλέον ναι. Η κόρη μου φοίτησε στο συγκεκριμένο σχολείο (Ελληνογαλλική Σχολή Jeanne D' Arc). Από την άλλη πλευρά για το γιο μου επέλεξα πάλι ελληνογαλλικό σχολείο, το οποίο διοικείται από Τάγμα αρρένων Μοναχών, καθώς το θεωρώ πιο κατάλληλο για αγόρια.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Είχε σωστή οργάνωση και ήταν ιδιαίτερα αυστηρό στην εποχή μου.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Όχι, και οι δύο γλώσσες διδάσκονταν σε εξαιρετικό επίπεδο.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Δεν είχα ποτέ κανένα πρόβλημα εγώ η ίδια με τους συμμαθητές μου. Κάναμε όλοι μαζί παρέα, ανεξαρτήτως δόγματος. Από την πλευρά του σχολείου, βέβαια, θεωρώ ότι υπήρχε κάποια μεγαλύτερη υποστήριξη στα καθολικά παιδιά. Τόσο οι καθηγητές όσο και οι καλόγριες τους συμπεριφέρονταν ίσως ή έστω για τα δικά μου δεδομένα με περισσότερη επιείκεια.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Έδιναν ιδιαίτερη έμφαση στην πνευματική μας μόρφωση. Ήταν ιδιαίτερα αυστηρές και επεδίωκαν να «ηθικολογούν». Εκτός του ότι αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος της διοίκησης, ήταν και καθηγήτριές μου σε φιλολογικά μαθήματα καθώς και στα γαλλικά. Μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία επιθυμούσαν όχι μόνο να μεταδώσουν γνώσεις αλλά και να διαπλάσουν ολοκληρωμένους ανθρώπους για να αντιμετωπίσουν τις μετέπειτα προκλήσεις της κοινωνίας.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών γινόταν διαχωρισμός. Το ποσοστό των καθολικών μαθητών, απ' όσο θυμάμαι, πρέπει να ήταν περίπου το 15%.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Γίνονταν όλα σύμφωνα με το πρόγραμμα του υπουργείου. Κοινή προσευχή και ξεχωριστός εκκλησιασμός για ορθόδοξους και καθολικούς μαθητές, στις αντίστοιχες, φυσικά, εκκλησίες.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Δεν την είχα επισκεφθεί όσο ήμουν μαθήτρια. Δεν αισθάνθηκα ποτέ την ανάγκη.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Δεν θεωρώ πως τα διαχώριζε. Ίσως μια μεγαλύτερη επιείκεια έδειχναν οι Αδελφές Μοναχές απέναντι στα καθολικά παιδιά. Δεν γνωρίζω τον λόγο, εικάζω λόγω του μικρότερου ποσοστού τους.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Ο κόσμος συχνά με αντιμετωπίζει ως ελίτ και θα μπορούσα να πω ότι ορισμένοι περιπαίζουν τη στείρα αυστηρότητα του σχολείου, ή έστω αυτή που φαινομενικά έχει, για τον πολύ κόσμο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 12^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	Πτυχίο ΑΕΙ	
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne D' Arc
Έτος Αποφοίτησης	1980(αποφοίτηση γυμνασίου)	
Θρήσκευμα	Χριστιανή ορθόδοξη	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο; Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Σε καμία περίπτωση δεν προβλημάτισε τους γονείς μου που έκαναν τότε την επιλογή, διότι ήταν το καλύτερο από όλα τα σχολεία στον Πειραιά. Το συγκεκριμένο σχολείο είχε την καλύτερη φήμη στην πειραιϊκή κοινωνία, ήταν συνώνυμο της επιτυχίας σε όλα τα επίπεδα.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο, συν των άλλων παραγόντων που οδήγησαν στη συγκεκριμένη επιλογή.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Είμαι πολύ ευχαριστημένη από την επιλογή των γονιών μου, αποκόμισα πολλά εφόδια σε γνωστικό και κοινωνικό επίπεδο. Διακαής μου επιθυμία είναι και τα δύο παιδιά μου να είναι απόφοιτοι αυτού του σχολείου, ήδη είναι το ένα, για τον λόγο ότι συνδυάζει τη γνώση με το περιβάλλον ασφάλειας και το αξιόλογο εκπαιδευτικό προσωπικό. Πρόσφατα έδωσε εξετάσεις και πέτυχε την εισαγωγή του και το δεύτερο παιδί μου στο Γυμνάσιο του εν λόγω σχολείου, καθώς για την εισαγωγή δίνονται εξετάσεις στα γαλλικά και στα αγγλικά. Να αναφέρω στο σημείο αυτό μια καινοτομία του συγκεκριμένου σχολείου που πραγματοποιήθηκε φέτος για πρώτη φορά, απ' όσο γνωρίζω: η χορήγηση δύο υποτροφιών απαλλαγής διδάκτρων (μια πλήρης και μια μερική) για τη φοίτηση δύο παιδιών από το Γυμνάσιο και δύο αντίστοιχα από το Λύκειο κατόπιν εξετάσεων στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών.

Αυτή η ενέργεια έγινε στο πλαίσιο ευαισθητοποίησης των Αδελφών μοναχών αντιλαμβανόμενες την κρισιμότητα της εποχής και την ανάγκη για σωστή εκπαίδευση, με τον τρόπο που οι ίδιες μπορούν να παρέχουν.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Είχε αυστηρότερους κανονισμούς αλλά και καλύτερους δασκάλους. Και όπως ανέφερα παραπάνω, ήταν ιδιαίτερα ευαισθητοποιήμενο απέναντι σε όσους είχαν ανάγκη. Οι μοναχές που βρίσκονταν πίσω από τη διοίκηση του σχολείου παρείχαν διευκολύνσεις ως προς την καταβολή των διδάκτρων αλλά και ήταν ουσιαστικά παρούσες σε κάθε ανάγκη των μαθητών τους (συναισθηματική, οικονομική, συμβουλευτική).

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Δόθηκε έμφαση, σίγουρα στο ίδιο μέτρο με την ελληνική γλώσσα.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Απολύτως κανένα πρόβλημα. Απεναντίας. Δεν ένιωσα ποτέ οποιαδήποτε διαφορά επειδή εγώ είμαι ορθόδοξη.

- Νιώσατε με οποιοδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Όχι, δεν έγινε ποτέ κάτι τέτοιο. Μας αντιμετώπιζαν όλους το ίδιο.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών και που θεωρείτε ότι έδιναν έμφαση (καλλιέργεια ως άτομο, πνευματική μόρφωση ή θρησκευτική εκπαίδευση);

Πρώτα απ' όλα, θεωρώ ότι έδιναν έμφαση στο να μας καταστήσουν καλά και ολοκληρωμένα άτομα και μετά και στα υπόλοιπα.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη;

Ήμαστε 30 σε κάθε τμήμα, σε σύνολο τριών τμημάτων. Δεν θυμάμαι ακριβή αριθμό των καθολικών, ξεπερνούσαν τα 20, πάντως. Ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των Θρησκευτικών, προκειμένου να πάνε τα καθολικά σε άλλη αίθουσα για τη διδασκαλία του μαθήματος αυτού. Η καθηγήτρια των Θρησκευτικών των καθολικών παιδιών ήταν

Αδελφή μοναχή και των ορθόδοξων καθηγητής ορθόδοξου δόγματος αντίστοιχα. Βέβαια, να αναφέρω ότι Αδελφές μοναχές δίδασκαν και μαθήματα φιλολογικά, σε όλους, ανεξαιρέτως.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Ίσχυε κατά τους κανονισμούς. Γινόταν στο προαύλιο καθημερινά. Ο εκκλησιασμός γινόταν τακτικά, δεν θυμάμαι ανά πόσες ημέρες.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Ήταν καθαρά δική μου ανάγκη να επισκεφτώ Καθολική Εκκλησία. Μου άρεσε ιδιαίτερα το περιβάλλον της και πήγαινα από μόνη μου αρκετά συχνά.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Δεν γινόταν κανένας διαχωρισμός, το κλίμα ήταν οικείο για όλους.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Όχι, ωστόσο το θεωρούσαν συνδεδεμένο με το Βατικανό και έχαιρε μεγάλης εκτίμησης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 13^η:

Ιδιότητα	Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο AEI	β) Μεταπτυχιακό/ Διδακτορικό
Σχολείο Αποφοίτησης	Ελληνογαλλική Σχολή	Jeanne d' Arc
Έτος Αποφοίτησης	2004	
Θρήσκευμα	Ορθόδοξη Χριστιανή	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Η ελληνογαλλική σχολή Jeanne d' Arc θεωρείται ένα καλώς οργανωμένο σχολείο, επίσης, σημαντικό ρόλο για την επιλογή του σχολείου έπαιξε και ότι η μητέρα μου μαθήτευσε στο σχολείο αυτό.

- Δε σας προβλημάτισε το γεγονός ότι ήταν κατά παράδοση «καθολικό» σχολείο;

Δε με προβλημάτισε καθόλου.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Βεβαίως, η εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας και η προοπτική απόκτησης πτυχίων γλωσσομάθειας ήταν ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες που καθόρισαν την επιλογή του σχολείου αυτού.

- Είστε ευχαριστημένη εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Ναι, είμαι ευχαριστημένη.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Παιδεία, όπως ακόμα, έμαθα να συνετίζομαι σε κανόνες, μορφώθηκα και εφοδιάστηκα με γνώσεις απαραίτητες για τη συνέχιση των σπουδών μου.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Το συγκεκριμένο σχολείο πιθανώς να ήταν μια από τις επιλογές μου, αν το επιτρέψουν και τα οικονομικά μου στο μέλλον.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Η παρουσία των μοναχών και η συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό έργο καθόρισε σημαντικά το ύφος του σχολείου και τον τρόπο λειτουργίας του. Αναλυτικότερα, εφαρμόζονταν πολύ αυστηροί κανονισμοί συγκριτικά με άλλα ιδιωτικά σχολεία, που αφορούσαν εκτός από το εκπαιδευτικό κομμάτι, τους κανόνες συμπεριφοράς και τον τρόπο συμμόρφωσης των μαθητών. Προσωπικά, η αυστηρότητα αυτή αποτελεί ένα αρνητικό σημείο του σχολείου.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Παρόλο που τα μαθήματα της γαλλικής γλώσσας ήταν ιδιαίτερος εντατικά και υψηλού επιπέδου, εξίσου σημαντικά θεωρούνταν τα μαθήματα της ελληνικής.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Δεν αντιμετώπισα κανενός είδους πρόβλημα με άτομα του καθολικού δόγματος.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Θεωρώ πως δε γίνονταν διακρίσεις μεταξύ των ορθοδόξων και των καθολικών στο σχολείο.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Η ορθή λειτουργία του σχολείου και η τήρηση των κανονισμών από την πλευρά των μαθητών. Έδιναν έμφαση στην πνευματική μας καλλιέργεια και στη διάπλαση ηθικών ανθρώπων.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Οι καθολικοί μαθητές αποτελούσαν περίπου το 10-20% περίπου του συνόλου των μαθητών μιας ολόκληρης τάξης, και αποτελούσαν όλοι μέρος μόνο του ενός τμήματος. Κατά τη διάρκεια του γυμνασίου- λυκείου, ήταν περίπου 12 καθολικοί μαθητές σε ένα τμήμα 30 ατόμων και σε σύνολο περίπου 90-100 μαθητών στην τάξη.

- Πώς γινόταν το μάθημα των Θρησκευτικών στο σχολείο σας; Ορθόδοξοι και Καθολικοί μαθητές διαχωρίζονταν την ώρα του συγκεκριμένου μαθήματος;

Ναι, το μάθημα των θρησκευτικών γινόταν χωριστά. Οι Αδελφές Μοναχές δίδασκαν ορισμένες φορές το μάθημα των Θρησκευτικών στα καθολικά παιδιά ή των γαλλικών. Με το πέρασμα των χρόνων όμως, αναλάμβαναν όλο και λιγότερα μαθήματα. Στην

εποχή της μητέρας μου σε αντίθεση με μένα, Αδελφές δίδασκαν και τα φιλολογικά μαθήματα εκτός των γαλλικών και Θρησκευτικών.

- Το Υπουργείο Παιδείας ορίζει τη διενέργεια καθημερινής προσευχής, το τακτικός εκκλησιασμός «κατά σχολείο, τάξη ή τμήμα» τρεις φορές το χρόνο. Ίσχυε αυτή η συνθήκη στο δικό σας σχολείο;

Καθημερινά γινόταν η πρωινή προσευχή πριν την έναρξη των μαθημάτων κοινή για ορθόδοξους και καθολικούς μαθητές, ενώ ο εκκλησιασμός γινόταν συνήθως μια φορά το μήνα χωριστά σε ορθόδοξη και καθολική εκκλησία, αντίστοιχα.

- Είχατε επισκεφτεί την Εκκλησία του άλλου δόγματος για οποιονδήποτε λόγο; Αν ναι σας είχε «υποχρεώσει» το σχολείο να το πράξετε ή ήταν δική σας ανάγκη;

Υπήρχε η δυνατότητα εάν το επιθυμούσε κάποιος μαθητής να επισκεφθεί την καθολική εκκλησία μαζί με τους καθολικούς μαθητές. Είχα επισκεφθεί καθολική εκκλησία χωρίς καμία πίεση από το σχολείο.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευτήματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Δε γινόταν κάποιος διαχωρισμός στα παιδιά διαφορετικών θρησκευμάτων.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Δεν έχω αντιμετωπίσει προκατάληψη, απλά ορισμένοι έχουν περιέργεια όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας του συγκεκριμένου σχολείου, τους καθολικούς μαθητές, τον τρόπο ζωής των καθολικών μοναχών, αλλά και τους λόγους που αποφάσισε η οικογένειά μου να φοιτήσω στο σχολείο αυτό, όπως και σε τι υπερτερεί σε σχέση με ένα δημόσιο σχολείο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 14^η:

Ιδιότητα	α) Απόφοιτος Ελληνογαλλικού Σχολείου	β) Καθηγητής σε Ελληνογαλλικό Σχολείο
Επίπεδο Μόρφωσης	α) Πτυχίο ΑΕΙ	β) Μεταπτυχιακό
Σχολείο Αποφοίτησης	Λεόντειο Λύκειο	Πατησίων
Έτος Αποφοίτησης	1988	
Θρήσκευμα	Χριστιανός Καθολικός	

- Γιατί επιλέξατε εσείς ή οι γονείς σας να φοιτήσετε στο εν λόγω σχολείο;

Οι γονείς μου επέλεξαν το εν λόγω σχολείο καθώς φοίτησα σε αυτό από την πρώτη κιόλας τάξη του δημοτικού. Ένας λόγος ήταν το καλό όνομα του όχι μόνο ως προς την παροχή γνώσεων αλλά και ως προς τις υπηρεσίες, για παράδειγμα καλύτερος έλεγχος και προσοχή στους μαθητές.

- Ήταν μονόδρομη/ αυτονόητη επιλογή σας (λόγω θρησκειότητας);

Όχι βέβαια, σε καμία περίπτωση. Θα μπορούσα να είχα πάει και σε ένα οποιοδήποτε δημόσιο σχολείο. Αν όμως εννοείς σε σχέση με άλλα ιδιωτικά σχολεία θα σου πω ότι σίγουρα έπαιξε ρόλο στην επιλογή το ότι το σχολείο ήταν καθολικό.

- Η χορήγηση αναγνωρισμένων πτυχίων γαλλικής γλώσσας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιλογή σας;

Όλα παίζουν το ρόλο τους.

- Είστε ευχαριστημένος εκ των υστέρων από την επιλογή σας;

Και ευχαριστημένος είμαι, αλλά θα σου έλεγα ότι είμαι και περήφανος που αποφοίτησα από το συγκεκριμένο ελληνογαλλικό σχολείο.

- Τι θεωρείτε ότι αποκομίσατε από το συγκεκριμένο σχολείο;

Πειθαρχημένο πνεύμα, οργάνωση, γνώση. Έχω πολύ καλές αναμνήσεις τόσο από τους συμμαθητές μου όσο και από καθηγητές. Τέλος, ο θρησκευτικός χαρακτήρας του σχολείου μου έδωσε πολλά.

- Θα θέλατε τα παιδιά σας να φοιτήσουν στο ίδιο σχολείο; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Όχι κατά ανάγκη στο ίδιο σχολείο με μένα αλλά σίγουρα σε κάποιο ελληνογαλλικό σχολείο. Ήδη ο μεγάλος μου γιος τέλειωσε τη β' δημοτικού στη Jeanne d'Arc.

- Σε τι διέφερε θεωρείτε το δικό σας σχολείο από τα υπόλοιπα ιδιωτικά σχολεία;

Θεωρώ ότι ο θρησκευτικός χαρακτήρας αυτών των σχολείων αλλά και ο μη κερδοσκοπικός τους χαρακτήρας, είναι στοιχεία που τα κάνουν να ξεχωρίζουν από τα άλλα ιδιωτικά σχολεία.

- Θεωρείτε πως δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εκμάθηση της γαλλικής γλώσσας απ' ότι της ελληνικής;

Δε νομίζω. Μάλλον όχι.

- Είχατε πρόβλημα στις συναναστροφές σας με άτομα του άλλου δόγματος;

Απολύτως κανένα.

- Νιώσατε με οιονδήποτε τρόπο διαφοροποίηση μεταξύ ορθόδοξων και καθολικών μαθητών κατά τη διάρκεια φοίτησης σας στο συγκεκριμένο σχολείο; (από τους καθηγητές, τους εργαζόμενους στο σχολείο ή μεταξύ σας)

Πραγματικά, όχι.

- Ποιες θεωρείτε πως ήταν οι προτεραιότητες των Αδελφών Μοναχών;

Πρώτα η σωστή διάπλαση του χαρακτήρα και μετά όλα τα υπόλοιπα. Ήθελαν να διαμορφώσουν σωστούς και ηθικούς ανθρώπους. Στόχευαν στην παροχή όλων εκείνων των εφοδίων που θα μας έκαναν χρήσιμους ανθρώπους στην κοινωνία. σαφώς μεγάλη έμφαση έδιναν και στη θρησκευτική εκπαίδευση χωρίς να γίνεται όμως οποιοδήποτε είδους κατήχηση.

- Αν είστε καθηγητής σε ελληνογαλλικό σχολείο γιατί επιλέξετε το συγκεκριμένο σχολείο; Είναι το σχολείο που αποφοιτήσατε;

Το σχολείο στο οποίο είμαι καθηγητής δεν είναι το σχολείο που τελείωσα. Είναι όμως και τα δύο ελληνογαλλικά σχολεία με πολλές ομοιότητες.

- Πόσοι ορθόδοξοι και πόσοι καθολικοί μαθητές ήσασταν περίπου στη τάξη; Ήσασταν χωρισμένοι σε τμήματα ή ο διαχωρισμός γινόταν μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών;

Περίπου το ¼ των μαθητών της τάξης μου ήταν καθολικοί. Δεν ήμασταν χωρισμένοι σε τμήματα παρά μόνο στο μάθημα των θρησκευτικών και χωριζόταν πάντα το πρώτο τμήμα όπου εκεί βρίσκονταν και όλα τα καθολικά παιδιά, τόσο στο Γυμνάσιο όσο και στο Λύκειο.

- Πώς γινόταν η καθημερινή προσευχή και ο εκκλησιασμός αντίστοιχα Ορθόδοξων και Καθολικών μαθητών;

Στην πρωινή προσευχή ήμασταν όλοι μαζί και γινόταν στην αυλή του σχολείου. Στους εκκλησιασμούς διαχωριζόμασταν, οι ορθόδοξοι στην εκκλησία τους και οι καθολικοί αντίστοιχα.

- Το σχολείο διαχώριζε, με οποιοδήποτε τρόπο, τα άτομα διαφορετικού θρησκευματος (εκτός της διδακτικής ώρας των Θρησκευτικών); Αν ναι για ποιο λόγο πιστεύετε γινόταν αυτό;

Δεν υπήρξε ποτέ άλλος διαχωρισμός.

- Ποια η αντίδραση του κόσμου όταν του λέτε ότι αποφοιτήσατε από το συγκεκριμένο σχολείο; Συναντήσατε οποιαδήποτε προκατάληψη;

Δεν υπήρξε ποτέ κάποια ιδιαίτερη αντίδραση, ίσως κάποιες φορές θετικά σχόλια. Θεωρώ ότι τα σχολεία αυτά χαίρουν γενικότερης εκτίμησης λόγω της ιστορίας τους και του καλού ονόματος που έχουν αποκτήσει με τα χρόνια. Εγώ προσωπικά δεν άκουσα κάποιο αρνητικό σχόλιο για την επιλογή μου αυτή.